BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Concina, Daniele,

In rescriptum Benedicti XIV. Pont. Max. ad postulata septem archiepiscopi Compostellae ieiunii legem spectantia commentarius

Venetiis 1745

4 Mor. 111
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10526521-4

Mor.
111
4°

3/29.

Dom. S. S. Adelhaidis et Caietani

Mort.

4° Mor 111

IN RESCRIPTUM
BENEDICTI XIV.
PONT. MAX.

AD

POSTULATA SEPTEM ARCHIEPISCOPI COMPOSTELLÆ
JEJUNII LEGEM SPECTANTIA

COMMENTARIUS THEOLOGICUS

AUCTORE

F. DANIELE CONCINA

Ord. Præd. Sac. Theolog. Lect.

VENETIIS, MDCCXLV.

APUD SIMONEM OCCHI

In Via Mercatoria ſub Signo Italiæ.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Biblioteca Statale

Bayerische
Staatsbibl.
München

VENERABILI FRATRI

ARCHIEPISCOPO COMPOSTELLÆ

BENEDICTUS PP. XIV.

VEnerabilis Frater ſalutem &c. Si Fraternitas tua ſecum reputabit quot graviſſimis & maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præſertim difficillimo tempore, prorſus Nos teneat impoſita tenuitati Noſtræ ſolicitudo omnium Eccleſiarum, non ſane mirabitur, tamdiu ſibi procraſtinatum fuiſſe reſponſum ad eas Litteras, quibus Apoſtolica auctoritate diſſolvendas rogaſti obortas in Hiſpania diſputationes aliquas e duabus noſtris Epiſtolis ad omnes Epiſcopos ſuperioris Anni 1741. 30. Maji, & 22. Auguſti, quibus intra legitimos fines coercuimus invaleſcentem Eccleſiaſtici jejunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de ſingulari noſtro in religioſiſſimam Hiſpanam Eccleſiam amore, unde Nos, immenſa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum ſibi in omni ſua perplexitate ſalutis iter opem noſtram præſto habet. Quamquam igitur, dum prænuntiatas Conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum Nobis fuerit, ac refrænare

paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent : nec otium , nec animus Nobis fuerit definire quicquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex propoſitas a Nobis jejunandi regula ; tamen eximia paterna charitate complectimur adeo obſervantiſſimos Romanæ Sedis Hiſpanos , tantique facimus obſecrationes tuas , ut occurrere anxietati veſtræ libenter adiecerimus animum , & Nos ipſi quæſtiones abs te propoſitas dirimendas conſtituerimus . Sic autem ſe habent .

I. Utrum quæ in antedictis Noſtris Litteris in forma Brevis de unica comeſtione , & de epulis non permiſcendis præſcribuntur , ſub gravi etiam præcepto prohibeantur?

Reſpondemus : Concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito , ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter dare , quam geminis hiſce adiectis conditionibus , videlicet unicæ in diem comeſtionis , & non permiſcendarum epularum . Eos vero , qui hujuſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditiones implendas obligari.

II. An ii , quibus conceſſum eſt veſci carnibus , poſſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis veſci , quæ jejunantibus permittitur ?

Reſpondemus: Non licere ; ſed opus habere , eo cibo , eaque uti portione , quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcentiæ .

III. An qui jejunii tempore veſci carnibus permittuntur , & unica commeſſatione uti debent , horam jejunantibus præſcriptam ſervare opus habeant ? Edicimus, obſervandam iis eſſe .

IV. Quænam ſint epulæ licitæ , quæ vetantur cum interdictis conjungi ?

Reſpondemus : Epulas licitas pro iis , quibus permiſſum eſt carnes comedere , eſſe carnes ipſas: epulas interdictas eſſe piſces , adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe . Piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii , quibus datur tantum facultas adhibendi ova , & lacticinia .

V. An

V. An præceptum de utroque epularum genere non miſcendo, dies quoque Dominicos Quadrageſimales complectatur? Affirmatur complecti.

VI. Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cruciatæ edere poſſunt ova, & lacticina?

Reſcribimus: Nihil in prænunciatis Noſtris Apoſtolicis Litteris ſtatutum eſſe, quod reſpiciat gratioſum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem ſtricte, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia ſe gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excuſatione ſe ſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi legibus.

VII. Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadrageſimam?

Reſpondetur: urgere extra Quadrageſimam utrumque præceptum: illud ſcilicet unicæ comeſtionis cum reliquis legibus in ſecundo, & tertio ad hæc poſtulata reſponſo expreſſis: & alterum non permiſcendi epulas licitas cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt.

Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quicquid apud Vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis Litteris dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in re laudavimus conſilium tuum interrogandæ ſupremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti greſſu ad Oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant: in iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam religionem, nihil ſibi tutum, niſi e Divi Petri Cathedra acceptum, reputantem; qua ſplendidiſſima gloria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hiſpania ſibi peperit. Cavendum autem vobis eſt (idque plurimum ad te pertinet, qui illuſtris Archiepiſcopi, & Inquiſitoris geris præcipuum munus) ne in expendendis Apoſtolicæ Sedis Conſtitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti ſolicitudine nullus fiat differendi, ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda, ut iſtiuſmodi dubia, quæ facile, pro ingeniorum varietate, diſputando emergunt, penitus inter vos

diri-

dirimantur, ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi, præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, aperte demostrent, & illuc prompte dirigi potest quicquid dubitando intertubare videatur. Id si animadvertissent qui de præsenti negocio plura dubitarunt, nodum sibi exsolvissent. Patebat enim, nihil aliud Nobis in animo fuisse, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri jejunii fines prætergressi, & non parum obliti, illud ad retinendum in officio corpus divinitus institutum, hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent quid in propositis quæstionibus constituendum esset, nec sibi molestiam exhibuissent, nec Nobis, quos gravissimæ undique circumstant curæ, non parum temporis occupassent, quod tamen pro singulari nostro in vestram gentem, studio, atque amore libenter impendimus ad rectum vobis iter monstrandum, in posterum simul præcaventes, quomodo in hujusmodi quæstionibus firmare gressus vestros in promptu sit. Reliquum est, Ven. Frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuæ benevolentiæ nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertiamur.

Datum &c. 8. Julii 1744.

INDEX

INDEX CAPITULORUM.

CAPUT I.

Neceſſitas, ratioque ſcribendi. Pag. 1.

CAPUT II.

POSTULATUM I.

„ Utrum quæ in antedictis noſtris Litteris *in forma Bre-*
„ *vis* de unica comeſtione, & de epulis non per-
„ miſcendis præſcribitur, *ſub gravi* etiam prohi-
„ beantur. 5

§. I.

Momenta propoſiti Quæſiti excitandi, ſolutioniſque petendæ. 6

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Reſpondemus: Concedentes facultatem veſcendi carnibus
„ tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates
„ non aliter dare, quam geminis hiſce adjectis condi-
„ tionibus: videlicet unicæ in diem comeſtionis, &
„ non permiſcendarum epularum. Eos vero, qui hu-
„ juſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas
„ conditiones implendas obligari. „

In recenſito Pontificio Reſponſo nihil novi oneris imponitur, ſed vetus declaratur: idque præſcribitur, quod juſtæ diſpenſationis Regulæ exigunt. 10

§. III.

INDEX

§. III.

Diluitur postremum argumentum §. I. propositum, atque evidentius ostenditur, sub gravi culpa concessioni edendarum carnium sacræ inediæ tempore adjiciendam esse limitationem unicæ comestionis. Pag. 19

§. IV.

Peccant mortaliter, qui dispensati in esu carnium simul cum carnibus pisces comedunt. Peccarent quoque, qui utrasque has epulas licitas & illicitas permitterent. Idque Patrum testimoniis, & rationum momentis evincitur. 23

§. V.

Decretorum Synodalium Hispaniarum suffragio nostra sententia firmatur. Laxa, & festiva quorumdam Casuistarum doctrina. 34

§. VI.

CONSECTARIUM I.

In Pontificio Rescripto jure ac merito sub gravi præcipitur secunda non permiscendarum epularum conditio. Scrupulosæ objectiunculæ exsufflantur. Nulla jam est adversæ opinionis Probabilitas. 38.

CAPUT III.

Dispensationes hodiernæ carnium edendarum sacro Quadragesimali tempore concessæ, maxima in parte nullæ sunt ob defectum legitimæ causæ. 43

§. I.

Rationum momenta adversus hodiernas carnium edendarum in Quadragesima concessiones. Medicorum, & Parochorum facilitas criminosa. 44

§. II.

INDEX.

§. II.

Christianorum præjudicia. Edulia esurialia non sunt noxia, sed consentanea sanitati. Pag. 51

§. III.

Medicorum schedæ, Parochorum dispensationes communiter a culpa non eximunt dispensatos. 57

CAPUT IV.

POSTULATUM II.

„ An ii, quibus concessum est vesci carnibus, possint in ves-
„ pertina refectiuncula ea quantitate carnis vesci, quæ
„ jejunantibus permittitur.

§. I.

Rationes excitandæ quæstiunculæ. 63

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Respondemus: non licere, sed opus habere, eo cibo, eaque
„ uti portione, quibus utuntur homines jejunantes re-
„ ctæ meticulosæ conscientiæ. „

Origo, & progressus vespertinæ collationis. 67

§. III.

Casuistarum placita super cibi quantitate sumenda in collatione vespertina. 71

§. IV.

Brevis animadversio in recensitas opiniones. 76

§. V.

RESPONSUM PONTIFICIUM

Excludens carnium esum a collatione vespertina *invictis argumentis evincitur consentaneum tum antiquæ, tum hodiernæ*

diernæ disciplinæ. Nec ipsi laxiores Casuistæ repugnant, immo communi assensione hoc idem docent, & potissimum Theologi Hispani. 78

§. VI.

RESCRIP. PONTIF.

„ Sed opus habere, eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticulosæ conscientiæ.

Qualitas & quantitas cibi sumendi in collatione vespertina. 88

CAPUT V.

POSTULATUM III.

„ An qui jejunii tempore vesci carnibus permittitur, & uni-
„ ca comestione uti debent, horam jejunantibus præ-
„ scriptam servare opus habeant?

§. I.

Rationes, quæ præfatæ quæstioni viam aperire fortasse potuerunt. 98

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Edicimus observandam iis esse „. *Hora solvendi jejunii Ecclesiastici est præter propter meridiana.* 99

CAPUT VI.

POSTULATUM IV.

„ Quænam sint epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis
„ conjungi?

§. I.

Proponendæ quæstiunculæ momenta. 106

§. II.

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Reſpondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt „ carnes comedere, eſſe carnes ipſas: Epulas interdictas „ eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſ- „ ſe. Piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii, qui- „ bus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia. „

Quibus permiſſa ſunt jejunorum tempore lacticinia, non prohibentur piſces. Rationes dubitandi reſolvuntur. 108

§. III.

RESCRIP. PONTIF.

„ Reſpondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas. „

Epulæ licitæ Diſpenſatis permiſſæ, ſunt carnes ſalubres. Peccant qui quocumque carnium etiam inſalubrium genere veſcuntur. 111

CAPUT VII.

POSTULATUM V.

„ An præceptum de utroque epularum genere non miſcendo „ dies quoque Dominicos Quadrageſimales complectatur?

Affirmatur complecti.

§. I.

Dubitandi conjecturæ indicantur. 117

§. II.

Præceptum de non permiſcendis epulis jure complectitur dies Dominicos æque ac ferias Quadrageſimæ. 119

CAPUT VIII.

POSTULATUM VI.

„ Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cru- „ ciatæ edere poſſunt ova & lacticinia. „

„ Reſcribimus: Nihil in prænunciatis noſtris Apoſtolicis Litteris ſtatutum eſſe quod reſpiciat gratioſum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent illius tenorem STRICTE, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia ſe gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excuſatione ſe ſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi legibus. „

§. UNICUS.

Paucis Quæſitum & Reſcriptum perſtringuntur. 122

CAPUT IX.

POSTULATUM VII.

„ Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadrageſimam? „

§. I.

Dubitandi rationes. 126

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Reſpondetur: urgere extra Quadrageſimam utrumque præceptum, illud ſcilicet unicæ comeſtionis, cum reliquis legibus in ſecundo, & tertio ad hæc poſtulata reſponſo expreſſis: & alterum non permiſcendi epulas licitas cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt. „

In cæteris jejuniis ab Eccleſia extra Quadrageſimam præſcriptis obſervanda ſunt duo præcepta: unicæ comeſtionis, & de non permiſcendis utriuſque generis epulis: quantitas & qualitas veſpertinæ collationis quadrageſimalis, horaque meridiana. 128

CA-

INDEX.

CAPUT X.

RESCRIP. PONTIF.

„ Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid
„ apud vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis Lit-
„ teris dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in
„ re laudavimus conſilium tuum interrogandæ ſupremæ
„ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti greſſu ad
„ oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant,
„ in iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam
„ Religionem, nihil ſibi tutum niſi e Divi Petri Cate-
„ dra acceptum reputantem, qua ſplendiſſima gloria tan-
„ tum nomen & incorruptæ fidei Hiſpania ſibi peperit. „

Obſequium Archiepiſcopi in Apoſtolicam Sedem merito commendatur. Reſponſa Pontificia perſpicua ſummæque Authoritatis. Docilitas tamen, & evangelica ſimplicitas neceſſaria. Adverſæ Recentium Caſuiſtarum opiniones nulla amplius fruuntur probabilitate. Quæ opponi ſolent, non eſſe videlicet eorum opiniones proſcriptas, in anteceſſum refelluntur. 131

CAPUT XI.

RESCRIP. PONTIF.

„ Cavendum tamen eſt, ne in expendendis Apoſtolicæ Sedis
„ Conſtitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti ſo-
„ licitudine nullus fiat diſſerendi, ambigendique mo-
„ dus. Sedula deinde opera conferenda, ut iſtiuſmodi
„ dubia, quæ facile pro ingeniorum varietate diſputan-
„ do emergunt, penitus inter vos dirimantur, ne diu-
„ turna unquam diſceptatione fluctuent animi, præſer-
„ tim, cum conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſcopum, quo
„ tendunt, aperte demoſtrent, & illuc prompte dirigi

„ po-

„ poteſt quicquid dubitando interturbare videatur. Id
„ ſi animadvertiſſent, qui de præſenti negotio plura
„ dubitarunt, nodum ſibi exolviſſent. Patebat enim nihil
„ aliud Nobis in animo fuiſſe, quam cohibere vivida
„ nonnullorum Theologorum ingenia, qni nimium ſacri
„ jejunii fines prætergreſſi, & non parum obliti, illud
„ ad retinendum in officio corpus Divinitus inſtitutum,
„ hoſti huic ſpiritus infenſiſſimo blandiebantur. Statim
„ ſiquidem comperiſſent quid in propoſitis quæſtionibus
„ conſtituendum eſſet, nec ſibi moleſtiam exhibuiſſent,
„ nec Nobis, quos graviſſimæ undique circumſtant cu-
„ ræ, non parum temporis occupaſſent &c. „

§. I.

Documenta ſaluberrima in ultimo Reſcripti Pontificii membro contento explicantur. Conſectaria ex nimia de iejunio diſputandi ſolicitudine. 141

§. II.

Paralellus, in quo nonnullorum Recentium Theologorum opiniones de jejunio cum Patrum Doctrina conferuntur. 143

§. III.

Recentiores non pauci abſolvunt fere omnes mulieres a jejunii lege. 144

§. IV.

Nonnulli Theologi Recentiores a jejunio abſolvunt circiter 50. hominum ſtatus, ideſt fere omnes. 147

§. V.

Adhortatio ad jejunium. Funeſta Chriſtianorum illuſio, quod non diſtinguunt litteram legis jejunii ab ejuſdem ſpiritu. Ab illa, non hoc, Eccleſia diſpenſare valet. 153

APPRO-

APPROBATIO

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi DD.

SILVESTRI EPISCOPI PORPHIRIENSIS

Et Sacrarii Apoſtolici Præfecti.

VIr Doctiſſimus P. Daniel Concina Ordinis Prædicatorum, quem alias Probabiliſtarum, quos dicunt, flagellum appellare conſuevi, in Opere, quod noviſſime inſcripſit &c. *In reſcriptum Benedicti XIV. P. M. ad poſtulata ſeptem Archiepiſcopi Compoſtellæ Jejunii legem ſpectantia Commentarius &c.* tanta eruditionis copia, tanta ingenii vi propoſitum exequitur, & effrænes quorumdam Recentiorum opiniones circa Diſpenſatorum Jejunium refellit, ut plane gaudendum ſit, & D. O. M. gratiæ agendæ ſint quam plurimæ, talem ævo noſtro datum fuiſſe Pontificem Zelo, Integritate, Judicio, Doctrinaque Summum, qui puriorem eo in capite diſciplinam, edita Lege, inſtauraret, & depravatis prædictorum Diſpenſatorum moribus tamdiu optatum modum imponeret.

Dabam pro Cenſura nuncupati Operis ex ædibus in Palatio Quirinali die 3. Decembris 1744.

F. Silveſter Epiſcopus Porphirienſis & Sacrarii Apoſtolici Præfectus.

NOI

NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padoa.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. *Fra Paolo Tommaſo Manuelli Inquiſitore di Venezia*, nel Libro Intitolato: *In Reſcriptum Benedicti XIV. P. M. ad poſtulata &c. Theologicus Commentarius*, non v' eſſere coſ' alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contra Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Simone Occhi Stampatore in Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padoa.

Data li *6.* Marzo *1745.*

(Gio: Pietro Paſqualigo Riformator.

(Gio: Emo Procurator Riformator.

(

Regiſtrato in Libro a Carte 1. N. 1.

Adi 23. detto
Regiſtrato nel Magiſt. Eccellentiſs. degl' Eſecutori contro la Beſtemia.

Alviſe Legrenzi Segretario.

Michel Angelo Marino Segretario.

COM-

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

VENERABILES FRATRES SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

NOn ambigimus, Venerabiles Fratres, quin univerſis Catholicæ Religionis cultoribus notum ſit, a tota per Chriſtianum Orbem Eccleſia inter præcipua Orthodoxæ Diſciplinæ capita perpetuo adnumeratum retineri Quadrageſimale jejunium, quod olim in Lege & Prophetis primitus adumbratum, ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti exemplo veluti conſecratum, ab Apoſtolis traditum, a ſacris Canonibus utique præſcriptum, & ab univerſali Eccleſia, ab ipſo ſui primordio retentum & obſervatum eſt. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ conſtituto remedio, per conſortium Crucis Chriſti nos etiam aliquid in eo, quod ipſe propter nos præſtitit, agimus; ſimulque ad recolenda ſacratiora Redemptionis noſtræ myſteria, quæ per Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis memoriam, Quadrageſimali potiſſimum tempore ſolemnius celebrantur, purificatis jejunio corporibus & animis dignius paramur. Hoc veluti noſtræ militiæ teſſera ab inimicis Crucis Chriſti ſecernimur, flagella Divinæ ultionis avertimus, & cœleſti præſidio in dies adverſus Principes tenebrarum munimur. Hoc deſpectui habito non contemnendum Divinæ gloriæ detrimentum, non leve Catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Chriſti fidelium periculum oboritur: nec aliunde populis calamitates, rebuſque publicis & privatis cladem exitiumque importatum eſſe conſtat. Ab hac vero inſita inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de ſacratiſſima Quadrageſima, aliiſque diebus jejunio conſecratis perſuaſione & reverentia, quam aliena, quam diſcors, quam abſona ſit hodierna jejunantium conſuetudo, quantum ab ipſa jejuniorum inſtitutione, & ſervata ſemper, ubique, & ab omnibus Diciplina quam longiſſime diſtet; Vos, Venerabiles Fratres, qui populorum curæ veſtræ commiſſorum mores, & uſus probe noſtis, pro ſingulari ſapientia veſtra præ cæteris clarius intelligitis. Nos ſane, quibus in hac ſublimi Apoſtolicæ procurationis Specula conſtitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis ſatis deplorare non poſſumus, auguſtiſſimam Quadrageſimalis jejunii obſervantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus cauſis; ubique indiſcriminatim diſpenſandi facilitatem plane ſublatam eſſe; ita ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur; hæreſum vero ſectatores illudant & exultent. Pernicioſæ huic corruptelæ plurimorum inſuper licentiam adjunctam eſſe graviter dolemus; quæ uſque adeo invaluit, ut nulla Apoſtolici Inſtituti ſacratiſſimique præcepti habita ratione, jejuniorum tempore palam & impune ab iiſdem agitentur convivia, & epulæ interdictæ promiſcue inferantur. Ea propter quemadmodum quibus curis, ſollicitudinibus, & angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus Veſtris communicamus; ita facere non poſſumus, quin pro injuncto Nobis ſupremo Sacroſancti Apoſtolatus officio, & ardentiſſimum Fraternitatum Veſtra-

rum zelum ad opportunum hiſce malis adhibendum remedium excitemus, & ad congruentes hujuſmodi abuſibus penitus extirpandis leges præſcribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium & corona noſtra, nobiſcum conſiderantes, nihil Deo acceptius, nihil paſtorali miniſterio noſtro dignius, nihil gregibus curæ noſtræ commiſſis utilius, quam ut verbo & exemplo præeuntes, Chriſti fideles ad tam ſalutarem Chriſtianæ pœnitentiæ, & pietatis exercitationem alacrius ſuſcipiendam, conſtantiſſime retinendam, & ea, qua inſtituta fuit, Diſciplina peragendam vehementius inflammemus, omni opera, atque induſtria ſtudeamus, ut fideles in conſpectu Dei per auſteriorem jejuniorum obſervantiam tales permaneant, quales in ipſo Paſchali feſto dignum eſt inveniri. Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque Veſtrum ſedulitatis & caritatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti populo, aut civitati, aut genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum Statuta præſcriptis cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali jejunio diſpenſationem toties, quoties opus fuerit, concedendam, nec audacter fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe & arroganter ab Eccleſia, ſicut alicubi in more poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam. Graviſſimam vero urgentemque neceſſitatem, etſi non eſt, cur Vobis explicemus; nolumus tamen Vos ignorare, cum hujuſmodi neceſſitate & ſervandam eſſe potiſſimum unicam comeſtionem, ſicut alias hic Romæ, ac Nos ipſi hoc anno urgentibus cauſis diſpenſantes, expreſſe præſcripſimus, & licitas atque interdictas Epulas promiſcue minime apponendas eſſe. Porro quemadmodum de ejuſmodi Indulgentia tam caute impertienda, ſi ſecus fieret, Nos perſuaſum habemus, diſtrictam ſupremo Divino Judici redditum iri rationem, ita conſcientiam uniuſcujuſque Veſtrum onerandam eſſe ducimus. Inſimul Fraternitates Veſtras rogamus, & in Domino exhortantes, obſecramus, ut populos, qui communem omnium Chriſti fidelium pœnitentiam, ac diſciplinam ſervare nequeant, commovere ſatagatis, ne per alia pietatis opera, ut ſua cuique devotio ſuggeret, peccata ſua expiare, & Deo ſatisfacere negligant; quinimo ſanandis vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligentem adhibere ſtudeant curationem, & culpas de mundano pulvere contractas, dum caſta jejunia decoquere non poſſunt, pia opera, orationum ſuffragia, & eleemoſynæ munera redimant. Interim ſolatium & levamen non leve mœrori noſtro a paſtorali vigilantia, & caritate veſtra præſtolantes, ac certo Nobis pollicentes; Apoſtolicam benedictionem cum uberi cœleſtium chariſmatum copia conjunctam in eoſdem populos veſtros redundaturam, Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium tranſumtis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die trigeſima Menſis Maji milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo Pontificatus noſtri Anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS
PAPA XIV.

VENERABILES FRATRES SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

IN ſuprema Univerſalis Eccleſiæ procuratione, meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam ut Orthodoxæ Fidei aſſertores, ſic etiam Eccleſiaſticæ Diſciplinæ cuſtodes ac vindices conſtituti, Quadrageſimale præſertim Jejunium, quod *inter præcipua orthodoxæ Diſciplinæ capita* ſemper & ubique ab ipſo Eccleſiæ exordio numeratum eſſe nemo ex Catholicis inficiatur, *ab hodierna Jejunantium corruptela vindicare, & in priſtinam*, quantum, benedicente Domino, fieri poſſet, *obſervantiam revocare cupientes*, per alias noſtras in ſimili forma Brevis literas ad Fraternitates veſtras die xxx. proxime elapſi menſis Maji currentis anni datas eximium Fraternitatum veſtrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare ſtuderetis, ne hac in parte & optatum Apoſtolicæ noſtræ ſollicitudinis angoribus levamen, & ſalutare *abolendæ ſacratiſſimi Jejunii corruptelæ* remedium deeſſet. Quoniam autem paternæ Pontificiæ caritatis, quæ novit imbecillitates infirmorum ſubſtinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum a Jejunio aliquando legitima cauſa, aut graviſſima urgentique neceſſitate exigente diſpenſandum eſſe ex apoſtolica benignitate cenſuimus; *ita inter cætera præſcripſimus Unicam Comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas Epulas minime eſſe apponendas. *Hinc factum eſſe accepimus, quod non deſuerunt qui per humanas & hominibus a Chriſtiana pœnitentia abborrentibus dumtaxat dignas illationes ſibi aliiſque perſuadeant*, Unicam potiſſimum Comeſtionem ſervari, atque Epulas licitas & interdictas minime apponi debere; cum multitudini quidem indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, non vero ſingulis ob legitimam cauſam & de utriuſque Medici conſilio diſpenſatur. *Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam* ut ex omnium animis penitus evellamus, Nos quibuſcumque quacumque occaſione ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa & periculoſa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſimæ, aliiſque anni Temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, *Unicam Comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas Epulas minime eſſe apponendas tenore præſentium *declaramus & edicimus*; quemadmodum per ſingulas noſtras in pari forma Brevis literas ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur, in ſacratiſſima Quadrageſima aliiſque Jejunio conſecratis diebus veſcendi prohibitis licentiam dantes, unicuique *expreſſe præſcribimus atque præcipimus*. Ea propter Fraternitates veſtras rogamus, atque in Domino obſecramus, ut populos veſtræ curæ commiſſos ad tam opportunum ſanandis vulneribus, quibus per humanam infirmita-

mitatem quiſque ſauciatur, ſanctiſſimi Jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes, ſedulo ac paterne moneatis, rem agi non quidem exiguam, ſed longe graviſſimam de obſervando ſubſtinendoque Jejunio purificandis animis corporibuſque ſalutari. In ſpem igitur illos erigite cœleſtium præmiorum, quibus aſſequendis non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis; imo leve ac momentaneum non tribulationis, ſed modicæ abſtinentiæ noſtræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in Cœlis. Ab omnibus ſe abſtinent, qui in agone contendunt, ut corruptibilem coronam accipiant; pudeat tam imbelles ac delicatos chriſtianæ militiæ milites refugientes a conſortio Crucis Chriſti, qui coronam legitime certantibus propoſitam ſperare præcipit incorruptam; ad cujus auſpicium & pignus Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem iiſdem etiam populis veſtris noſtro nomine impertiendam peramanter elargimur. Volumus autem, ut præſentium tranſumtis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die vigeſima ſecunda menſis Auguſti milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

	Errata	*Corrige*
Pag. 14. lin. 13.	viridis	vividis
15. 13.	jejunio	jejuno
41. 8.	Ratiunculas	Ratiunculæ
63. 13.	quantite.	quantitate.
81. 26.	quantitatis	qualitatis
88. 21.	collactione	collatione
91. 11.	graviarum	graviorum
98. 17.	propugnant	propugnat
99. ultima	; ideoque	, ideo
100. 5.	poſt illorum *adde*	ciborum
101. 31.	Antiprobabiliſtæ	Probabiliſtæ
126. 12.	Dubitanti	Dubitandi
134. 17.	ſententiæ	ſententias

COM-

COMMENTARIUS THEOLOGICO-MORALIS IN RESCRIPTUM PONTIFICIUM BENEDICTI XIV.

FEL. REGNANTIS

AD

Postulata septem Archiepiscopi Compostellæ

SUPER

Nonnullis difficultatibus legem jejunii spectantibus.

CAPUT PRIMUM.

Necessitas, ratioque scribendi.

I. ETIAM ne de jejunio Disputatio, post duo Pontificia Diplomata edita anno 1741. *Non Ambigimus, & In Suprema*: post commentarios in eadem evulgatos: post demum omnium Catholicæ Ecclesiæ Episcoporum Edicta ad ejusdem jejunii observationem, & cultum instaurandum, promovendumque lata? An tempestate nostra cum Magno Basilio canere non licet? *Nec ulla est insula, nec ulla terra continens, non civitas, non gens ulla, non extremus Mundi angulus, ubi non sit auditum jejunii Edictum. Quin, & exercitus, & viatores, & nautæ, & negotiatores omnes pariter audiunt Edictum, & sum-*

mo gaudio excipiunt. Orat. 2. Quid itaque iterum de jejunio diſputando, plus moleſtiæ auribus exhibes noſtris, quam patiatur jejunando palatum? Æquiſſimæ quærimoniæ, meritæque cenſuræ, ſi voluntatis, non neceſſitatis ſermo eſſet. Juraſſem ipſe, nunquam me in poſterum de jejunio verba facturum poſt duo edita hocce de argumento ſcripta. At ſic erat in fatis, ut denuo vel invitus hanc ſuſciperem provinciam. Parendum enim fuit quibus & religio, & vota, & grati animi leges jubent. Quare ſpero fore, ut & benevolos objurgatores placare, & invidos vituperatores refellere valeam, ut alteros reprehendiſſe pœniteat, alteri ſe didiciſſe gaudeant.

II. Et primum, ut ab indicatis cenſuris hancce opellam vindicem meam, ſcribendi neceſſitas, occaſioque patefacienda. Evulgatis præfatis Apoſtolicis Litteris, contraria ſuper earumdem intelligentia prodiere interpretamenta, in inſigni Hiſpaniarum Compoſtellana Diœceſi, orta diſſidia, inſtitutæ diſputationes. Has tanti fecit prudentiſſimus, atque illuſtriſſimus Archipræſul Compoſtellæ, ut expediens minime judicaverit, eas ipſe componere ſolus; ſed, ut in gravioris momenti controverſiis conſuetudo ſemper obtinuit, ad Apoſtolicam Sedem ſupremum veritatis Tribunal cauſam detulit, & Poſtulata ſeptem Sanctiſſimo Pontifici BENEDICTO XIV. dirimenda ſubiecit. Deliberationem obſequii, & maturitatis pleniſſimam ratam, probatamque habuit Pontifex Summus, qui in ſuo Reſcripto & præſtantiſſimi Archiepiſcopi, & univerſæ inclytæ Hiſpanæ gentis pietatem, zelum, & Religionem, ſecundum Deum, erga Divi Petri Cathedram commendavit his verbis: *Qua quidem in re laudavimus conſilium tuum interrogandæ Supremæ Romanæ Sedis, ut libero & non vacillanti greſſu ad oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant, in iſtoque tuo ſuſcepto Conſilio agnovimus Hiſpanam Religionem nihil ſibi tutum, niſi e Divi Petri Cathedra acceptum reputantem; qua ſplendidiſſima gloria tantum nomen, & incorruptæ fidei fructum Hiſpania ſibi peperit.* Si magnum eſt a magno viro laudari, gloriæ, & ornamento vertere ſibi jure valet Archi-

chipræſul Compoſtellanus, & generoſa Hiſpana Natio ſplendidiſſimum elogium a Sapientiſſimo Pontifice impertitum.

III. Ad Poſtulata quod attinet, quamquam Pontifex Maximus immenſa negotiorum mole pene obrutus, atque inter ſæviſſimas univerſæ Europæ ad ſui internecionem conſpirantis procellas Petri navim dirigere occupatus, non propterea illa diſſimulavit, ſed ſingulis ſingula Reſponſa luculentiſſima præbuit. Heinc habes non levem, ſed gravem, & illuſtratione dignam eſſe cauſam, quam orandam ſuſcipio. At, inquies, ſi perſpicua ſunt, atque comperta Pontificia reſponſa, interprete non egent; & auctoritate ſumma cum polleant, rationibus firmari haud poſtulant. Impleri exacta obſervantia debent, minime in examen vocari. Bene habet. Verum S. Petrus ipſe *epiſ.* 1. *cap.* 3. *v.* 15. jubet: *Parati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti vos rationem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe*. Quem textum hoc pacto exponit S. Thomas in commentariis in hanc Epiſtolam. *Omni poſcenti vos, ſive fideli, ſive infideli, poſcenti ſcilicet ad dicendum, non calumniandum . . . . rationem reddere debemus, ut quærentibus rectas cauſas ſpei, & fidei intimemus.*

IV. Duo Interpretum genera diſtinguas, oportet. Unum eorum, qui legis fundamenta exponunt, ut ejuſdem obſervantiam promoveant, atque inculcent. Alterum illorum, qui verba legis aucupantur, ut legem circumveniant, & ſeipſos, cæteroſque a legis onere eximant. Caſus, diſtinctiunculas, quæſtiones excitant, diſputant, rixantur. Et omnia eo pertinent, ut lex tandem in nihilum occidat. Exempla pervia occurrunt in hac ipſa cauſa. Primum Diploma *Non Ambigimus* ſuapte natura perſpicuum, exploratumque eſt, ut ipſi palam fecimus in opere inſcripto *la Diſciplina Antica, e Moderna &c.* Nihilo ſecius alterum edere opus fuit inſcriptum *In Suprema* ad captioſa labefactanda commenta. Poſt hæc omnia, en ſeptem excitatæ ſuper utriſque Apoſtolicis Litteris quæſtiones, quæ & Illuſtriſſimo Archiepiſcopo moleſtiam exhibuere, & Pontifici ſummo graviſſimis diſtento curis non parum temporis ſurripuerunt.

V. Nec mireris ſuper apertiſſimis Litteris Apoſtolicis lites, & controverſias excitatas eſſe. Quoniam nulla lex fuit unquam, eritque in poſterum, adeo perſpicua, & manifeſta, quam in contentionis certamen adducere acuta hominum ingenia nequeant. Legislator quippe communem ſubditorum felicitatem ſpectat, eaque præcipit, aut vetat, quæ communiter contingunt. Caſus omnes peculiares nemo, quamtumvis ſapientiſſimus prævidere, & dirimere in anteceſſum valet. Quid, quod ſi occurrere omnibus diſputationibus vellent, non Conſtitutiones, aut Bullas, vel Litteras, ſed ingentia volumina edere Pontifices, & Legislatores deberent. Et tum confuſionem majorem, atque incredibilem inveherent. Nam ſi brevis, & clara conſtitutio viridis ingeniis vitilitigandi, & contendendi occaſio eſt; quem vaſtum, interminatumque diſputandi campum non aperirent prolixæ, & pluribus diſtinctionibus, & caſibus involutæ leges? Quare ſapientiſſime S. Thomas docet, haud expedire, ut Legislator, etiamſi poſſet, omnes caſus exprimeret. *Dicendum, quod nullius hominis ſapientia tanta eſt, ut poſſit omnes ſingulares caſus excogitare: & ideo non poteſt ſufficienter per verba ſua exprimere ea, quæ conveniunt ad finem intentum: & ſi poſſet legislator omnes caſus conſiderare, non oporteret, ut omnes exprimeret, propter confuſionem vitandam; ſed legem ferre deberet ſecundum ea, quæ in pluribus accidunt.* 1.2. *q.* 96. *a.* 6 Regulam prudentis, & ſinceræ interpretationis ibidem Angelicus ex S. Hilario ſubminiſtrat. Spiritum legis, & ſcopum, quo potiſſimum lex ſpectat, diligentiſſime conſiderandum admonet, & nos infra oſtendemus. Si quis verborum apices perſcrutari velit, neglecto legis ſpiritu & fine, nullus erit contentionis modus. *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi; quia non ſermoni res, ſed rei debet eſſe ſermo ſubjectus. Ergo magis eſt attendendum ad cauſam, quæ movit legislatorem, quam ad ipſa verba legis.* Sed de his plura ſub finem commentarioli noſtri, ubi palam fiet, ſimplicitatem, atque docilitatem neceſſariam eſſe ad veram legis intelligentiam aſſequendam. Vix de lege controverſantur, qui ſincero im-

plen-

plendæ legis deſiderio flagrant. Sed ii acriter de lege diſputant, & innumeras ſuper legitimo legis ſenſu ſophiſticas argutationes, & difficultates movent, quibus legis ſolvere penſum diſplicet. Hi cum cavillari verba legis nequeunt, legislatoris intentionem & finem in diſcrimen adducunt, & ad ſua interpretamenta detorquere omnia ſtudent. Si quid ergo faſtidii, ſi quid moleſtiæ tibi allatura ſit hæc repetita de jejunio diſputatio, id non in præclariſſimum Archiepiſcopum Compoſtellanum, qui, ut contentionibus finem imponeret, ſupremum adiit Tribunal: non in me, omnia alia præter ſermonem de jejunio cogitantem, regeras velim; ſed in illos dumtaxat, qui has quæſtiones ſuſcitarunt, atque ad eaſdem refellendas coegerunt.

VI. Paucis conſilium meum habeto. Tametſi Pontificia Reſponſa clara, pervia, atque evidentia ſint, tamen ſi ex præteritis ominari futura licet, non deerunt qui aut nimii rigoris eadem cauſentur, aut veluti arbitraria traducant. Quapropter operæ pretium me facturum exiſtimavi, ſi inconcuſſa, quibus vertuntur, fundamenta manifeſtavero. Illuc omnis mea tendet oratio, ut evincam talia Pontificem Summum propoſitis ſibi quæſitis præbuiſſe reſponſa, qualia & legis natura, & juſtæ diſpenſationis regulæ neceſſario poſtulabant. Nil novi oneris Pontifex in ſuis reſponſis præſcribit, ſed id declarat, quod ſacræ inediæ, temperantiæ, & ſobrietatis leges præcipiunt. Hæc de genere univerſo: mox ſigillatim omnia expendam.

CAPUT II.

„ Utrum quæ in antedictis noſtris Litteris *in forma Brevis*
„ de unica comeſtione, & de epulis non permiſcendis
„ præſcribuntur, *ſub gravi* etiam prohibeantur.

I. ORdo in hoc noſtro commentario ſervandus ejuſmodi erit. Antequam Pontificium Reſcriptum exponam, rationes, quæ quæſtiunculis excitandis occaſionem, quate-

nus

nus conjicere mihi licuit, dedere, in medium afferam. Poſt, Reſponſa Pontificia adjiciam, & quam firmis, atque inconcuſſis ſint nixa momentis, palam fiet. Hac via non authoritate modo, verum etiam rationum vi, lectorum mentes in obſequium ſubigam veritatis. Rem ipſam ingredior.

§. I.

Momenta propoſiti Quæſiti *excitandi, ſolutioniſque petendæ.*

II. DUO in *Quæſito* propoſito reſolvenda. Alterum, ſitne unica comeſtura cum eſu carnium conjungenda ſub gravi præcepto in litteris Apoſtolicis præſcripta? Alterum, prohibeatur ne ſub gravi itidem præcepto cum illicitis epulas permiſcere licitas? Momenta de his duobus controverſandi ſunt, niſi conjectura aberrem, quæ ſequuntur.

III. Et ad primum quod attinet, nonnullis minorum gentium Auctoribus, recentibuſque Scriptoribus viſum eſt, carnium eſum cum jejunii lege ſociari minime poſſe. Jejunium enim, inquiunt illi, conflatum quoddam metaphyſicum eſt, ſeu *ens individuum*. Ergo potiori ſublata parte, tota corruat jejunii natura oportet. Potior autem pars, ſeu forma ſubſtantialis jejunii, abſtinentia a carnibus eſt. Ergo uſu carnium conceſſo, tota aufertur jejunii eſſentia. Nequeunt itaque Superiores unum ſine altero concedere; quoniam haud eſt in eorumdem poteſtate rerum permutare naturas. Hac munitus ratione P. Andreas Mendo contendit, Gregorium XIII. in privilegio carnium edendarum Hiſpanis conceſſo, non juſſiſſe unicam ſervandam comeſturam, quod, aut jejunii naturam permutaſſet, aut novam jejunii formam invexiſſet. Hæc ſunt recentis Theologi verba. *Pontifex in præſenti non inſtituit de novo aliquam jejunii eſſentiam: alioquin vel mutaſſet ejuſmodi eſſentiam, cujus conſtitutivum eſt abſtinentia a carnibus, ut diximus cap.* 1. *vel auxiſſet formam jejunii, duplicem conſtituendo: aliam quæ adhuc erat, aliam quam denuo*

in-

inſtituit, primam immutatam relinquens : utrumque autem eſt abſonum, & non auditum . Diſput. 17. *cap.* 2. *n.* 11 Hæc eſt prima, & unica ratio ab intimis rei principiis arceſſita.

IV. Accedit, quod ſi Superior ab eſurialibus eſcis diſpenſans, præciperet unicam Refectionem, nihil jejunii imponeret. Hoc quippe jejunii nomen toti, non parti convenit. Ergo proſtrato toto compoſito, unica pars totius nomen ſubire minime valet . Numquid dempta anima rationali, hominem appellabis cadaver?

V. Poſtremam diſputandi rationem ab ipſis Litteris Apoſtolicis repetere ſtudent . Tametſi, inquiunt, concedatur, poſſe Pontificem eſum carnium impertiri, præſcripta jejunii forma, id tamen minime præcepit BENEDICTUS XIV. in ſuis Apoſtolicis Litteris . Idque hoc pacto evincunt: In primo Diplomate Pontificio inſcripto: *Non Ambigimus*, verba non habentur, quæ præceptum prodant . Minime quippe hæc leguntur : *Jubemus, præcipimus, imperamus. Teneantur omnes. Obligentur omnes. Prohibemus . Nemini liceat, & id genus ſimilia*. Accedit, quod etiamſi in ſecundo Diplomate Apoſtolico verbum *præcipimus* occurrat, non propterea infertur edici præceptum: aut ſi præceptum præſcribatur, non continuo colligitur, illud ſub gravi culpa onus imponere, ut docent Juniores non pauci . Unius, præ cæteris, reſcribere verba ſufficiat, nempe P. Thomæ Tamburini inquientis Meth. Commun. cap. 4. num. 49. & 50.

„ Doctores quærunt univerſaliter, an verba imperativi Mo-
„ di, & in actu exercito præceptum indicantia, abſolute
„ prolata præceptum contineant, qualia ſunt : *Facite. Sol-*
„ *vite. Abſtineant omnes. Nemo audeat*, & his æquipollen-
„ tia. Et primo ſunt alii, qui putant *Probabiliter* hæc ne-
„ quaquam continere præceptum, ſed *conſilium* . . . . Alii
„ ſecundo *probabiliter* cenſent quidem præceptum contineri,
„ *ſed ſolum ſub veniali, non autem ſub mortali* . Alii deni-
„ que tertio *Probabiliter* dicunt prædicta imperativa verba,
„ tunc ſolum præcepta indicare *ſub mortali* quando ſunt in
„ materia gravi . . . Si ſequamur *primam* opinionem, non

„ in-

„ inveniemus, niſi conſilium . . . . Si ſequamur *Secundam*,
„ non erit obligatio, niſi ſub veniali. Si ſequamur *tertiam*
„ non erit mortale, quia, ut probabimus, materia in caſu
„ noſtro non eſt gravis.

„ Secundo. In caſu dubio, an verba aliqua legis præce-
„ ptum obligans importent, an conſilium; tanquam Regu-
„ lam certam ponunt Doctores reputanda eſſe conſilia, &
„ non præcepta : & ratio eſt, quia cum lex ſit gravis, &
„ oneroſa, ſemper in benigniorem partem eſt interpretanda.
„ Adde, quod in dubio melior eſt conditio poſſidentis. Er-
„ go in dubio, lex ne ſit obligans, aut non obligans, me-
„ lior erit conditio humanæ libertatis. „

VI. Paucioribus verbis rem totam dirimunt alii inquientes : præceptum de quo in utramque partem diſputant Theologi, non eſt præceptum . Diſputatur autem, utrum præfata Pontificia Diplomata ſub gravi noxa unicam comeſturam imponant : & quidem adeo acris arſit contentio, ut Archiepiſcopus Compoſtellanus coactus fuerit ad Supremum Tribunal litem deferre, judiciumque implorare. Nullum ergo præceptum eſt, lex nulla. Lex enim dubia non eſt lex. Dubia vero eſt, dum in controverſiam a Theologis vocatur.

VII. Non minori contentionis æſtu diſputant Caſuiſtæ ſuper ſecunda *quæſiti* parte, de permiſcendis cum vetitis licitis epulis. Negantem ſententiam tenuiſſe Navarrum adfirmant P. Vincentius Filliucius, Trullenchus, Fagundez, Villalobos, Diana. *Sed male omnes*, inquit P. Leander a Sanctiſſimo Sacramento *tract.* 5. *diſp.* 2. *q.* 29. Nec falſo id aſſerit Leander, nam reapſe Navarrus hanc quæſtionem non verſat *tom.* 1. *Conſil* 5 *n.* 2.

VIII. Adfirmantem ſententiam de jejunantium eſcis cum carnibus, jejunii tempore conjungendis propugnant Filliucius *tract.* 27. *p.* 2. *cap.* 3 *num* 55. Fagundez *lib.* 1. *de* 4. *præcept. Eccleſ. cap.* 2. Reginaldus *lib.* 4. *cap.* 14. Azorius *lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 5. Diana *tom.* 4. *tract.* 6. *Reſ.* 77. Trullenchus *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. Villalobos *tract.* 23. *diff.* 8. & alii, quos allegat

gat *Leander*. Sed minus exacte, nam aliqui, ut Azorius, lacticiniorum tantum cibum cum piſcibus permiſceri licite poſſe aſſerunt.

IX. Sed rationem audiamus, qua Recentes iſti Theologi ſacræ abſtinentiæ tempore utraſque epulas licitas, vetitaſque manducari indiſcriminatim poſſe contendunt. Ne iiſdem imponere videar, verba tranſcribo ejuſdem *Leandri loco cit.* inquientis. „ Sed tanquam *mihi certum* reſpondeo, poſſe : „ quia qui diſpenſat, ut quis poſſit in diebus prohibitis co- „ medere carnes, nullo modo prohibet, ne ſimul cum illis „ comedat piſces : ergo cum alias horum comeſtio ſit lici- „ ta, in ipſiſmet diebus, in quibus prohibentur carnes, li- „ cite poterit carnes, & piſces ſimul comedere, ſi alias ex „ comeſtione piſcium non proveniat comedenti aliquod dam- „ num.„

X. Limitatio iſthæc minime arridet P. Thomæ Tamburino. Piſcium epulæ noceant comedenti. Quid heinc ? In temperantiam is, ſecus in jejunii legem peccabit. Sic ille ſcribit *lib.* 4. *in Decalog. cap.* 5. *num.* 6. „ Quarto diſpen- „ ſatus ad carnes, poteſt ſimul comedere piſces, quia nul- „ la lex adeſt, quæ hæc ſimul comedere prohibeat. *Quod* „ ſi ſaluti noceant, fiet quidem contra temperantiam, non „ vero contra legem Eccleſiaſticam jejunii.„

XI. Hæc ſunt rationum momenta, quæ ſuadere videntur, nec unicam comeſturam ſub mortifera noxa præcipi iis, qui carnibus ex diſpenſatione veſcuntur ; nec graviter epularum permixtionem interdici.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Reſpondemus : concedentes facultatèm veſcendi carnibus
„ tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non
„ aliter dare, quam geminis hiſce adjectis conditionibus:
„ videlicet unicæ in diem comeſtionis, & non permiſcen-
„ darum epularum. Eos vero, qui hujuſmodi facultati-
„ bus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditiones im-
„ plendas obligari „.

In recenſito Pontificio reſponſo nihil novi oneris imponitur, ſed vetus declaratur : idque præſcribitur, quod juſtæ diſpenſationis Regulæ neceſſario exigunt.

XII. POntificium Reſponſum adeo planum eſt, atque exploratum, ut nulla valeat vel ſophiſtica argutatione eludi. Bene habet, inquient, fortaſſe non pauci. At pro ſupremæ voluntatis arbitrio poteſtatem impertiendi edendarum carnium licentiam coarctat, anguſtiſque terminis circumſcribit. *Novum jus* condit, novumque onus hominum humeris imponit. Parendum eſt Legislatori quia jubet, non quod ipſius diſpenſationis natura id poſtulet, exigatque.

XIII. Commenta iſthæc extremam legislatori invidiam conflant, tetricæ ſeveritatis notam illi inurunt, ſubditorum affectum in eumdem extenuant, legemque ipſam deſpicabilem efficiunt. Pugnant enim mutuo lex, & libertas. Quamobrem nihil intentatum homines negligunt, ut vel legis jugum excutiant, vel in Legislatoris nimiam ſeveritatem illud regerant. Clementia, manſuetudo, benignitas ſunt, inquiunt, characteres optimi Legislatoris, nullaque re Deo, cujus vices gerit, propius accedit, quam lenitate, miſericordia, atque benignitate in aptandis ſuis hominum imbecillitati mandatis. Anticipationes iſtæ in cauſa noſtra ex illa opi-

opinione, quam §. I. deſcripſi, ortum ducunt. Adeo ſiquidem illa inveteraverat, ante duo Regnantis Pontificis BENEDICTI XIV. Diplomata, inſcripta *Non Ambigimus*, & *In Suprema*, ut pro lege eam haberent benignioris ethices aſſertores, & vindices, quemadmodum eorum libri teſtes ſunt. Porro, ne ſe erraſſe ſincere fateantur, novum jus conditum adfirmant. Quod quam ſit falſum continuo evincam.

XIV. Eo itaque cum primis tendit oratio noſtra, ut palam faciam, Regnantem Pontificem BENEDICTUM XIV. in hoc ſuo *Reſcripto* vetus explicaſſe, minime novum condidiſſe jus. Declaravit id, quod & legis vis, & juſtæ diſpenſationis natura poſtulant. Ante hoc Reſcriptum tenebantur concedentes facultatem veſcendi carnibus præfatas duas conditiones apponere. Si ignorantia & bona fides a crimine excuſare tum poterint negligentes, cæteri viderint. Nulla revera nunc opitulatur ignoratio. Hæc ego evincenda ſuſcipio, & niſi me omnia fallunt, evidenter. Quod ut facilius præſtem, altius arceſſenda ſunt & legum, & diſpenſationum principia.

XV. Legis finis commune ſubditorum bonum eſt. Huc lex omnis pertinet, ut communem felicitatem promoveat. Interdum tamen accidit, ut bono communi expediat legem ipſam non obſervari. Hæc eſt doctrina S. Thomæ 1.2. *q.* 96. *a.* 4. *Omnis Lex ordinatur ad communem hominum ſalutem. Contingit autem multoties, quod aliquid obſervari communi ſaluti eſt utile, & in pluribus: quod tamen in aliquibus caſibus eſt maxime nocivum .... Unde ſi emergat caſus, in quo obſervatio talis legis ſit damnoſa communi ſaluti, non eſt obſervanda.* Quemadmodum lex, ita & legis relaxatio ſeu diſpenſatio bonum commune ſpectat. Quoniam vita, & ſanitas ſubditorum boni communis naturam ingrediuntur. Sublatis quippe ſubditis concidit omnis lex. Quoties legis obſervatio manifeſte oppoſita bono communi eſt, ſeu quando ſubditis graviter noxia eſt, reipſa ceſſat, quia neceſſitas legem non habet. Contra, dum oppoſitio legis ad bonum commune, &

exemptio ſubditi a lege dubia ſunt, tum Superioris eſt ſententiam ferre, dubitationes dirimere, & diſpenſationis privilegium impertiri. Judicium iſtud adeo eſt arduum, ut Evangeliſta Lucas exclamet c. 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Heinc Doctor Angelicus colligit, graviter Superiorem delinquere, qui in diſpenſatione concedenda, aut bonum commune, quod eſt juſtæ diſpenſationis regula & menſura, non reſpicit, aut hanc doctrinam, ſine qua munus diſpenſationis exercere juſte nequit, ignorat. Quiſque enim, quæ ſui ſtatus ſunt, & officii ſcire debet. (*Si autem* (ſubdit S. Thomas 1. 2. q 97. a. 4.) *abſque hac ratione pro ſola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in diſpenſatione, aut erit imprudens: infidelis quidem ſi non habet intentionem ad bonum commune: imprudens autem ſi rationem diſpenſandi ignoret.* Tanti hanc doctrinam Angelicus facit, quo iterum ibidem ad primum Superiores admoneat, ut ſemper in diſpenſatione quaque præ oculis habeant boni communis incrementum. *Quando cum aliquo diſpenſatur, ut legem communem non ſervet, non debet fieri in præjudicium boni communis, ſed ea intentione, ut bonum commune proficiat.*

XVI. Concinunt Angelico Patres omnes, qui argumentum iſtud verſarunt. S. Bernardus præ cæteris illud exponit, manifeſtamque in relaxanda lege boni communis compenſationem requirit. Sic enim ſcribit *lib. de Præcept. diſpenſat. cap. 2. Sed non omnibus in hujuſmodi credita eſt diſpenſatio, niſi in his dumtaxat, qui cum Apoſtolis dicere poſſunt*: Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei. *Novit autem fidelis ſervus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ibi tantum uſurpare diſpenſationem, unde bonam habere poſſit compenſationem. Hoc quippe quæritur inter Diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Neque doctrinam hanc, ut concludit ſub ejuſdem capitis finem, ſolus ipſe invexit, ſed a prioribus Patribus hauſtam in nos derivavit. *Numquid autem hoc ego, vel ſolus ſentio, vel primus dico? An non hoc ipſum & Papa Gelaſius*

laſus ſenſit? Ait ſiquidem: ubi neceſſitas non eſt, inconvertibilia maneant Patrum Sanctorum decreta. Leo quippe Papa: Ubi, inquit, neceſſitas non eſt, nullo modo Sanctorum Patrum ſtatuta violentur. En infert: Ubi ergo neceſſitas fuerit ad utilitatem Eccleſiæ, qui poteſtatem habet ea diſpenſet. Ex neceſſitate enim fit mutatio legis.

XVII. Innumeros alios Sanctorum Patrum textus huc adferre poſſem: ſed ut prolixitatem declinem unicum ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi teſtimonium, quod omnibus prævalet, tranſcribo ex *ſeſſ. 25. de Refor. cap. 18. Sicut publice expedit legis vinculum quandoque relaxari, ut plenius evenientibus caſibus, & neceſſitatibus pro communi utilitate ſatisfiat: Si frequentius legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud eſt, quam unicuique ad leges tranſgrediendas aditum aperire. Quapropter ſciant univerſi, ſacratiſſimos Canones exacte abomnibus & quoad fieri poterit indiſtincte obſervari. Quod ſi urgens, juſtaque ratio, & major quandoque utilitas poſtulaverit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id, cauſa cognita, ac SUMMA MATURITATE, atque gratis a quibuſcumque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum; aliterque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.*

XVIII. Proſper Fagnanus Doctiſſimus Canoniſta, & Diſciplinæ cum Eccleſiaſticæ, tum Monaſticæ præfervidus vindex teſtatur *Cap. Nimis. de fil. Presbyt.* Omnium Conciliorum, Canoniſtarumque auctoritate ad juſtam licitamque diſpenſationem, cauſam prærequiri magnam, urgentem, maximam. *Cauſa in diſpenſatione debet eſſe magna, ſeu quod idem eſt, major, maxima, juſta, evidens, urgens, & his conſimilis .... Alioquin ſi hujuſmodi cauſa deſit, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio.* Diſputant Theologi, & Canoniſtæ, queat ne Pontifex ipſe, ceu Supremus Legislator, a legibus Eccleſiaſticis cum aliquibus diſpenſare omni ſublata rationabili cauſa. Et tametſi ſuper diſpenſationis valore diſſideant, convenit tamen penes illos, eumdem abſque cauſa diſpenſantem peccare, illicitamque diſpenſationem ejuſmodi fore.

fore. Diſpenſationes vero ab inferioribus Papa, abſque juſta cauſa conceſſas, & illicitas, & nullas eſſe ajunt omnes. Quæ omnia confirmantur auctoritate Sapientiſſimi Pontificis feliciter Regnantis, qui in ſuo primo Diplomate *Non Ambigimus* hanc præſcribit clauſulam. *Nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio &c.*

XIX. Heinc colligas velim tria. Alterum, quo majoris momenti lex eſt, eo graviorem pro illius relaxatione cauſam neceſſariam eſſe. Alterum, jejunii legem graviſſimam eſſe, utpote jure naturali, Divino, & Eccleſiaſtico, vario reſpectu habito, præſcriptam, ut docet S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 3. *Unuſquiſque autem ex naturali ratione tenetur tantum jejuniis uti, quantum ſibi neceſſarium eſt ad prædicta. Et ideo jejunium in communi cadit ſub præcepto legis naturæ. Sed determinatio temporis, & modi jejunandi, ſecundum convenientiam, & utilitatem populi Chriſtiani, cadit ſub præcepto juris poſitivi, quod eſt a Prælatis Eccleſiæ inſtitutum: & hoc eſt jejunium Eccleſiæ: aliud verò eſt naturæ.* Hæc generalis jejunii, ab ipſa lege naturæ præſcripti, notio, cilicia, flagellationes, & quodcumque opus exterius corpus affligens, carniſque petulantiam cohibens, complectitur. Si plura cupis, conſule opus noſtrum inſcriptum. *La Diſciplina Antica, e Moderna della Romana Chieſa intorno al Sagro Digiuno Quareſimale cap.* 3. ubi fuſe punctum iſtud diſpexi. Tertium atque potiſſimum ejuſmodi eſt. Non plus oneris a lege præſcripti remittendum eſt, quam neceſſitas illius, cum quo diſpenſandum eſt, exigit, nimirum aut in totum, aut in partem. Si neceſſitas talis fuerit, ut ſubditus omnino a tota lege eximatur, abſoluta diſpenſatio impertienda eſt. Si lex dividua fuerit, & ſubditus non egeat tota exemptione, pars oneris remittenda erit, ut mox evidenter oſtendam.

XX. Prejacta hac inconcuſſa doctrina, quæ Sillogiſmi noſtri primam veluti propoſitionem format, ad ſecundam nunc evincendam accedo: nullam ſcilicet occurrere neceſſitatem, nullam urgere rationabilem cauſam, cur concedentes eſum car-

carnium, ſacræ inediæ tempore, impertiri quoque duplicis comeſturæ privilegium debeant. Quam propoſitionem, ut evincam, pauca perſtringere cogor ex iis, quæ fuſiore calamo explicui in libro inſcripto. *La Quareſima Appellante*. Illud verò in anteceſſum admoneo, quod ibidem dictum eſt, ſermonem nunc eſſe de carnium eſu, permiſſo Chriſtianis illis, quibus piſcium eſcæ incommodant, aut qui eorumdem & lacticiniorum caritate laborant: ſecus de infirmis, & debilibus, qui æque repetita refectione, ac ſelectioribus epulis recreari indigent. Abſolutam, & illimitatam diſpenſationem iſtis eſſe impertiendam fatentur omnes. His delibatis, propoſitionem meam evinco.

XXI. Verbum *jejunio* non edere ſignificat. Prima ergo jejunii notio abſtinentia a cibo eſt. Quoniam vero vitam agere abſque eſu homo nequit, iccirco tum in veteri, tum in novo fœdere, unicum in die eſum jejunantibus lex præcipit. Hæc unica comeſtura duo præſtat, nimirum vitam alit, & carnis rebellionem coercet, ut docet Angelicus 2. 2. *q.* 147. *a.* 6. *Jejunium ab Eccleſia inſtituitur ad concupiſcentiam refrænandam, ita tamen quod natura ſalvetur. Ad hoc autem ſufficere videtur unica comeſtio, per quam homo poteſt & naturæ ſatisfacere, & tamen concupiſcentiæ aliquid detrahit, diminuendo comeſtionum vices. Et ideo Eccleſiæ moderatione ſtatutum eſt, ut ſemel in die a jejunantibus comedatur.* Huic unicæ comeſtioni adjectus eſt ciborum delectus, ſeu abſtinentia a carnibus. Harum ergo duarum partium, quibus conſtat jejunium, potior eſt unica comeſtio, poſterior vero carnium privatio. Quamobrem Cajetanus inquit 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. *Quoniam jejunium Novi Teſtamenti ex abſtinentia carnium, & unica comeſtione conſtat tanquam ex partibus ſubſtantialibus, ita quod unica comeſtio eſt* ESSENTIALIOR *jejunio, utpote a principio jejunii inſtituta in Veteri Teſtamento*. Sententiam hanc evidenter, ut ego quidem arbitror, demonſtravi, citato opere *La Quareſima Appellante*. Si plura cupis, illud conſule. Ergo, hac admiſſa ſententia, omnium Theologorum conſenſu, grave peccatum peccat,

qui

qui eſum carnium permittens, eo ipſo iteratam comeſturam impertit. Quis Theologorum unquam aſſeruit, conceſſionem minoris majorem quoque partem ſecum trahere? Ciborum delectus minor eſt jejunii pars, ut probatum eſt. Ergo iſtius conceſſio nullo modo infert potioris partis permiſſionem, niſi peculiaris ratio infirmitatis urgeat, quemadmodum non urgere in noſtro caſu convenit penes omnes.

XXII. Non arridet laudata ſententia? Eſto. Ordinem inverte. Fac carnium eſum principem in jejunio partem eſſe: poſteriorem unicam comeſtionem. Quid inde? Non ne penes Catholicos omnes certum eſt, jejunium Romanæ Eccleſiæ duo complecti præcepta, quorum alterum iteratam comeſturam, alterum carnes vetat? Præcepta hæc utpote humana, liberaque auctoritate invecta, ſeparabilia ſunt, nemine refragante. Quo inconcuſſo principio poſito, ſic arguo. Diſpenſatio quæque, ut licita ſit, & valida, ex juſta, & rationabili cauſa concedi, communeque ſpectare bonum debet. Incommodum quod cibi quadrageſimales ſtomacho inferunt, ſufficiens diſpenſandi a carnibus cauſa eſt. Ut vero alterum unius comeſturæ mandatum relaxetur, quænam cauſa? Chriſtianus carnium eſu ob ſtomachi defectu indigens, ſanus eſt, atque robuſtus. Quid ergo cauſæ occurrit, cur licite cum eodem ſuper unica refectione diſpenſari queat? Alter Chriſtianus ejuſdem ſanitatis, qui eſuriales comedit eſcas, ſemel in die reficitur. Ille vero ſelectioribus epulis recreatus, eſus iterabit? Præcepta, ut dixi, ſeparabilia ſunt, unumque ſine altero conſiſtere valet. Ergo graviter delinquit Superior, ſuique miniſterii prævaricator efficitur, cum alterum præceptum unius refectionis relaxat, cujus relaxandi cauſa occurrit nulla.

XXIII. Major, inquis, pars minorem abſorbet. Abſtinentia a carnibus major eſt jejunii pars ergo: hac ſublata, neceſſario aufertur altera unius comeſtionis. Doctrina hæc proſcripta ab Innocentio XI. eſt in hac propoſitione 54. *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.* Quo-

ties

ties ratio damnatæ theſis militat pro altera conſimili theſi, hæc in illa damnata intelligitur. Eadem eſt utriuſque propoſitionis Divini Officii, & Eccleſiaſtici jejunii ratio. Ergo utraque damnata. Eamdem eſſe rationis, ut ajunt, identitatem patet. Quin validior reſpectu jejunii ratio urget. Unicum quippe præceptum eſt canonicas horas præſcribens. At quia hæ diſtinctæ ſunt, & in qualibet illarum finis eluoet præcepti; idcirco proſcripta doctrina eſt illorum Theologorum, qui contendebant horarum Canonicarum penſum individuum eſſe, majoremque partem abſorbere minorem. At duo, ut minus ſunt, omnium conſenſu, jejunii præcepta, quorum alterum unicum eſum præcipit, alterum carnes vetat. In utralibet parte præcepti finis, qui conflictatio carnis eſt, conſiſtit. Quis enim Catholicorum ibit inficias, abſtinentiam a duplici comeſtura partem eſſe exterioris pœnitentiæ? Quin ſi hæc duo comparentur, magis prohibitio iteratæ refectionis, quam interdictio carnium gulam torquet, & concupiſcentiæ rebellionem comprimit. Plus itaque Eccleſiaſticum jejunium, quam Divinum Officium dividuum eſt. Ergo vi juſti ratiocinii in proſcripta horarum Canonicarum doctrina, proſcripta eſt hæc altera, quæ docet, diſpenſationem a carnibus ſecum trahere diſpenſationem ab unica comeſtione. Evidens igitur eſt gravi ſcelere inquinari eum, qui a præcepto unicæ comeſtionis Chriſtianos abſolvit, non alia ductus ratione, niſi, quod facultatem carnium edendarum impertiit.

XXIV. Heinc profligata omnino remanet prima ratio ſupra §. 1. relata, quæ excitandæ quæſtioni, ſedemque Apoſtolicam pro ejuſdem ſolutione adeundi cauſam dedit. Quid enim ſenſui communi repugnantius, quam individuam aſſerere jejunii naturam, illamque metaphyſico compoſito aſſimilare? Iſtius partes non aliena voluntate, ſed natura ſua junctæ ſunt. Jejunium totum morale eſt pluribus conflatum partibus, pluribuſque præſcriptum mandatis reapſe disjunctis. Nonne juvenes a carnibus abſtinent, & ad vigeſimum primum annum uſque duplicato paſtu reficiuntur? Nonne Quadrageſimales dies Dominici a jejunio, ſecus ab abſtinentia ſoluti ſunt? Dierum

Sacrorum obſervatio duo complectitur. Ab opere ſervili abſtinentia, & Sacroſancto Miſſæ Sacrificio adeſſe. Non ne frequentiſſime, unum ſine altero conſiſtit? Nonne Theologi omnes adfirmant, graviter Superiorem peccare, qui Chriſtianum abſolveret ab onere audiendi Sacrum, quia illi facultatem indulſit, ut opera agere ſervilia queat? Qui ære gravatus alieno centum ſolvere nequit, valet autem quinquaginta: numquid non tenetur ſolvere partem, quia non valet totum? Nonne infidelitatis, & injuſtitiæ argueretur villicus, qui debitores diſpenſaret a ſolutione dimidii debiti, propterea quod impotentes ſunt ad integram ſolutionem? Infidi ergo Sacrorum Canonum cuſtodes, Divinique Miniſterii prævaricatores habendi ſunt Superiores illi, qui exigere a ſubditis negligunt unius præcepti debitum penſum, quod duo præcepta obſervare iſti nequeant.

XXV. Tandem Reſponſum Pontificium BENEDICTI XIV. Anteceſſorum Pontificum, & Synodorum Decretis inhæret. Gregorius XIII. in Bulla Cruciatæ hæc præſcribit. *Ita quod, qui carnes comederint, ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur.* De hoc Diplomate ſermo redibit, dum ſextum quæſitum exponam. Alexander VII. in privilegio Romanis conceſſo an. 1657. edendarum carnium, hac clauſula limitat diſpenſationem. *Etiamſi carnis uſum concedat, neminem tamen a jejunii lege ſolvere intendit.* Sapiens æque ac pius Pontifex Clemens XI. in ſuo Edicto an. 1703. hæc adjecit. *Tenentur obſervare jejunii legem, cui devincti illi ſunt, quibus ob juſtam cauſam permittitur, ut tempore quadrageſimali carne ſalubri veſcantur.* Decreta Synodalia prætereo, ne in re perſpicua æquo prolixior ſim. Illud dumtaxat addiderim, quod benignioris ethices cultoribus maximi erit ponderis, nimirum P. Claudium La Croix teſtari communiter Epiſcopos concedentes carnium cibum adjicere limitationem unicæ comeſtionis. *Hoc ipſum* (inquit *lib.* 3. *q.* 140. *n.* 1269.) *communiter declarant Epiſcopi diſpenſantes pro carnibus, ſe non aliter velle diſpenſare, quam relinquendo obligationem jejunii, quoad refe-*

ctionem

ctionem unicam. Qui plura avet, adeat laudatos libros noſtros *La Quareſima Appellante*, & *La Diſciplina Antica, e Moderna &c.* Eorum, quæ itidem dicta ſunt, iſthuc tranſcribere nonnulla coactus fui neceſſitate ejuſdem verſandi argumenti cogente. Quod ideo repeto, ne me actum libere agere accuſent moroſi aliqui critici.

XXVI. Perpendas nunc obiter velim, quam prævalida ſit ſecunda ratio §. I. indicata, videlicet, jejunium cum eſu carnium conjunctum appellandum jejunium non eſſe. Nam jejunium vocant Pontifices Summi, & graviores Theologi. Quod ſi tu præceptum unicæ comeſtionis jejunium vocare recuſas, nulla ego tibi intentabo litem. Illud dumtaxat jure poſtulo, ut exacte unicam comeſturam ſerves, teque ab iterata abſtineas. Hanc vero abſtinentiam, quocumque malis nomine appella. Nec enim nomina, ſed res nos ſollicitos habent.

§. III.

Diluitur poſtremum argumentum §. I. propoſitum, atque evidentius oſtenditur, ſub gravi culpa conceſſioni edendarum carnium ſacræ inediæ tempore adjiciendam eſſe limitationem unicæ comeſtionis.

XXVII. PRiuſquam argumento recta occurro illud clarius explico. Scimus, inquiunt, in utroque Diplomate BENEDICTI XIV. & præcipue in ſecundo unicam juberi comeſtionem. Hoc Lippis & tonſoribus compertum. Illud quod faceſſit negotium, & quod ſupremum adire Tribunal coegit, eſt, utrum hæc unica comeſtio *ſub gravi culpa* præcipiatur? Ajebant alii, negabant cæteri, atque adeo dubia, & controverſa res evaſit. Porro *in caſu dubio* (inquit P. Thomas Tamburinus *loc. cit.*) *an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an conſilium, tamquam REGULAM CERTAM ponunt Doctores, reputanda eſſe conſilia, & non præcepta*. Lege integrum textum §. I. deſcriptum. Eam-

dem Doctrinam prius docuerat P. Thomas Sanchez *de Matrim. Disp.* 41. *n.* 36. *Quoties dubium est, an impositum sit præceptum naturale, Divinum, vel humanum de aliqua re, non obligari dubitantem, quia donec constet de præcepto, possidet voluntatis libertas.* Et P. Antonius Terillus cum cæteris Probabilistis legem controversam, non esse legem pugnacissime defendit. *de Regul. Mor.* 1. *p. q.* 2. *n.* 45., *& p.* 2. *q.* 43. Tandem licet constet de præcepto, dubitari de obligatione potest sit ne gravis, an levis.

XXVIII. Ut ab hoc ultimo, quod est potissimum controversiæ caput, orsa capiam. Duo sunt principia unde Theologi, & Canonistæ gravem legis obligationem colligunt. Alterum legislatoris voluntas: alterum materiæ præscriptæ magnitudo. Hæc duo principia mutuo sese juvant, unumque aliud infert. Materiæ gravitas ambiguam sæpe legislatoris voluntatem, claram efficit. Et voluntas legislatoris severioribus expressa formulis, materiæ gravitatem patefacit. Disputant Theologi, valeat ne legislator in materia gravi levem imponere obligationem, aut in materia undequaque levi graviter astringere? Ajunt isti, negant illi. Verum penes omnes convenit, in materia suapte natura gravi legislatorem gravem præscribere obligationem, nisi conceptis verbis oppositum exprimat. Quoniam legislatoris voluntas respondeat rei magnitudini fas est.

XXIX. Unica refectio est omnium assensione Theologorum pars substantialis sive magis sive minus præcipua Ecclesiastici jejunii. Nemo est Catholicorum, qui vel in dubium revocet, eos lethaliter peccare, qui jejunii tempore hanc iterant comestionem. De materiæ itaque gravitate nulla remanet ambigendi ratio. Materiæ magnitudini congruere legislatoris verba constat ex utroque Diplomate. In primo *Non Ambigimus* hæc habentur. *Nolumus autem vos ignorare, cum hujusmodi necessitate & servandam esse POTISSIMUM unicam comestionem, sicut alias hic Romæ: ac nos ipsi hoc anno urgentibus causis præscripsimus . . . . . Porro quemadmodum de ejusmodi indulgentia tam caute impertienda, si secus fieret,*

nos perſuaſum habemus diſtrictam Supremo Judici redditum iri rationem, ita conſcientiam uniuſcujuſque veſtrum onerandam eſſe ducimus. Quibus verbis ſignificantius gravis exprimi obligatio poterat?

XXX. Verum nil tam perſpicuum, apertumque eſt, quod novus opinandi modus adducere in controverſiam non auſit. Tot ſubtilia commenta adverſus laudatum primum Diploma evulgata fuere, ut ad ea labefactanda ſecundum edere opus fuerit inſcriptum *In Suprema*, in quo hæc habentur. *Hinc factum eſſe accepimus, quod non defuerunt, qui perhumanas, & hominibus a Chriſtiana pœnitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes ſibi, aliiſque perſuadeant &c.* Quibus interpretamentis indicatis, ut eadem ex hominum animis evellat, gravioribus utitur formulis. Sic enim pergit Pontifex Summus. *Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam, ut ex omnium animis penitus evellamus, nos quibuſcumque, quacumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim, ob urgentem, graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa, & periculoſa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſimæ, aliiſque anni temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contingat, ab omnibus omnino, nemine excepto, Unicam comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minime eſſe aponendas, tenore præſentium declaramus, & edicimus.*

XXXI. Habemus ergo conditionem unicæ comeſturæ non conſilii eſſe, ſed præcepti graviter obligantis. Neque gravis hæc obligatio nova eſt, ſed ex ipſa jejunii Eccleſiaſtici juſtæ diſpenſationis natura ortum ducit. Summus Pontifex in hoc ſuo *Reſcripto* declarat ſub gravi culpa adjiciendam eſſe unicæ refectionis limitationem, quia ipſa materiæ gravitas, & licitæ diſpenſationis regulæ id exigunt. Quod evidentius confirmo. Ab integro, & amplius ſæculo fervebat Theologos inter diſputatio, utrum nec ne præceptum urgeret conjungendi cum carnium eſu conceſſo ob evitandum

dum eſurialium eſcarum grave incommodum, unicam refectionem. Illi adfirmabant : iſti negabant. Diſputationis materia non erat conſilium, ſed præceptum graviter coarctans. Ergo Judex litem dirimens, & pro parte adfirmante ſententiam rogans, non jus *novum* imponit, ſed *vetus* declarat, docetque quid agere diſpenſatores debeant, ne legum diſſipatores efficiantur.

XXXII. Quæ hactenus dixi penitus profligant ea, quæ ex PP. Tamburino, Sanchez, & aliis objecta ſunt. Et cumprimis capitale illud principium, quod præceptum, de quo Probabiliter in utramque partem Theologi controverſantur, deſinat eſſe præceptum, falſum prorſus eſſe evincit Præſtantiſſimus Archiepiſcopus Compoſtellanus, evincunt cæteri Epiſcopi univerſæ Catholicæ Eccleſiæ, qui ſuper controverſiis gravioris momenti ad Sedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum Magiſtram ſententiam imploraturi accedunt. Si hi autumarent, præceptum in diſputationem a Theologis vocatum, non eſſe præceptum, profecto nullam ſuper eodem implorarent deciſionem. Verum illi in Scripturis Sanctis inſtructi a præfata doctrina abhorrent. Perſpectum quippe habent Domini mandatum *Deuteron. cap.* 17. latum, quo omnes ſubditi conſulere in rebus dubiis Superiorem jubentur. Et hæc doctrina communis eſt penes omnes graviores Theologos, ut teſtatur doctiſſimus Inclitæ Soc. JESU Theologus Franciſcus Suarez *lib.* 6. *de leg. cap.* 8. *n.* 10. *Dicendum eſt de caſu dubio, in quo judicari non poteſt probabiliter, an caſus comprendatur ſub legis obligatione, nec ne. In quo ſententia communis eſt, recurrendum eſſe ad Superiorem, ſi fieri poſſit; vel ſi non poſſit, ſervandam eſſe legem. Ita D. Thomas, Corradus, Cajetanus &c. Quæ ſententia per ſe evidens eſt in caſu patiente moram, ut conſulatur Princeps. Nam ſi in caſu tantum formidoloſo, & probabili hoc fieri debet, multo magis eſt in caſu dubio.* Authoritas ſolius Suarez viri graviſſimi, atque pii, ut ex ejus operibus conſtat, prævalet centum Terillis, aliiſque oppoſitæ ſententiæ Patronis.

XXXIII. Nulla ergo ad perfugium latebra ſupereſt. Regulæ

gulæ juſtæ diſpenſationis non plus relaxandum legis rigorem ſinunt, quam neceſſitas poſtulat. Chriſtianus firmæ valetudinis indigens ob piſcium ſive nauſeam, ſive penuriam, carnium eſu, non eget iterato paſtu. Qui ergo utrumque concedit, non fidelis diſpenſator, ſed iniquus prævaricator; non cuſtos, ſed perditor legum eſt. Materia ſuapte natura gravis eſt: verba legis comperta atque luculenta. Omnia itaque concurrunt ad mortiferi criminis gravitatem manifeſtandam. Ergo Reſponſum Pontificium id tantum faciendum decernit, quod & legis, & juſtæ diſpenſationis natura neceſſario requirit. Siquidem tam lex, quam diſpenſatio bonum commune Reipublicæ Chriſtianæ ſpectant. Numquid Sacræ abſtinentiæ tempore bis in diem menſas opipare inſtruere, iterare paſtus, carneſque ſero, & mane comedere, Eccleſiæ Catholicæ commune bonum promovet, ſplendorem diſciplinæ auget, pietatem ciet, fratreſque ad ferendum pœnitentiæ jugum provocat? Verum de hoc mox plura.

§. IV.

Peccant mortaliter, qui diſpenſati in eſu carnium ſimul cum carnibus piſces comedunt. Peccarent quoque, qui utraſque has epulas licitas & illicitas permitterent. Idque Patrum teſtimoniis, & rationum momentis evincitur.

XXXIV. SEcundam Poſtulati propoſiti partem examinandam ſuſcipio. Quæſtiunculam excitarunt Caſuiſtæ Recentiores. Altum de eadem apud Patres, priſcoſque Theologos ſilentium. Non eo iſtorum tempore collapſa jejunii diſciplina erat, ut ejuſmodi opus eſſet diſputationibus. Quoniam vero hodierna Chriſtianorum jejunandi conſuetudo adeo diſtat ab antiqua, ut vix veræ majorum noſtrorum abſtinentiæ imago appareat; heinc lata aperta via eſt, qua ſanctiores jejunii Regulæ in ſophiſtica diſcrimina revocantur, & illegitimis diſpenſationibus in nihilum fere rediguntur, ut amaris lacrymis deplorat ipſe Regnans Sanctiſſi-

ctiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in ſuo primo de hoc argumento Diplomate . *Quam aliena , quam diſcors , quam abſona ſit hodierna jejunantium conſuetudo , quantum ab ipſa jejuniorum inſtitutione , & ſervata ſemper ubique , & ab omnibus Diſciplina quam longiſſime diſtet ; vos Venerabiles Fratres . . . pro ſingulari ſapientia veſtra præ cæteris clarius intelligitis .*

XXXV. Clamant Recentiorum Theologorum plures, Patrum teſtimoniis haud poſſe præſentium temporum caſus dirimi. Quod partim verum, partim falſum eſt, ut *cap.* 1. jam admonui. Verum eſt, quatenus nec antiquiorum Chriſtianorum mores tam ſoluti erant , quo ea agerent , quæ nunc communi fere uſu obtinent : nec Patres aut quæſtiunculas movebant, ut Chriſtianis ipſis aberrandi a vera diſciplina authores forent : aut inflectere, & accomodare Chriſtianorum moribus evangelicam legem ſubtiliter contenderent. Partim falſum eſt , quoniam ſin minus expreſſe, & ut ajunt in terminis, reſolvunt præſentes quæſtiunculas, ea tamen principia ponunt, quæ quid conſentaneum , vel oppoſitum legi atque Diſciplinæ ſit, palam faciunt. Quod ut evincam, Doctrinam Patrum huc adferam, ex qua evidenter, niſi nimius me amor fallit, inferre volo, mortiferam eſſe corruptelam illam permiſcendi eſuriales eſcas cum carnibus.

XXXVI. Tempore SS. Auguſtini, Hieronymi , Ambroſii, Leonis, aliorumque Patrum a priſtino deferbuerat ardore exterioris pœnitentiæ conſuetudo . Deliciis, & voluptatibus vel in ipſa Quadrageſima fidelium plures indulgebant. At quas delicias , quas epulas damnabant Patres ? Audi primum omnium magnum Parentem Auguſtinum *ſerm.* 207. *alias* 71. de Diverſis in Quadrageſima 3. hæc ſcribentem. *Cavendum eſt, ne mutes, non minuas voluptates . Videas enim quoſdam pro uſitato vino inuſitatos liquores exquirere, & aliorum expreſſione pomorum, quod ex uva ſibi denegant, multo ſuavius compenſare : cibos extra carnes multiplici varietate, ac jucunditate conquirere : & ſuavitates, quas*

alio

alio tempore conſectari pudet, huic tempori quaſi opportune colligere: ut videlicet obſervatio Quadrageſimæ, non ſit veterum concupiſcentiarum repreſſio, ſed novarum deliciarum occaſio. Hæc, Fratres, ne vobis perſuaſa ſubrepant, quanta poteſtis vigilantia, providete. Parſimonia jejuniis coniungatur. Sicut ventris caſtiganda ſaturitas, ita gulæ irritamenta cavenda ſunt.

XXXVII. Similia ſcribit *ſerm.* 210. *de Diverſ. alias* 74. *cap.* 8. ubi quaſi futurarum laxitatum augur, ſic orditur. „ *Propter hominum errores, qui per vaniloquas ſeductiones, &* „ *pravas conſuetudines nobis moleſtam pro vobis curam infer-* „ *re non ceſſant, tacere non poſſum.* Sunt quidam obſerva- „ tores Quadrageſimæ delicioſi potius, quam Religioſi, ex- „ quirentes novas ſuavitates magis, quam veteres concupi- „ ſcentias caſtigantes, qui copioſis, pretioſiſque apparatibus „ fructuum diverſorum, quorumlibet obſoniorum varietates, „ & ſapores ſuperare contendunt. *Vaſa in quibus coctæ ſunt* „ *carnes tanquam immunda formidant*, & in ſua carne ven- „ tris, & gutturis luxuriam non formidant. Jejunant, non „ ut ſolitam temperando minuant edacitatem, ſed ut immo- „ deratam differendo augeant aviditatem. Nam ubi tempus „ reficiendi advenerit, opimis menſis tanquam pecora præſe- „ pibus irruunt: numeroſioribus ferculis corda obruunt, ven- „ treſque diſtendunt, artificioſis, & peregrinis condimento- „ rum diverſitatibus gulam, ne vel copia compeſcatur, ir- „ ritant. Denique tantum capiunt manducando, quantum „ digerere non ſufficiant jejunando. Sunt etiam, qui vinum „ ita non bibunt, ut aliorum expreſſione pomorum, *alios ſi-* „ *bi liquores*, non ſalutis cauſa, ſed jucunditatis exquirant: „ tanquam non ſit quadrageſima piæ humilitatis obſervatio, „ ſed novæ voluptatis occaſio. Quanto enim honeſtius ſi ſto- „ machi infirmitas aquam potare non tolerans, vino uſitato, „ & modico ſuſtentetur, quam quærantur vina, quæ vinde- „ miam neſciunt, quæ torcularia non noverunt, non ut po- „ tius mundior eligatur, ſed ut frugalior improbetur? *Quid* „ *autem abſurdius, quam tempore, quo caro arctius caſtiganda eſt,*

„ *tantas carni ſuavitates procurare, ut ipſa faucium concupi-*
„ *ſcentia nolit quadrageſimam præterire?* Quid inconvenientius,
„ quam in diebus humilitatis, quando pauperum victus om-
„ nibus imitandus eſt, ita vivere, ut ſi toto tempore ſic
„ vivatur, *vix poſſit divitum patrimonia ſuſtinere?* Cavete
„ iſta dilectiſſimi, cogitate, quod ſcriptum eſt: *Poſt con-*
„ *cupiſcentias tuas non eas.* Quod ſaluberrimum præceptum,
„ ſi omni tempore obſervandum eſt, *quanto amplius his die-*
„ *bus, quando ita turpe eſt, ſi cupiditas noſtra ad inuſitatas*
„ *laxetur illecebras, ut merito culpetur, qui non reſtrinxerit*
„ *uſitatas* „.

XXXVIII. Item ſerm. 208. alias 72. de Diverſis. *Ideoque cavendum eſt, ne pretioſas eſcas, vel pro aliis alias, vel etiam pretioſiores ſine carnibus animalium requiratis. Cum enim corpus caſtigatur, & ſervituti ſubjicitur, reſtringendæ ſunt deliciæ, non mutandæ. Quid enim intereſt, in quali cibo concupiſcentia immoderata culpetur? Non utique de ſolis carnibus, ſed etiam de quibuſdam pomis, & de agriculturæ alimentis Iſraelitarum concupiſcentia divina voce damnata eſt. Et Eſau non propter offam ſuillam, ſed propter lenticulam defricatam ſua primogenita perdidit.*

XXXIX. Antequam aliorum Patrum teſtimonia refero, ex hac S. Auguſtini doctrina hanc elicio adverſus Recentiorum laxam ſententiam argumentationem. Auguſtinus improbat vel ipſas eſuriales epulas aut nimio ſtudio conquiſitas, aut exquiſitiori condimentorum artificio præparatas. Illorum deteſtatur ſuperſtitionem, qui a carnibus abſtinentes vel ipſas, in quibus coquebantur, ollas formidabant. Interea vero eſuriales eſcas, & majoris pretii, & difficilioris præparationis conquirebant. Quid, quod non ſelectiores piſces modo, ſed etiam delicatiores terræ fructus improbat? Reſpondeant nunc velim Recentiores Leander, Diana, Tamburinus, aliique multi. Si Auguſtinus vel licitas eſcas delicatiores damnat, probaret ne hodiernas catholicorum menſas carnium piſciumque dapibus extructas? Si liquores ex domeſticis terræ fructibus expreſſos deteſtatur, permitteret

ne

ne peregrinum, ſeu indicum potum? Verum camarinam hanc ne moveamus, ut id quod eſt in manibus fortius urgeam. Paucis ergo Auguſtini doctrinam perſtringo. Jejunium noſtrum eo pertinet, ut carnem comprimat, concupiſcentiam cohibeat, pœnaſque Divinæ juſtitiæ ob commiſſa crimina perſolvat. Qui delicatioribus veſcuntur epulis, tametſi eſurialibus mutant, non minuunt voluptates: gulam non coercent, ſed irritant: non ſpiritui concupiſcentiam, ſed concupiſcentiæ ſpiritum ſubigunt. Quid refert ſive carnibus, ſive terræ frugibus palatum demulceas, atque irrites? Iterum ergo ad reſpondendum Recentiores urgeo. Si eſuriales Auguſtinus delicias damnat, approbabit ne eſuriales ſimul & carnales? Numquid qui minora perhorreſcit, graviora laudabit ſcelera? In promiſcuum carnium, piſciumque eſum non eſt S. Auguſtinus invectus, quod tam effrenis voluptatis libido ſuo tempore abſtinentiæ Chriſtianæ diſciplinam non invaſerat. Verum quantum hæc eſcarum diverſarum conjunctio chriſtianorum jejunio repugnet, ſuis adverſus exquiſitiores eſuriales epulas præfervidis invectivis palam facit. Evidens ergo eſt, atque ineluctabilis argumentatio noſtra, videlicet Recentiorum opinationem de epulis licitis cum illicitis permiſcendis, Auguſtini doctrinæ hoſtiliter adverſari.

XL. Auguſtino concinunt cæteri Patres. Una eſt omnium hoc de argumento doctrina. Hieronymus epiſt. ad Nepotian. *Sint tibi pura, caſta, ſimplicia, moderata & non ſuperſtitioſa jejunia. Quid prodeſt oleo non veſci, & moleſtias quaſdam, difficultateſque ciborum quærere, caricas, piper, nuces, palmarum fructus, ſimilam, vel, piſtacia? Tota hortorum cultura vexatur, ut cibario non veſcamur pane: & dum delicias ſectamur a Regno Cœlorum retrahimur. Audio præterea quoſdam contra rerum, hominumque naturam, aquam non bibere, non veſci pane, ſed ſorbitiunculas delicatas, & contrita olera, baccarumque ſuccum, non calice ſorbere, ſed concha. Prob pudor! Non erubeſcimus iſtiuſmodi ineptiis, nec tædet ſuperſtitionis. Inſuper etiam famam abſtinentiæ in deliciis quærimus. Fortiſſimum jejunium eſt aqua, & panis.* Fuſius hoc argumentum verſat *lib.* 2. ad-

verſus Jovinianum Lutheranorum, & Calviniſtarum præcurſorem. Lege M. Baſilium *de jejun. hom.* 1. & 2. Ambroſium *de jejunio*, & *Elia*, Joannem Chriſoſtomum *hom.* 8. *in Gen.* Leonem Magnum *ſer.* 41.

XLI. Audio Recentiores Caſuiſtas inclamantes, Patres concionatoria eloquentia in noxas, vel leviores e ſuggeſtu declamaſſe, ſecus e cathedra præciſas definitaſque rogaſſe ſententias. Abſtinentiæ perfectionem & jejunii ſeveritatem ſuaſerunt illi, promoveruntque : haudquaquam vero definierunt quænam epularum permixtio mortifera ſit, quænam innocens. Hæc ſunt conſueta effugia, quibus eludere Patrum teſtimonia non pauci adnituntur. Sed fruſtra. Non aliam Patres e ſuggeſtu, aliam e cathedris tradidere Theologiam, qua & fidei articulos, & morum præcepta fideles condocefacerent. Porro nemo non videt, quam ſit inepta, ut leviſſime dicam, hæc illorum reſponſio, quam in publicum evulgare non verentur. Nobis tamen ſat eſt Recentiores fateri, Patres Sanctos oratorio ſermone permixtas dictarum epularum illecebras reprobare. Idque nec in dubium revocare queunt, cum apertiſſimi ſint illorum textus.

XLII. Verum, ut ad incitas adverſarios redigam rationum aculeis urgere eoſdem juvat. Quod ut fortius præſtem, ſophiſticis cavillationibus occurrere; in anteceſſum operæ pretium exiſtimo. De abſoluta itaque utriuſque generis epularum permixtione nobis ſermo eſt. A materiæ parvitate a caſu aliquo fortuito præſcindimus. Diſputationis ſenſus eſt, utrum abſolute feriis eſurialibus menſas extruere piſcium, carniumque dapibus lethalis culpa ſit. Et de hoc controverſantur Recentiores noſtri. His poſitis, manus conſero. Diſpenſatio voluntatis Diſpenſatoris confinia non tranſilit. Porro utriuſque generis epularum uſum concedere Diſpenſator non intendit : mortiferus ergo eſt earumdem uſus. Fallax eſt, inquiunt, argumentatio. Diſpenſator carnium eſum concedit : nec piſces vetat : Porro piſces ſunt natura ſua licitæ jejunantium eſcæ. Ita ne vero? Valent ergo diſpenſati in eſu carnium piſcibus veſci, quin incommodum patiantur. Immo hoc tantum in ſen-

ſu

ſu P. Leander a Santiſſimo Sacramento cum ſuis Probabiliſtis hanc opinionem defendit. *Licite poterit*, inquit, *carnes, & piſces ſimul comedere, ſi alias ex comeſtione piſcium non proveniat comedenti aliquod damnum. Tract. 5. Diſput. 2. q. 29.* Si res ita ſe habeat. Ergo, fraude ſumma extorta diſpenſatio eſt. Ideo enim diſpenſantur, quia nocumentum ex eſu piſcium ſtomacho illatum pro diſpenſationis cauſa adducitur. Nullum nunc adeſſe ſtomachi damnum aſſerunt. Ergo diſpenſatio ex falſa cauſa conceſſa nulla eſt. Si nulla eſt diſpenſatio, carnium comeſtio mortifera eſt. Ergo & qui concedunt, & qui utuntur facultate utraſque epulas pertermiſcendi graviter delinquunt.

XLIII. Falleris, reponit P. Leander *loc. cit.* cum cæteris ſuis Recentioribus, quorum hæc ſunt verba ex ipſo Leandro tranſcripta. *Si vero ei non nocent piſces, non peccat, nec ullam legem violat, quia utitur ſuo privilegio, & privilegium Principis valet quando ſolum ſuæ legi derogat, non juri divino, aut naturali.* Verba tranſcripſi, ne impoſturæ ſuſpicioni locus ſit ullus. Incredibile enim eſt talia obtrudi a Theologis poſſe. Diſpenſatio hæc, non gratioſum Principis privilegium, ſed juris communis, & quidem graviſſimi, relaxatio eſt. Theologi omnes fatentur, Epiſcopos, Parochos, Prælatos, & Superiores quoſque Papa inferiores, peccare mortaliter, ſi abſque legitima cauſa a lege graviſſima jejunii diſpenſant. Quis Caſuiſtarum vel in dubium hanc revocare doctrinam auſus fuerit? Quid ergo Principis Privilegium obtrudunt? Quid nullam violari legem clamitant? Nulla eſt omnino diſpenſatio, dum eſuriales cibi nullum damnum inferunt. Ergo peccant carnes cum piſcibus comedentes. Nulla hic ad effugium rima. Nam vel nulla eſt carnium conceſſio, aut ſi valida eſt carnium permiſſio, mortifera eſt piſcium comeſtio.

XLIV. Sed oppoſitum P. Tamburini reſponſum in examen veniat. *Quod ſi ſaluti noceant piſces, fiet quidem contra temperantiam, non vero contra legem Eccleſiaſticam jejunii.* Hoc reſponſum prius dederant Azorius Paſqualigus, & Filliucius.

liucius. Quid heinc? Licita ne erit epularum permixtio, propterea quod peccatum eſt tantum contra temperantiam, ſecus contrá jejunii legem? Si dixerimus ejuſmodi diſtinctiunculis morum regulas eludi, & perverti, forte non abludemus a vero. Sermo in præſentia eſt, peccent ne ii, qui ſacro abſtinentiæ tempore epulis utriuſque generis menſas extruunt. Quod porro peccatum iſtud ſit contra temperantiam aliquo in caſu, vel contra jejunii legem, quid amabo refert, ſi ſcopus ſpectetur diſputationis? Accedit exploratum eſſe etiam hoc in caſu legem jejunii violari. Nam diſpenſator ſi unum concedit, alterum negat, cum nequeat utrumque extremum ſimul impertiri. Si concedit carnes, piſces ſubtrahit: ſi piſces permittit, carnes negat, ſic exigente juſtæ diſpenſationis natura. Quid, quod ita conceptis verbis decernit Summus Pontifex in Reſponſo ad IV. quæſitum. *Reſpondemus, epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas: epulas interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe.* Quamquam, ad hoc quod attinet, longiorem contentionis funem ducere nolim; illud nobis ſat eſt, Adverſarios fateri criminoſam graviter eſſe præfatam permixtionem. Nam, ſi piſces leviter nocent, diſpenſatio nulla eſt, utpote levi cauſa obtenta. Si grave incommodum piſces inferant, conceſſio carnium valida eſt, ſed interdicti piſces remanent, quantum ad permixtionem præfatam.

XLV. Ultimum audiamus reſponſum. Eſurialium ciborum continuus uſus, inquiunt, & ſolus, ſtomachum interturbat, ſanitatemque lædit, ſecus dum piſces una cum carnibus comeduntur. Hæc ſunt verba P. Leandri voce aliorum Probabiliſtarum loquentis *loc. cit. Ad hæc addunt alii, quod piſces vere nocerent ſi continuo comederentur, aut ſi ſoli, quæ eſt juſta cauſa ad diſpenſandum. Sed dum comeduntur ſimul cum carne, non nocent, quia caro ſupplet defectum nutrimenti, quod a piſcibus haberi non poteſt. Sic Filliucius, & Paſqualigus.*

XLVI. In votis erat hoc reſponſum ad Ipocratis, Galeni,

ni ; Plutarchi omniumque Medicorum Tribunal revocare. Omnes quippe, teſte Paulo Zacchia celebri Medico Romano, docent cibum eo eſſe ſalubriorem, quo ſimpliciorem. Idque manifeſta experientia palam eſt . Verum S. Doctor Hieronymus reſponſum iſtud ad arrham ipſius Epicuri advocat, ut illud refellat . Inquit ergo *lib.* 2. adverſus Jovinianum: *Quidque mirandum ſit, Epicurus voluptatis aſſertor omnes libros ſuos replevit holeribus, & pomis : & vilibus cibis eſſe vivendum, quia carnes, & exquiſitæ epulæ ingenti cura, ac miſeria præparentur, majoremque pœnam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abutendo : Corpora autem noſtra cibo tantum, & potu indigere. Ubi aqua & panis ſit, & cætera his ſimilia : ibi naturæ ſatisfactum. Quidquid ſupra fuerit, non ad vitæ neceſſitatem ſpectare, ſed ad vitium voluptatis .... Dicæarcus in libris antiquitatum, & deſcriptione Græciæ refert, ſub Saturno, ideſt aureo ſæculo, nullum comediſſe carnes, ſed univerſos vixiſſe frugibus, & pomis, quæ ſponte terra gignebat. Perſarum Regis Cyri vitam Xenophon octo voluminibus explicat, polenta, & cardamo, & ſale, ac pane cibario eos victitare. Lacædemoniorum menſæ frugalitatiſque & ſupraſcriptus Xenophon, & Theophraſtus, & omnes penes ſcriptores Græciæ teſtes ſunt .... Hæc de argumentis Philoſophorum, exempliſque diſſerui : nunc ad exordium generis humani, ideſt ad noſtra tranſiens docebo, primum Adam in Paradiſo accepiſſe præceptum .... ut jejunaret .... Et tamen ejectus non protinus accepit licentiam carnium veſcendarum ; ſed tantum poma arborum, & fruges ſegetum, & herbarum olera ei traduntur in cibum.*

XLVII. Plura ibidem S. Hieronymus habet, quæ brevitatis gratia prætereo. Nullus enim dubito, quin laudatum Recentiorum reſponſum omnibus, quibus Eccleſiaſticæ diſciplinæ decus cordi eſt, ſit diſpliciturum. Ideone benigna Mater Eccleſia carnes in Quadrageſima quibuſdam concedit, ut una cum piſcibus eædem ad majorem corporum voluptatem manducentur? Piſces permittuntur ad exacuendum palatum, ut juncti carnibus gulam ſuavius demulceant, ut

Chri-

Chriſtiani lautius & opipare epulum celebrent? Huc ſpectat Sanctæ Matris intentio? Iſte diſpenſationis & indulgentiæ finis? Helluonum, & Paraſitorum loco habentur, qui vel extra Quadrageſimam piſcium carniumque epulis convivia parant. Et has blanditias, voluptates, comeſſationeſque ſacræ inediæ diebus Recentiores noſtri Chriſtianis ſua mirifica & retro ſæculis inaudita benignitate concedunt? Eſt ne in univerſum Patrum choro quidpiam, quod tantæ faveat benignitati?

XLVIII. Verum, ut tantæ corruptelæ contagium penitus profligetur, lubet nonnulla alia ex Patribus afferre documenta. Sicut nec canis vicino lepori, nec ignis proximæ ſtipulæ, ita nec gula præſentibus eſcis parcit. Inexplebilis enim eſt gulæ aviditas, & dum carnibus veſcitur piſcium epulas, ſi adfuerint, hinc atque inde ligurire ſolet, occaſione irritante. Quam occaſionem, atque ſcandalum, ut tollerent Patres, conſtituerunt, ut qui carnes comedunt, ſeparatim a communi domeſtica menſa refectionem capiant. S. Cæſarius Arelatenſis ſermone olim ſub nomine Auguſtini 62. *de temp.* nunc in appendicem rejecto 142. hæc ſcribit. *Qui jejunare non prævalet, ſecretius ſibi ſoli, aut ſi eſt alius infirmus cum ipſo ſibi in domo ſua præparet quod accipiat: & illos, qui ſani ſunt, & jejunare prævalent, ad prandium non invitet; quia ſi hoc fecerit, non ſolum Deus, ſed etiam homines intelligere poſſunt, illum, non pro infirmitate non poſſe, ſed pro gula jejunare non velle.* Cum ſolis infirmis tum in eſu carnium diſpenſabatur. Concilium Toloſanum anno 1590. celebratum *p* 2. *cap.* 13. *Qui carnem prohibitis diebus ex licentia comedent, ſoli, ne ulli ſcandalo ſint, locoque ſeparato comedent.* Et tandem S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanenſi 2. *p.* 1. *Decret.* 20. hanc Regulam tradit. *Quibus ob infirmam valetudinem, aut aliam juſtam cauſam, permiſſum erit Quadrageſimæ diebus carne, aut aliis, eo tempore, vetitis cibis veſci: eos Parochi pie illud admoneant, ne publice, neve etiam cum domeſticis, ſed ſeparatim in remotiori ædium loco ejus generis cibum capiant, ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam*

ob

ob ingluviem, facere cognoſcantur. Non ideo hæc teſtimonia retuli, quaſi eſſent ejus, quod evincendum propoſui, decretoria argumenta : ſed, ut omnibus compertum fieret, antiquos Chriſtianos carnes jejuniorum tempore comedere ſolitos fuiſſe, quemadmodum eiſdem veſci ægroti ſolent : videlicet, non quo epularum diverſitate ingluviem foverent, ſed ut infirmo corpori ſuccurrerent.

XLIX. Tandem ad communem fidelium ſenſum, ad ſacras Chriſtianæ prudentiæ, pietatis, & æquitatis leges, litem hanc, ſi opus foret, appellarem. Quid? An non perhorreſcit communis Chriſtianorum ſenſus tantam in Quadrageſima epularum diverſitatem, tantumque in conviviis luxum? Hæc ne æquitatis lex, ut ejuſdem ſanitatis Chriſtiani, illi ob extortum privilegium opipare conviventur : iſti eſuriant, quia piſcibus veſcuntur? Ubi prudentiæ conſilium, ubi catholicæ Diſciplinæ decus, & amor? An non heinc Hæretici noſtri contermini anſam Romanam calumniandi Eccleſiam arripiunt? Quin. An non tantus abuſus juſti ſcandali cauſam præbet & Catholicis, & paganis? Quod his voluptatum illecebris operam dent ſolutioris vitæ homines, non valde communi cauſæ nocet, ſed ſolos helluones propriæ profeſſionis violatores patefacit. At quod tantam corruptelam a Theologis Catholicis adprobari hæretici audiant ; hoc eſt, quod ipſorum effuſis ſibilis Romanam Eccleſiam deridendam exponit. Ne multa. Diſpenſationes quæque, & miſericordes Eccleſiæ indulgentiæ in fidelium ædificationem, non ſcandalum impertiuntur. Eo pertinent, ut ſuccurrant indigentibus, non ut foveant voluptuoſos. *Novit fidelis diſpenſator*, inquit Bernardus, *ibi tantum uſurpare diſpenſationem, ubi bonam poſſit habere compenſationem. Infidelis eſt*, ſubdit S. Thomas, *diſpenſator, ſi non habet intentionem ad bonum commune : imprudens autem, ſi rationem diſpenſandi ignorat*. Tandem Auguſtinus. *Quid inconvenientius, quam in diebus humilitatis, quando pauperum victus omnibus imitandus eſt, ita vivere, ut ſi toto tempore ſic vivatur, vix poſſit divitum patrimonia ſuſtinere*. Honeſtas ipſa ſacræ abſtinentiæ tot epu-

larum conjunctionem non recipit, aſpernatur, repellit.

§. V.

Decretorum Synodalium Hiſpaniarum ſuffragio noſtra ſententia firmatur. Laxa, & feſtiva quorumdam Caſuiſtarum Doctrina.

L. SYnodus Hiſpalenſis *tit. de fer. & obſervat. jejun. cap.* 9. ſub excommunicationis pœna permiſceri epulas eſuriales cum carnibus vetat, ut fatetur etiam P. Thomas Sanchez *lib.* 5. *conſil. cap.* 1. *dub.* 14. *n.* 6. Hæc eadem permixtio ſub anathemate vetatur in Diœceſibus Toletana, Abulenſi, & aliis, ut fatentur Joannes Sanchez *inſelec. Diſp.* 51. *n.* 20. & 21. Leander a Santiſſimo Sacramento *tract.* 5. *Diſp.* 2. *q.* 30. P. Antoninus Diana *Coord. Tom.* 4. *Reſol.* 77. Quantum ex his Synodalibus Decretis noſtræ ſententiæ ponderis, & ornamenti accedat, nemo non videt. Quin & ipſe Archiepiſcopus Compoſtellanus gaudio ſibi vertet, quod Diœceſanos ſuos, qui quæſtiones ſuper hac re excitarunt, valeat inclytæ ſuæ nationis exemplis & veluti domeſticis documentis in ordinem redigere, & in ampla ſua Diœceſi pœnitentiæ quadrageſimalis cultum ferventius promovere.

LI. Sed utinam in omnibus Caſuiſtis Hiſpanis idem ſanioris ethices zelus, ac in ejuſdem nationis Synodis arderet. Abundat dubio procul ſicut in omni ſcientiarum genere (ſit diverticuli loco dictum) ita etiam in ſacra morum facultate ſapientiſſimis viris acutiſſima Hiſpana gens. Teſtes hujus rei ſunt Michael Elizalde, Tyrſus Gonzalez, Ignatius de Camargo, Thomas Munieſſa omnes ſapientiſſimi Jeſuitæ. Polancus Minimus profeſſione, ſed ſapientia, & pietate maximus. Joannes a S. Thoma Dominicanus vir ſane præclariſſimus, & inter Scholaſticos nemini ſecundus, qui Chriſtianam Doctrinam, præter ingentia volumina, edidit profunda, cœleſtique ſapientia refertam. Joannes Baptiſta de La Naza Dominicanus,

qui

qui diſciplinam jejunii Patrum doctrina exornavit. Bartholomeus de Martyribus Archiepiſcopus Bracharenſis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ inſtaurator. Ludovicus Ganatenſis Evangelicam morum doctrinam ad portentum expoſuit . Eminentiſſimus Cardinalis de Aguirre Benedictinus, doctiſſimus unaque piiſſimus, qui lamentari ſolitus erat ſe tardius agnoviſſe, Chriſtianam Theologiam e Patrum, Conciliorumque fontibus hauriendam eſſe, aridis nulliuſque rei ſpeculationibus, quæ ſemi-Theologorum deliciæ ſunt, de medio ſublatis. Prætereo innumeros aliorum Ordinum præſtantiſſimos viros de morum ſcientia optime meritos. Verum eadem ſinceritate fatemur , præfatam Gentem ſuavioris ethices Caſuiſtis redundare. Intellectus acumen, quo revera Hiſpani mirum in modum excellunt, occaſionem puto fuiſſe aliquibus plus juſto ſpeculandi in morum Regulis. Petrum Godoy Ord. Præd. Epiſcopum doctiſſimum , atque Scholaſticorum acutiſſimum, dixiſſe ferunt , noluiſſe quidquam in morum ſcientia ſcribere , quod ſcholaſticis certaminibus innutritus verebatur , ne omnia in diſputationem revocaret. Cujus regulæ veritas penes relatores ſit. Interim ego ab opportuna digreſſione in ſemitam rediens, quod propoſui probare aggredior.

LII. Hiſpani itaque Caſuiſtæ ſuper laudatis Synodorum Decretis controverſantur, ſit ne peccatum mortale piſcatum una cum carnibus manducare. Et primo ajunt, nil haberi criminis, ſi ad vellicandum palatum, ad exacuendum appetitum quidpiam piſcium manducetur, quia hoc, inquiunt, naturæ jure permiſſum eſt. Secundo ajunt, peccare qui in præfatis Diœceſibus, in quibus lata excommunicatio eſt in edentes *piſcatum*, & *carnes*, manducant piſces minus ſalubres, minuſque ſelectos & delicatos, ſeu ſanitati incongruos . Quid ſi piſcium eſus leve afferret ſaluti incommodum ? Levem tum culpam patrari ſubdunt. Quod acriter diſputant eſt , peccent ne illi , qui ad ſatietatem edunt una cum carnibus piſces *ſelectos*, atque *ſuaves?* Hoc in caſu nullum admitti grave crimen propugnant. Hui tantum impoſturæ? Recte & bene. Incredibile quippe eſt tam peregrinum commentum . Idcirco tranſcribo

Teſtimonium P. Leandri a Santiſſimo Sacramento, ſententiam Joannis Sanchez referentis *tract.* 5. *Diſp.* 2. *q.* 30. his verbis. *Addit tamen Sancius non peccare mortaliter, nec incurrere dictam excommunicationem illum, qui dictis diebus ad excitandum appetitum, ad cibum parum piſcati ſumeret, quia id conceſſum jure naturæ, contra quod prævalere nequit poſitivum.* Papæ! Vellicare appetitum, exacuere palatum piſcium eſu, ut edacius ſit ad convivandum, jus naturæ eſt, cui prævalere jus poſitivum nequit. Mirum, quod nec Ethnicorum nemo, nec vel ipſi Epicurei hoc jus expoſuerint? Sed perſequamur Leandri textum. *Nec illum qui piſce ſuavi vulgo* Trucha (italice Trota) *veſceretur, etiam ſine neceſſitate erigendi appetitum ad cibum, & in magna quantitate, QUIA ex eſu illius nec ſalus, nec temperantia læditur.* Hæc Sancius.

LIII. Audiſtin? Licitum eſt edere una cum carnibus piſces, dummodo ſint ſuaves, *Trucha*, *Truta*, quia tum nec ſalus læditur, nec temperantia. P. Antoninus Diana hanc eamdem ſententiam Sanchez exponit *Tom.* 4. *tract.* 6. *Reſ.* 77. *n.* 4. his verbis. *Obiter inquiro, An diſpenſatus ad edendas carnes poſſit ſimul piſces comedere, ſi ab Epiſcopo fuerit hoc prohibitum ſub pœna excommunicationis? Et affirmative reſpondet Sancius in ſelect. diſp.* 51. *Si cauſa excitandi appetitum comedas piſces non peccabis: Quia præceptum poſitivum abrogare non debet quod jure naturali debetur. Neque item, ſi comedas piſces SUAVES, ETIAM ABSQUE CAUSA, vel in ea quantitate, quæ tuæ ſaluti non noceat. Quare, inquit prædictus Author, hoc præceptum violare tantum cenſeberis, quando piſces ſimul cum carnibus edes, quorum eſus grave tuæ ſaluti nocumentum inferat.*

LIV. Peregregie. Si cujuſque culpæ expers eſt eſus *Trutæ* quia ſuavis, actus virtutis, & quidem pœnitentiæ erit eſus *Acipenſeris* quia ſuaviſſimus. Dii meliora! Dum hæc legebam in mentem venit feſtiva altera doctrina, quæ vulgo circumfertur de potu indico. Ajunt enim, hunc ſuaviſſimum potum jejunium Eccleſiaſticum haud frangere, ſi exquiſitæ ſit bonitatis: tum autem illud graviter violare, ſi inferioris ſit qualitatis,

tis, quod corporis ſanitati noceat. Tantum præjudicatæ opiniones poſſunt, ut per deriſionem fere de jejunio diſputetur. Et ſunt qui invidentiæ, charitatiſque læſioni vertunt, dum opiniones ejuſmodi ſibilandas propinari inaudiunt. Nec eſt quod ſancte jures, non ob alium id præſtari finem, quam quod via hæc aptior ſit & ad confutationem, & ad fideles erroribus ſubtrahendos. Obſtinantur illi in Caſuiſtarum defenſione, & quamvis benigniſſimi, nec tantillum commoventur, dum vident ſanctiores Chriſtianæ Diſciplinæ Regulas, & Conciliorum Decreta deridicularíis commentis contemni, atque adeo populi Chriſtiani ſalutem periclitari?

LV. Si vel ipſa luculenta, & explorata Synodorum, & Epiſcoporum Decreta, quæ conceptis verbis excommunicationis mucrone jugulum petunt: & commeſſatores piſcium & carnium jejunii tempore a Chriſti fidelium cœtu ſegregant: ſi hæc inquam Decreta, paucis diſtinctiunculis, vaniſque commentis nauci faciunt, collige quæſo, quis ſit illorum Mercurius. Quæ lex, quod præceptum vel apertiſſimum ab iſtorum interpretamentis immune erit? Decreta Synodalia ſub excommunicatione epularum permixtionem vetant. Et acuti juniores reſpondent, hæc ſacra Decreta tum habere locum, cum piſces viliores ſint, minuſque faucibus jucundi: ſecus ſi fuerint ſuaves, ut *Trucha*? Eo ergo Apoſtolica Epiſcoporum & Synodorum ſolicitudo pertinet, ut corporibus ſaginandis, faucibuſque demulcendis congruas eſcas præſcribant ſub anathemate? Prohibent Epiſcopi & Synodi eſuriales eſcas viliores, minuſque voluptarias, quæve corpora affligant, appetitiones cohibeant, vireſque, ſanitatemque extenuent: minime vero ſuaves, delicataſque Trutas, Cyprinos, Rhombos, Acipenſeres? Excommunicationis fulmine ne opus erat, ut ad tam egregia facinora erigerentur fideles? Nec ſolus Sanchez laudatam opinionem defendit. Ipſe P. Leander, quamvis ſub initium reſponſionis a Sanchez recedere videatur, continuo tamen ſubdit. „ Dum„ modo id faciat ſine neceſſitate: & ita *in magna quantita„ te, ut ſalus, & temperantia graviter lædatur: alias mini„ me.*

„ *me*. Ratio eſt. Quia ad incurrendam excommunicationem
„ majorem, neceſſum eſt, ut quis prius incurrat peccatum
„ mortale : ergo, ut quis incurrat excommunicationem la-
„ tam contra comedentes carnes, & piſcatum ſimul in præ-
„ aſſignatis diebus, *neceſſum erit, ut ita abundanter comedat, ut*
„ *graviter periclitetur ſalus comedentis, & temperantia : & i-*
„ *deo graviter ex hoc capite peccet. Ergo ſi ſecus faciat, nec*
„ *peccabit mortaliter, nec incurret conſequenter latam excommu-*
„ *nicationem*. Diſpendium operæ facerem ſi tempus tererem in commentis tam peregrinis, & a Chriſtianæ pœnitentiæ regulis tam abſonis. Quis enim Catholicorum inſtructione eget, aut ſtimulis, ut talia deteſtetur paradoxa?

§. VI.

CONSECTARIUM PRIMUM.

In Pontificio Reſcripto jure ac merito ſub gravi præcipitur ſecunda non permiſcendarum epularum conditio. Scrupuloſæ obiectiunculæ exſufflantur. Nulla jam eſt adverſæ opinionis Probabilitas.

LVI. EX iis, quæ dicta ſunt hactenus, illud evidenter colligitur, ideo Summum Pontificem feliciter Regnantem BENEDICTUM XIV. ſervandas præſcripſiſſe præfatas duas conditiones, & unicæ comeſturæ, & non permiſcendarum epularum, quod & lex jejunii, & juſtæ Diſpenſationis regulæ eaſdem exigunt. Primam conditionem ſub mortali & præſcribendam, & ſervandam eſſe ſupra oſtenſum eſt. Paucis nunc palam faciam, ſub gravi quoque culpa hanc poſteriorem exequendam eſſe. Duo, ut diximus, ſunt principia, unde gravis obligatio legis eruitur. Materiæ magnitudo, & voluntas Præcipientis: quæ duo ſeſe mutuo roborantur, & alterum alterum infert. Abſolute tamen menſura majoris, aut minoris obligationis & materiæ gravitas eſt, cui voluntas Legislatoris reſpondeat fas eſt. Epula-

rum

rum permixtio jejunii tempore ſuapte natura gravitatem prodit. Nam omnium ſententia carnium eſus mortalis eſt, niſi diſpenſatio accedat. Si eſcæ eſuriales ſanitatem non lædunt, nec grave incommodum ſtomacho inferunt, Diſpenſatio nulla eſt, quoniam ob falſam cauſam extorta. Nec leve incommodum, ſeu levis cauſa ſat eſt, ut lex graviſſima jejunii relaxetur. Juſta enim Diſpenſatio boni communis compenſationem ferre ſecum debet, ut Bernardus, & Thomas docent. Contra ſi graviter corporis ſanitatem piſcium cibus lædit, grave peccatum patrare eum, qui præfato cibo veſcitur, convenit penes omnes. Ergo evidens eſt, hanc quoque poſteriorem conditionem ſub gravi culpa a Medicis, Parochis, cæteriſque Superioribus præſcribendam, ſervandamque ſub eadem culpa a Chriſtianis eſſe. Heinc eſt, quod *hanc permixtionem* laudatæ Synodi, & Epiſcopi Hiſpaniarum excommunicationis pœnam tulerunt in eos, qui jejunii tempore ejuſmodi diverſas epulas permiſcerent. Accedit ſcandalum tum Catholicorum, tum hæreticorum, quod ſimilia convivia pariunt.

LVII. Peccabit ne peccatum grave, inquies, qui diſpenſatus in eſu carnium aliquid eſurialium eſcarum comedet? Tantum ne facilitatis in multiplicandis mortiferis culpis? Quid ſi ciborum appetitio deperdita ſit? Peccabit ne mortaliter qui ad excitandam edendi cupiditatem aliquid quadrageſimalis edulii ſumpſerit? Si adfirmes, ſcrupulorum aculeis vel ipſos moratos Chriſtianos torques. Si neges, non ergo mortifera eſt eduliorum permixtio.

LVIII. Lemures ejuſmodi ſunt, & nugæ jam ſub ipſius diſputationis initium exſuflatæ. Morum Regulæ, quæ praxim dirigunt, plura complectuntur. In iſtarum executione, & obſervantia, æquitas, bona fides, & prudentia requiruntur. Menſas abſolute, & indiſcriminatim extruere licitis, interdictiſque epulis, ſacræ abſtinentiæ diebus, crimen eſt. Hic enim ſplendidus menſarum apparatus, & tantus epularum luxus, ipſo ſacro tempore, quo humilitatis, pœnitentiæ, & afflictionis argumenta præbere Chriſtiani debent, e-

pi-

picureæ voluptatis, impotentis gulæ, effrenis concupiſcentiæ ſigna ſunt, atque impudentem ſacrarum legum contemptionem manifeſto præſeferunt. Cæterum, cuinam vel in mentem venit, eum, qui ob ſtomachi invaletudinem, carnibus approbante utroque Medico veſcitur, graviter delinquere, ſi, ut proſtratam cibi cupiditatem recreet, quidquam eſurialis eſcæ manducaverit? Poterit iſte unam & alteram haleculam, conditas oleas, & quid edulii quadrageſimalis ſimile abſque ullo ſcrupulo ſumere. Hoc quippe in caſu edulium eſuriale medicina eſt reparandæ ciborum cupiditati peridonea, ſi verum ſit eſcarum cupiditatem proſtratam eſſe. Si contra cibi appetitio vigeat, aut eſcas jejunii leviter attingis: aut copioſe capeſſis æque, ac carnes. Si primum, levem tantum noxam contrahis ob materiæ parvitatem. Si ſecundum, tum inquiro: aut ea cibaria permixta vehementer valetudini incommodant, aut parum. Si primum, mortaliter peccas ut minus adverſus temperantiæ præceptum, legemque valetudinis tuendæ. Si parum obſunt, mortifere peccas adverſus jejunii Eccleſiaſtici legem, a qua minime diſpenſatus es ob defectum gravis cauſæ, ſine qua diſpenſatio nulla eſt. Quis enim Prælatorum carnium edendarum facultatem impertiret illis, quos ſciret abſque gravi incommodo nutriri jejunii cibis poſſe? Porro ea non intelliguntur in diſpenſatione conceſſa, quæ expreſſe poſtulata denegarentur. Denique: Si Chriſtiani, qui ob afflictam ſtomachi valetudinem veſcuntur carnibus, juxta Sanctorum Patrum Regulas ſeparatim a communi menſa ſoli veluti infirmi comederent; nulla eſſet deguſtandi modo has, modo illas eſcas occaſio. Si ſe peccatores agnoſcerent, & Divinæ Juſtitiæ debitores, qui niſi in hoc mundo eam, quam valent, debitorum partem ſolvant: niſi pœnitentia carnem configant, concupiſcentiam reprimant, jugibuſque precibus gratiam vitandorum criminum implorent, æternas pœnas dubio procul dabunt. Audiant tandem iſti, qui maris, terræque animantibus gulam ſaturare ſuam curant, ipſius Senecæ increpationem. *Ad vos deinde tranſeo, quorum profunda, & inſatiabilis gula hinc maria ſcrutatur, hinc terras. Alia hamis;*

mis, alia laqueis, alia retium variis generibus, cum magno labore perſequitur. Nullis animalibus, niſi ex faſtidio pax. Infelices etiam, quod intelligitis vos majorem habere famem, quam ventrem. Epiſ. 66.

LIX. Planum nunc eſt, nullius omnino eſſe Probabilitatis adverſam Recentiorum Caſuiſtarum opinionem. Quoniam nullo ea nititur rationis momento gravi, firmoque. Ratiunculas, quæ olim fucum imperitis facere poterant, penitus convulſæ ſunt. Nulla quoque authoritate fulcitur opinio illa, cum duobus Summi Pontificis feliciter Regnantis Diplomatibus, & tandem hujus Reſcripti apertiſſimo reſponſo penitus in nihilum redacta ſit. Laurentius Cozza Cardinalis in ſuo de jejunio Tomo *p* 3. *dub.* 7. poſtquam Recentiorum opinioni ſubſcripſit, addit. *Cæterum in PRAXI tutius agit ille, qui diſpenſatus in eſu carnium ſe a piſcibus abſtinet*. Ex citatis verbis collige, Recentiorum Plures morum quæſtiones verſari acuminis oſtentandi gratia, praxi neglecta. Prius enim abſtracte diſputant, quaſi Morales Quæſtiunculæ natura ſua non ſpectarent praxim: & poſtquam ſemina laxitatis projecerunt, tum advertunt praxim oppoſitam tutiorem eſſe. At peractum jam malum eſt. Non nego tamen præfatam diſtinctionem interdum locum habere: in præſentia autem minime, quia nunquam comeſtio abſtracte peragitur. Scio repoſituros fore, ut alicujus probabilitatis larvam etiamnum propugnent, non eſſe illorum opinionem ſolemni ritu damnatam. Verum de hoc infra. Interim Summo Pontifici reſpondenti pareant.

Reſpondemus: *Concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter dare quam geminis hiſce adiectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comeſtionis, & non permiſcendarum epularum: eos vero, qui huiuſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi binas conditiones implendas obligari*.

LX. Ultimo loco addiderim, eos, qui carnibus veſcuntur ob ſolum eſurialis edulii faſtidium, non modo ad binas præfatas conditiones implendas ſub culpa gravi obligari,

quando concedentes eaſdem præſcribunt; verum etiam graviter peccare ſi eas implere negligant, in hypotheſi, qua Medici, Parochi, Epiſcopi apponere conditiones iſtas omitterent. Peccarent utique & quidem gravius dicti Superiores, qui proprii officii immemores limitare edendarum carnium conceſſionem binis conditionibus negligerent. At non propterea a peccato immunes eſſent Chriſtiani, qui diſpenſatione utentes ab iterata comeſtura, & permixtis epulis non abſtinerent. Quiſque enim, quæ ſui ſtatus ſunt, & profeſſionis ſcire, & exequi aſtringitur. Quid? Ignorationem ne obtrudent? An muſſitabunt? Noſtrum non eſt Superiorum poteſtatis confinia figere. Si indefinitam nobis diſpenſationem concedunt illi, noſtra ne erit illam coarctare? Et quid ni? Si villicus partem dumtaxat debiti a te Domino ſolvendi exigeret, liber ne iccirco tu fores a toto integroque reddendo? Quis te melius agnoſcit quid evangelici jugi humeri ferre tui queant? Quiſque ſibi in hac materia doctior Medicus, quiſque melior Theologus, ſi ſinceritas, ſi bona fides, ſi æqui bonique lex, ſi denique æternæ ſalutis propriæ amor & deſiderium animum occupaverint. Si hæc deſint, fruſtra ſunt omnia.

LXI. Quid tandem de illis Patribus familias dixerim, qui carnibus veſcentes ipſi, cæteros domeſticos comedere eaſdem carnes cogunt, iniquæ œconomiæ, & ſordidæ, dixerim potius, avaritiæ prætextu? Res familiaris, inquiunt, noſtra duplicem menſam non fert. Audiſti hactenus, Chriſtianæ lector, gulæ lenociniis epularum permixtionem fucari. In præſens avaritiæ fraudibus epulas ſimplices apponendas eſſe inaudis. Illi, ut corpus ſaginent ſuavius carnes, & piſces una comedunt. Hi ne crumena damnum ſubeat, omnes domeſticos ſimplices carnium eſcas manducare volunt. Qui ſunt hi œconomi? Ignoras? Qui bacchanaliorum tempore in ludis, luxu, pompis, conviviis profaniſque paganorum diverticulis patrimonium effundunt, prodigunt. In Quadrageſima vero criminoſam affectant parſimoniam, quæ Divinæ abſtinentiæ legem contemnit, conculcatque. Cohi-

beant

beant gulam, ambitionem, libidinem : ſobrietatem in victu, & veſtitu ſervent; & illico res familiaris ditior evadet, patrimonium læſum inſtaurabitur . Carnes neceſſitate vera cogente comedant illi, ſed ut infirmi, ſeparatim, & ſoli, ne aliis ſcandalo ſint, ut S. Carolus Borromæus, aliique Patres docent.

CAPUT III.

Diſpenſationes hodiernæ carnium ædendarum ſacro Quadrageſimæ tempore conceſſæ maxima in parte nullæ ſunt ob defectum legitimæ cauſæ.

I. HOC eſt potiſſimum cauſæ caput. Opponent, de hoc in Pontificio Reſcripto nec verbum occurrere. Quod verum habet, ſed illud altius inculcatur in utriſque Litteris Apoſtolicis ad omnes Romanæ Eccleſiæ Epiſcopos datis. Quin Santiſſimus Pontifex in primo Diplomate *Non Ambigimus* acerbiſſimo dolore ſe tactum fatetur, quod fere obſoleverit quadrageſimalis jejunii obſervantia ob nimiam diſpenſandi facilitatem. *Nos ſane*, inquit, *quibus in hac ſublimi Apoſtolicæ procurationis ſpecula conſtitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis ſatis deplorare non poſſumus, Auguſtiſſimam quadrageſimalis jejunii obſervantiam, ob nimiam, nullis legitimis urgentibus cauſis, ubique indiſcriminatim diſpenſandi facilitatem, plane ſublatam eſſe : ita ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur.*

II. Nos fuſo calamo argumentum hocce diſpeximus in opere vulgari ſermone ſcripto *La Diſciplina Antica, e Moderna della Romana Chieſa intorno al Quareſimale Digiuno*. Ibi perpetuo commentario utraſque Apoſtolicas Litteras *Non Ambigimus*, *& in Suprema* interpretati ſumus. Porro occaſione exponendi præſentis Pontificii Reſcripti communi utilitati opportunum atque expedientiſſimum fore duxi ſummæ neceſſitatis punctum verſare. Quæ in laudato opere latius hoc de argumento dixi, paucis hic perſtringam. Dicant

moroſi Critici, me actum agere : nihil moror. Communis utilitas, non iſtorum cenſuræ, me ſollicitum habet . Quid quod in illorum manus liber iſte incidet , ad quas fortaſſe non perveniet alter. Scio abuſum, ſeu corruptelam Diſpenſationum adeo inveteraviſſe, ut exigua ſit futuri profectus ſpes. Sed noſtrum eſt legem Dei, & Eccleſiæ exponere , Dei pœnitentiæ ſpiritum infundere , & corda immutare . Rem ingrediamur.

§. I.

Rationum momenta adverſus hodiernas carnium edendarum in Quadrageſima conceſſiones. Medicorum, & Parochorum facilitas criminoſa.

III. UT quiſque evidentius percipiat , nullas communiter eſſe edendarum carnium conceſſiones in Quadrageſima dari ſolitas , nonnulla in anteceſſum præmittam oportet. Et principio illud eſt præ oculis habendum, graviſſimam eſſe jejunii Quadrageſimalis legem. Hanc appellat S. Ignatius Martyr *Epiſ. ad Phil.* (aut quicumque ſit iſtius Epiſtolæ Author) Chriſti abſtinentiæ ſimilitudinem. *Quadrageſimam nolite pro nihilo habere . Imitationem enim continet Domini converſationis .* Tertullianus *de Reſs. car. Sacrificia Deo grata dico jejunia.* S. Baſilius *or. 2. Jejunemus , ut Paſſionis Chriſti participes ſimus .* S. Hieronymus *Baſim virtutum.* Sileo aliorum Patrum prolixiora encomia.

IV. Penitius legis iſtius gravitatem , atque neceſſitatem deprehendes, ſi in memoriam revocaveris ejuſdem originem & principia. Ipſum naturæ jus jejunium abſolute ſpectatum præcipit, quatenus inſtrumentum eſt peridoneum concupiſcentiæ ſubigendæ rationis fræno, ut fuſe *loc. cit.* palam feci. Hanc legem in veteri , novoque Teſtamento Deus rogavit. Eccleſia tempus, in quo jejunandum ſit, determinat, ut in Quadrageſima, in quatuor anni temporibus. Cæterum jejunium in communi ipſo naturæ jure præſcriptum eſt, ut

cum

cum S. Thoma docent Theologi. Heinc eſt, quod majores noſtri, niſi infirmos, & quidem graviter, ab eſurialibus eſcis eximebant in Quadrageſima. Quid, quod Eccleſia Græca nec ipſis graviter ægrotantibus carnium eſum permitebat? Balſamon Patriarcha Antiochenus in Reſponſis ad Patriarcham Alexandrinum hæc ſcribit. *Carnes enim, vel caſeum, aut ovum attingere non fuerit conceſſum, licet extremam efflet animam, neque in magna Quadrageſima, neque in qualicumque Mercurii, vel Veneris die. Sufficit enim ei, qui neceſſario per aridorum eſum magnificare debet dies Mercurii vel Veneris, per oleum, vel piſces morbi acerbitatem mitigare.* Quem diſplinæ rigorem obtinuiſſe anno 1336. narat Mathæus Balaſtarus Canoniſta Græcus. Diſciplina Eccleſiæ Occidentalis mitior. Nonniſi tamen in gravi, evidentique infirmitate carnium eſum permiſit Quadrageſimalis jejunii tempore. Opportuna ſunt Concili Toletani VIII. verba. Can. 9. *Quiſquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitatis evidenti languore, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate, eſum carnium diebus Quadrageſimæ præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit Reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejuſdem ſancta communione.*

V. Prima ergo permittendarum carnium jejunii tempore ratio, eſt corporis ſanitas, a gravi nocumento, quod cibi eſuriales inferre queunt, præſervanda. Sed diſtinguenda eſt corporis ſanitas ab ejuſdem conflictatione, atque concupiſcentiæ refrænatione. Cibi eſuriales eo pertinent, ut reapſe cupiditatum vim extenuent, humores evacuent, corpus torqueant, ipſaſque vires carnales moderate ad tempus debilitent, ut inde tamen firmior tum corporis, tum animæ valetudo ſuccedat. Nonne medica purgatio corporis vires extenuat, ut reparet? Præfata incommoda, quæ ſunt proximi jejuniorum fructus, opponunt voluptarii Chriſtiani, ut ſanitatis hoſtes. Hæc ut evitent, diſpenſationem impetrant. Quod perinde eſt, ac ſi dicerent: Quia jejunium gulæ non arridet, carnium poſtulamus conceſſionem. Neceſſitas ergo aut expellendi morbi, aut præſervandæ ſanitatis a probabili

futu-

futuro incomodo, unica eſt ab eſcis eſurialibus diſpenſandi ratio.

VI. Et ne opponere valeant Theologorum non eſſe judicium ferre de corporum ſanitate, lubet inſignium Medicorum auctoritate, quæ indicavimus, confirmare. Perdoctus Paulus Zacchia *lib.* 5 *tit.* 1. *q.* 5. *Non quilibet morbus legitime a jejunio excuſare poteſt. Neque etiam idem morbus, qui ab una obligatione ſolvit, ab omnibus ſolvere poteſt.* Quin addit non omne ſanitatis incommodum ab ipſo jejunio derivatum ſufficiens eſſe diſpenſandi momentum. *Ante omnia*, pergit ibidem, *admonendum primo : non omne ſanitatis incommodum a jejunio proveniens, illico hominem a jejunio excuſat : Nam vix dici poteſt jejunare, qui ex jejunio nullum perceperit corporis incommodum : Idcirco enim jejunium definitur maceratio, ſeu afflictio corporis.* Heinc Medicos admonet, ne continuo a jejunio diſpenſent ob quodlibet incommodum. Quædam edulia eſurialia ſanitati obſunt, ſecus alia. Non illico carnes concedant, ſed jejunii cibos quærant ſalubres. *Ex quibus diſcant tam Medici, quam eorum conſultores, non eſſe petendam abſolutionem a jejunii obligatione, illico, atque læſum quis ſe ſentiat a jejunio; ſed potius quærendum, an aliqua ratio jejunandi ſit, quæ ſit magis ſalubris, quam præterita. Sunt enim qui ab aliquo cibo particulari in jejuniis conſueto noxam percipiunt : hi ſi hunc abuſum omiſerint, jejunium de cætero commodiſſime ſervare poſſunt. ibid.* Tandem concludit ſummo ſtudio invigilandum Medicis eſſe, ne a voluptariis Chriſtianis illudantur. Recogitent ſerio varios eſſe morbos, quorum unus carnes, alius lacticinia, alius plures comeſtiones, ſervato ciborum delectu, alius omnia ſimul poſtulat. *Videant ergo Medici, ac rigoroſe inſiſtentes examinent, an aliquid ſimile irrepere poſſit in his, qui jejunare obligati, ab ea obligatione ſe eximere ſtudent hujuſmodi illegitimis excuſationibus .... Non enim quivis morbus a quavis jejunii conditione excuſare debet indifferenter : ſed aliter quidem ab eſu carnium : aliter ab eſu tantum ovorum, non carnium: aliter ab unitate comeſtionis, aliter ab hora refectionis, aliter*

ter ab omnibus ſimul immunem reddere hominem poteſt. ibidem

VII. Alter non minus celebris Medicinæ profeſſor Condronchius Hiſpanus in ſua *de Chriſt. medend. rat.* apud Hecque *p* 1. *c.* 32. præfatam doctrinam confirmat. *Medicus perperam, & inique agit, cum ſe valetudinario, & morboſo, vel debili, qui ſe ovis, & lactariis cibis tueri facile poteſt, eſum carnis etiam concedit, maxime in Quadrageſima.* Similia docet laudatus Hecquet, & Theologus Paſmans prævaricationis damnat tum concedentes, tum utentes manducandarum carnium facultate falſis prætextibus extorta. *Prævaricantur quam plures, qui ex præpoſtera valetudinis cura eſum piſcium ſibi officere illico cauſantur: & ideo ad abſtinendum carnibus ſe non obſtringi dicunt: prævaricantur inquam, etſi Medicos conſulant, a quibus ſchedulas, quibus impetrant facultatem edendi ova aut carnes, obtinent, vel ſaltem extorquent. Neque a violati jejunii peccato immunes ſunt ejuſmodi Medici, qui indulgentius, quam par eſt, agunt cum multis, v. g. Nobilibus. De Jejun. Theſ.* 5.

VIII. Duo heinc colligas velim. Alterum, Diſpenſationem non egredi neceſſitatis confinia. Quemadmodum nulla eſt, ſi abſque gravi, & manifeſta cauſa ab univerſa jejunii lege diſpenſat: ita nulla eſt, ſi carnes impertit, quando ſolis lacticiniis, vel ſi lacticinia concedit, quod ſolis eduliis jejunii ſubveniri Chriſtianorum incommodis valet. Alterum, nullas communiter eſſe maxima in parte hodiernas a quadrageſimali abſtinentia diſpenſationes. Vix quatuor in centum eorum, qui diſpenſantur ob faſtidium edulii eſurialis, vera neceſſitate premuntur. Norunt hoc Medici, ſed cauſantur fraudes Chriſtianorum, qui exaggerant incommoda, falſoſque prætextus allegant. Norunt Confeſſarii, & Parochi, ſed reponunt, ſe atteſtationibus Medicorum niti. Et Chriſtiani opipare edunt utriuſque Medici ſuffragiis muniti. Omnes plus, minuſve prævaricantur, & viciſſim variis ducti reſpectibus ad peccandum ſe ſe incitant, urgentque.

IX. Experientiam conſulamus. Qui ſunt, qui facultatem carnium edendarum in Quadrageſima obtinent? Divites,

No.

Nobiles, formoſuli, & thoroſuli, qui toto anno ſani ſunt; & potiſſimum bacchanaliorum tempore, qui diu, noctuque nil intentatum negligunt, nullumque non movent lapidem, ut ſanitatem lædant, prodigant. Quadrageſima recurrente ad omnia ſani ſunt: ſolum ad jejunandum infirmi. Ex tanta piſcium diverſitate nihil occurrit illorum ſtomacho conſentaneum. Fac piſces omnes etiam delicatos, etiam ſaluberrimos tibi eſſe infeſtos: non ne præſto ſunt pulmenta plurima, & innumera herbarum, fructuumque genera? Sint quoque iſta omnia minus congrua: an non abundant lacticinia, ex quibus tot ſelectæ, ſuaveſque epulæ compinguntur? Eſcis ex puro, putoque lacte coagmentatis vivunt plures menſes homines delicatiſſimi, & valetudinarii, qui morbo ethico obnoxii ſunt. Et ut a mortifera ſcelerum infirmitate convaleſcant, nihil tot eſcarum illorum ſtomacho opportunum eſt, nihil ſalubre? Quis ratione præditus tantum adfirmaverit paradoxum? Ergo, experientia teſte, nullæ communiter ſunt facultates edendi carnes in Quadrageſima, ob ſolam edulii eſurialis faſtidium conceſſæ.

X. Nec communiter Medicorum, aut Parochorum excuſationes conſiſtunt. Quoniam, aut ignorant Medici ſtatum Chriſtianorum, qui ſchedulas teſtimoniales petunt, aut ſecus. Si primum peccant, quod teſtimonio jurato adfirment morbum, de quo minime ſibi conſtat. Si ſecundum, certius peccant. Falleris, inquiunt: noſtrum eſt valetudinariorum incommoda audire, & juxta Profeſſionis regulas judicium ferre. Si falſum narrant, ipſi viderint. Vah turpem illuſionem. Cœci iſti ſunt in Meridie. An non vident, manibuſque tangunt, ſanos, robuſtoſque eſſe homines, qui carnes veſcendas petunt? An ignorant, piſces plurimos ipſis carnibus ſalubriores eſſe, ut mox palam faciam? Ineptiora ſunt Parochorum effugia. Hi quippe ſunt, & diſpenſatores, & conſultores. *De utriuſque Medici conſilio.* Si fidere Medicorum atteſtationibus Parochi omnino deberent, fruſtranea eſſet dicta clauſula *de utriuſque Medici conſilio.* Paſtorum potiſſimum intereſt internoſcere oves ſuas, earumque

que ſtatum . Ignorare iſtarum indigentiam grave crimen Miniſterii proprii eſt . Si ergo ſanos noverint Parochianos , qua conſcientia illis carnium eſum permittunt ? Odium , inquis , invidiam , perſecutionemque ſubirem extremam , ſi habito Medicorum teſtimonio , diſpenſationem negarem . Numquid tantum calamitatis & indignationis ipſe mihi parabo ? Tantos adverſarios in me ipſe concitabo ? Hæ voces , non Paſtorum , ſed mercenariorum . In hos invehitur Dominus per Jerem. *c.* 10. *Stulte egerunt Paſtores .... Propterea non intellexerunt , & omnis grex eorum diſperſus eſt* . Item *cap.* 50. *Paſtores eorum ſeduxerunt eos* . Item per Ezechielem *cap.* 34. *Væ Paſtoribus Iſrael , qui paſcebant ſemetipſos* . Et per Iſaiam . *cap.* 56. *Canes muti non valentes latrare . videntes vana , dormientes , & amantes ſomnia .... Ipſi paſtores ignoraverunt intelligentiam : omnes in viam ſuam declinaverunt , unuſquiſque ad avaritiam ſuam* . Qui tanto pectore non ſunt inſtructi , quo & odium , & perſecutiones tolerare , & gregem ab urſis , & lupis defendere non audent , ovium regimen non ſuſcipiant .

XI. Pater Michael Elizalde Soc. J. Hiſpanorum Theologorum Sapientiſſimus in ſuo opere *de Reg. Mor.* 2. *p. lib.* 6. *q.* 17. §. 11. docet in hoc negotio potiores partes Parochi eſſe . Salus quippe animæ excellentior eſt corporis ſanitate . „ Duæ ergo ſcientiæ , cognitioneſque in utroque Medico de- „ ſiderantur : alia corporis , alia animæ . Hanc jure ſupponit „ Eccleſia in Parocho . Nam bonus Paſtor , & qui Mercenarius non eſt , cognoſcit oves ſuas , & ob hoc ejus licen- „ tiam requirit . Quare licentia iſta non eſt clavis gravis „ poteſtatis , ſed clavis ſcientiæ ſaltem principalius . Nec „ item pendet a ſola ſcientia , cognitioneque Medici corporis : „ cum in hac re ſolum ſit Parochi , ſcilicet videre quid Medicus „ corporis exiſtimaverit , & ſubſcribere ejus dicto . Tractatur „ itaque de duplici ſalute , corporis quippe , & animæ : & „ ideo utriuſque Medici judicium requiritur , & potior eſt „ Medicus animæ : & ſi huic unum , alterum illi videre- „ tur : & invaletudo corporis aliqua peteret , Petrum non

„ jejunare, ſed lætari, & epulari : multitudo autem pec-
„ catorum ejus magna pœnitentiam poſtularet : item ſi in
„ concupiſcentiis totus arderet, & in magno eſſet periculo;
„ poſtponi corpus debet & Medicus ejus, & Medico ani-
„ mæ ſtandum eſt, & jejunandum, & corpus affligendum,
„ & caſtigandum, quouſque in debitam ſervitutem rediga-
„ tur : nec animas noſtras, ideſt vitam noſtram, pretioſio-
„ rem facere debemus, quam nos, ideſt quam ſalutem ani-
„ mæ noſtræ, ideſt noſtram „.

XII. Ob oculos ergo Medici, & Parochi ſibi proponant, Sanctam Matrem Eccleſiam non eo inſtituiſſe jejunia, ut homines efficeret illo ipſo, quo jejunant, tempore, robuſtiores, formoſiores, vegetioreſque, ſed ut affligeret animas, concupiſcentiam cohiberet, carnem comprimeret. Recogitent ſe tot criminum reos conſtituere, quot homines a delectu ciborum, abſque gravi, & legitima cauſa, abſolvunt. Scandalum ſerio meditentur, quod illegitimis diſpenſationibus pariunt. Sciant non alio validiori frœno indomitam concupiſcentiam ſubigi, quam moderata cibi ſubtractione. Contra verò : *Incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit a Deo ſalutari ſuo. Deut.* 32. Quæſo altius animo imprimant, duo eſſe vitiorum genera, quæ homines ad inferna detrudunt. Concupiſcentia carnis, & divitiarum. De hac alibi : de illa nunc. Quænam itaque effrenis concupiſcentiæ immaniſque luxuriæ efficacior cauſa, validiuſque fomentum, niſi gula, niſi ſaturitas? Clamat Dominus per Jerem. *c.* 5. *Saturavi eos, & mœchati ſunt, & in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores & emiſſarii facti ſunt. Unuſquiſque ad uxorem proximi ſui hinniebat.* Inclamat Propheta Ezechiel. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſatietas panis, & abundantia.* Plenæ ſunt Scripturæ ſanctæ ſimilibus teſtimoniis. Patres ſancti volumina hoc de argumento ſcripſerunt. Unum S. Auguſtini textum apprime opportunum dumtaxat huc tranſcribo ex *ſerm.* 2. *Dom.* 1. *in Quadrag. Moyſes ergo quia jejunavit, Deum vidit: Populus quia manducavit, idola fabricatus eſt. Sed quid*

de

de Moyſe & multitudine Iſraelitica loquar? Princeps ille humani generis Adam quandiu jejunavit, in Paradiſo fuit; ubi vero comedit, ejectus eſt de Paradiſo. Et qui in Paradiſo Dei virgo fuerat, ejectus de Paradiſo cognovit uxorem. Semper enim juncta eſt ſaturitati laſcivia. Vicina ſibi ſunt venter, & genitalia, & pro membrorum ordine ordo vitiorum intelligitur. Ejecit ergo nos de Paradiſo cibus, reducat eſuries, reducat jejunium. Sed miſſis Scripturis, & Patribus; qui ſunt, qui communiter quadrageſimalis abſtinentiæ legem violant? Nonne fornicatores, luxurioſi, voluptarii, & impudentiores peccatores? Porro iſti præ omnibus pœnitentiæ corporalis, & ſeverioris abſtinentiæ fræno atque jejunii medicamine magnopere indigent. Ergo Medici, & Parochi non modo proprii miniſterii prævaricatores fiunt, dum illegitimas diſpenſationes impertiunt, non modo in Eccleſiæ leges peccant: ſed crudelitatis & inhumanitatis fontes evadunt, dum videntes fratres ſuos incendio concupiſcentiæ, & pice ſulphureque luxuriæ ardere, exuri, non aquam porrigunt, ut ignem extinguant, ſed adipem, & pinguedinem aſpergunt, ut crudelius, & immaniùs ardeant, æternumque pereant.

§. II.

Chriſtianorum præjudicia & effugia. Edulia eſurialia non ſunt noxia, ſed conſentanea ſanitati.

XIII. PRimum *præjudicium*, quod mentem Chriſtianorum occupat, eſt immoderata & effrenis hujus vitæ cupido, quæ carnis macerationem, & concupiſcentiæ refrænationem tamquam ſanitatis hoſtes effingit. Quare Seneca ipſe ſcribit *epiſ.* 101. *Excutienda vitæ cupido eſt, diſcendumque nihil intereſſe, quando patiaris, quod quandoque patiendum eſt. Quam bene vivas referre, non quamdiu: ſæpe autem in hoc eſſe bene, non diu.* Vanus amittendæ ſanitatis amor, omnium in hac cauſa malorum origo eſt. Heinc de-

liciæ, & ventris idololatria. *Hujuſcemodi enim* (inquit Paulus ad Rom. 16.) *Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ſuo ventri*. Iſti aperti hoſtes ſunt Evangelii Chriſti, & Crucis ſubdit idem Apoſtolus ad *Philip.* 3. *Multi enim ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem flens dico) inimicos Crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt.* Viridis coloribus hos depingit Tertullianus *lib. de jejunio. cap.* 16. *&* 17. ubi Chriſtianos iſtos Ethnicis pejores aſſerit. *Ethnicus idolo gulam mactat: Tu Deo non vis. Deus enim tibi venter eſt: & pulmo templum, & aqualiculus altare, & Sacerdos cocus, & Sanctus Spiritus nidor, & condimenta Chariſmata, & metus Prophetia.... Apud te Agape in cacabis fervet, Fides in culinis calet, Spes in ferculis jacet.*

XIV. Nimium itaque tuendæ ſanitatis ſtudium eo homines malorum præcipites agit, ut perpetuis blanditiis, atque illecebris carnem nutriant: & unde longiorem ſibi parare vitam homines credunt, breviorem efficiunt. Iſtius porro generis homines Evangelicum jugum omnino excutiunt, nihilque ipſis penoſius eſt pœnitentia, abſtinentia, carniſque maceratione. Quare extra viam ſalutis perpetuo ambulant, & propriæ converſioni, & ſaluti januam ſibi claudunt. Quæ enim ad amicitiam redintegrandam cum Deo viam parant, ſunt fletus, maceratio corporis, jejunia, & ab illecebris, blanditiiſque abſtinentia. *Convertimini ad me in toto corde veſtro in jejunio, & in fletu, & in planctu. Joel.* 2.

XV. *Alterum Præjudicium* eſt, eſuriales eſcas corporis ſanitati atque adeo longiori vitæ infeſtas eſſe. Quod erroneum præjudicium promovere ſtuduerunt Leonardus Fuſchius, & Janus Cornarius Catholicæ Religionis deſertores. Iſtorum futilia commenta penitus labefactarunt non Theologi modo, ſed Medici Catholici, quos inter Paulus Zacchias *lib.* 5. *tit. q.* 2. ubi & hæreticos & catholicos quoſdam Medicos in Epicuro potius, quam in Hypocrate, & Galeno verſatos refellit, carpitque. *Hæc*, inquit, *& alia, quæ impia, ac temeraria procacitas effutire docet contra jejunia, nonnulli Medici, aliique Hæretici objiciunt, vel objicere poſſent: Quæ*

tamen

tamen cum omnia, ac ſingula, vana, futilia, inſulſa, ac ab omni veritate ſint alieniſſima, firmanda hæc concluſio eſt : ieiunium & animæ & corpori eſſe proficuum & ſalutare. Sanguinem purum, defœcatum, mediumque, craſſum inter, & ſubtilem piſcium eſum progignere Galenus teſtatur *lib. de ſuc. bon. cap.* 9 *Piſcium univerſorum propemodum ſuccus bonus eſt*. Maritimos potiſſimum piſces præfert, & ex illis eos, qui pinguedine carent, ſquamiſque teguntur. *Culpa enim prope omni vacant, quicumque in mari verſantur, pelagii, ſaxatiles : tales igitur ſumpſiſſe perpetuo tutiſſimum fuerit*. Non minus ſalubres ejus piſces aſſerit, ac aves. *Aves autem, & piſces ferme omnes boni ſucci cenſentur*. Heinc Galenus infert piſcium eſum non modo eſſe facilis digeſtionis, ſed corporibus ſaluberrimum. *Alimentum, quod ex ſaxatilibus ſumitur, non modo ad coquendum eſt facile, ſed hominum etiam corporibus ſaluberrimum, ut quod ſanguinem medium generat .... ſanguinem laudatiſſimum progignit. De anim. facul. cap.* 26, & 28. *apud cit. Zacch.* Animadvertit laudatus Zacchias, & poſt ipſum Hecquet, antiquos celebrioreſque Medicos piſcibus, non carnibus aluiſſe ægrotos. Quam ob rem hodiernos Medicos vellicat Cardanus, quod infirmos ſuos carnibus alant. Nec aliam excuſationem *Zacchias* allegat, niſi puſillum animum. *Cur vero nos piſces noſtris ægrotis interdicamus, dictu difficile eſt, niſi confiteamur nos in multis eſſe antiquioribus timidiores . lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 2. Terreſtria animantia contagio, morbiſque graviſſimis obnoxia ſunt, ſecus piſces. Ex quo ortum eſt proverbium illud: *Sanior es piſce*. Quare in hodiernos Medicos his verbis Zacchias invehitur. *Quid tantopere carnes in cibis ſuis verbis extollunt carnivori iſti recentiores Medici? loc. cit.* Legant iſti Plutarchum Ethnicorum doctiſſimum *lib. de tuend. valet.* Legant Lanciſium noſtrum pariter doctiſſimum de mortibus ſubitaneis, adverſus quas efficacius remedium ſobrietate, & parſimonia haud potuit reperire.

XVI. Sed Medicis miſſis, quorum tamen in hac cauſa judicium magnæ eſt authoritatis, pauca ex ſacra Theologia

gia promam. Et primum Quadrageſimalem abſtinentiam Eccleſiæ ſuæ organo Deus præcipit. Qui hanc ſupra vires effutiunt eſſe, vel ſanitati incommodam, in Deum ipſum blaſphemant. Ignorat ne ille, quid ferre hominum humeri valeant? An ne tyrannidis, & crudelitatis arguendus, quod impoſſibilia jubeat? Catholicorum nemo tam perverſe de Deo ſentit. Legem jejunii pleno ventre plures exaltant, ſed opere & legem, & Deum contemnunt. Illis moleſtum jejunium eſt, qui in vitiorum cœno volutantur, qui gulæ & concupiſcentiæ mancipia ſunt, quique voluptatis lue inquinati guſtare ſacræ inediæ ſaporem nequeunt. Cæterum Quadrageſimale jejunium, non modo jugum eſt hominum viribus conſentaneum, ſed inſtaurandæ proſtratæ ſanitatis pharmacum eſt. Moderata fame, ſitique, lautioriſque victus ſubtractione palatum exaſperatur, caro torquetur, appetitiones reprimuntur. Sed ſobrietas hæc, & maceratio & ſanitatem quam invenit firmat, & deperditam inſtaurat. *In multis enim eſcis erit infirmitas*, inquit Salomon *Eccl. c.* 37. Addit ibidem. *Propter crapulam multi perierunt: qui autem abſtinens eſt adjiciet vitam.* Item cap. 31. *Sanitas eſt animæ & corporis ſobrius potus.* His effatis plenus eſt liber Eccleſiaſtici. Quare Eccleſia canit in publicis precibus. *Adeſto Domine ſupplicationibus noſtris, & concede, ut hoc ſolemne jejunium, quod animabus, corporibuſque curandis ſalubriter inſtitutum eſt, devoto ſervitio celebremus.* Quid ſi Patrum teſtimonia afferre vellem? Pauca curſim delibabo. Pronuntiatum Ambroſii omnium animis inſculptum vellem. Neminem vere ſobrium, jejunatoremque apopleſiæ ictu correptum aſſerit *lib. de Elia & jejun. cap.* 8. *Jejunium eſt infirmitatis levamen, alimentum ſalutis. Nemo in cruditatem jejunando incidit. Nullus per continentiam ICTUM ſanguinis ſenſit.* S. Baſilius omnium Græcorum Patrum, ut ego quidem arbitror, eloquentiſſimus, tanta argumentorum copia hanc veritatem evincit, ut omnes gulæ advocati obmuteſcant neceſſum eſt. Pauca tranſcribo ex *homil.* 1. *de jejunio. Ne cauſeris corporis infirmam valetudinem. Ne dixeris jejunium, te*

ferre

ferre non poſſe. Neque enim mihi iſtas excuſationes profers. Sed juxta proverbium ſcienti loqueris, nimirum Deo, quem nihil fugit. Age dic mihi: jejunare non potes: & potes expleri eduliis? Potes conficere corpus eſcarum pondere? Atqui infirmis non variam ciborum copiam, ſed inediam, & abſtinentiam a Medicis ſolere præſcribi ſcio. Qui fit igitur, ut cum iſta poſcis, illa te non poſſe cauſeris? Utrum ventri facilius eſt tenui victu tranſmittere noctem, an copia ciborum gravatum iacere? Immo nec iacere quidem, ſed crebro huc, & huc verti diſtentum, ac gementem. Niſi forte ſimul dicturus es illud, quod Naucleri facilius ſervant Navim ſarcinis onuſtam, quam eam, quæ ad curſum expedita eſt ac levis: nam oneris magnitudine gravatam, quamvis exiguus fluctus adoriens demergit. Contra, quæ modicis ſarcinis temperata eſt, facile ſuffert undarum impetum: eo quod nulla res impediat eam, quominus fluctum in altum ſurgentem ſuperet. Eumdem in modum & hominum corpora aſſidua expletione degravata facile a morbis demerguntur. Cæterum, quæ facili, levique utuntur alimonia, non modo malum, quod ab imminente morbo expectabatur, veluti tempeſtatis aſſaltum, effugiunt: verum etiam præſentem iam ægritudinem veluti turbinem quemdam exorientem diſcutiunt. Lege Joannem Chryſoſtomum *Fer. 4. in cap. ieiun.* Hieronymum *lib. 2.* adverſus Jovinianum, cæteroſque omnes.

XVII. *Tertium præjudicium* eſt, ea, quæ hactenus produximus momenta, id dumtaxat evincere, opportuna jejunia fuiſſe priſcæ ætatis hominibus robuſtioribus, longioriſque vitæ. Imbecillio. nunc natura eſt, vitaque brevior. Quamobrem Antiquorum abſtinentiam, ſeveraque jejunia ferre hodierni homines nequeunt. Quid ergo vetuſta priorum ſæculorum monumenta produntur, ut hujus miſeræ ætatis homines jejuniorum ſeveritate opprimantur? Stultitiæ arguit Salamon opinationem hanc. *Quid putas cauſæ eſt, quod priora tempora meliora fuere, quam nunc ſunt. Stulta eſt enim ejuſmodi interrogatio?* *Eccleſ. 7.* Et ſane antiquitatis craſſam produnt ignorantiam illi, qui autumant, arctiora nunc eſſe humanæ

vitæ

vitæ confinia, quam fuerint tempore, quo Chriſtus ipſe quadrageſimalis jejunii exemplum poſuit. Livius mortem M. Tullii narrans, hæc ſcribit. *Vixit tres & ſexaginta annos, ut ſi vis abfuiſſet, ne immatura quidem mors videri poſſit.* Imperator Auguſtus longiorem omnium aliorum Cæſarum vitam protraxit. Vixit quippe 76. annos. Quænam illius epulæ? Audi Svetonium in ejus vita. *Cibi minimi erat, atque vulgaris fere, ſecundarium panem, & piſciculos minutos, & caſeum bubulum, manu preſſum, & ficus virides, biferas maxime appetebat, veſcebaturque, vini quoque natura parciſſimus erat.* Sed Senecam audiamus, qui brevi ſermone plura comprehendit, quæ pudore perfundere Chriſtianos, eoſque veluti ex amentiæ ſomno excitare deberent. *Audies pleroſque dicentes: a quinquageſimo in otium ſecedam. Sexageſimus annus ab officiis me dimittet. Et quem tandem longioris vitæ prædem accipis? Quis iſta, ſicuti diſponis, ire patietur? Non pudet, te ad reliquias vitæ, te tibi reſervare, & id ſolum tempus bonæ mentis deſtinare, quod in nullam rem conferri poſſit? Quam ſerum eſt, tunc vivere incipere, cum deſinendum eſt. Quæ tam ſtulta mortalitatis oblivio in quinquageſimum, & ſexageſimum annum differre ſana conſilia, & inde velle vitam inchoare, quo pauci perduxerunt?*

XVIII. Verum quid priſca quæritamus, ſi quæ ob oculos ſunt patefaciunt, nos neque in longitudine vitæ, neque in ferenda ſeveriore abſtinentia, inediaque, antiquis eſſe inferiores. Conferatur vita agricolarum, ſervorum, operariorum, nautarum, militum, cum priſcorum laboribus, & conatibus. Severiſſima erat primæ ætatis aureæ Chriſtianorum Diſciplina. Cibus parcus, & vilis, ſevera jejunia, juges preces, aſpera cilicia. At numquid mitior eſt tot ſacrorum Ordinum Diſciplina? Numquid tot Congregationum Benedictinorum, Camaldulenſium, Carthuſianorum, Trapenſium, aliorumque innumerabilium Monachorum jejunia, abſtinentiæ, vigiliæ nocturnæ, diurnæque, non æquant antiquorum mores? Quid de immenſa Sanctiſſimi Patriarchæ Franciſci ſobole dicam? An lautior victus, mollior lectus, ſplendi-

dior

dior veſtitus Cappucinorum, Reformatorum, Alcantarinorum, aliorumque florentis Diſciplinæ Inſtitutorum, quam fuerit victus, veſtitus, lectus primorum fidelium? Ubi vero provectior ſenectus, ubi firmior ſanitas, ubi robuſtiores vires, quam in his ſacris Cœnobiis? Ubi tot ſeptuagenarii, octogenarii, & nonagenarii? Deſinant ergo gulæ, & voluptatis vindices vitæ brevitatem viriumque imbecillitatem obtrudere, ut ſe a ſacro Quadrageſimali jejunio eximant. Deſinant in populo Dei ſcandala ſerere, & ſanctiſſimis Eccleſiæ præceptis invidiam conflare, ut heinc excuſandæ propriæ gulę, & voluptatis prætextus captent.

§. III.

Medicorum ſchedæ, Parochorum diſpenſationes communiter a culpa non eximunt diſpenſatos.

XIX. NObilior Chriſtianorum pars ſub initium Quadrageſimę ab utroque Medico facultatem comedendi carnes poſtulat. Qua conceſſione obtenta, non minus ſe ſecuros in conſcientia reputant, ac illi, qui diploma a Principe impetrant non ſolvendi tributa. Theologi Medicos, Medici Caſuiſtas arguunt nimię facilitatis in eximendis a lege fidelibus. Sacri Canones adverſus Medicos *diſt.* 5. *can. contraria* hęc habent. *Contraria ſtudioſe ſunt Divinæ cognitioni præcepta Medicinæ. A jejunio revocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque, qui ſe Medicis dederit, ſeipſum ſibi abnegat.* Hoc idem adfirmat S. Ambroſius. *Contra Divinæ conditionis præcepta ſunt ea medicinæ, quæ a jejunio revocant. in Pſalm.* Ex Theologis celebris Theophilus Raynaudus *tom.* 10. *in ſua Roſ. Med.* collapſę Quadrageſimalis obſervantię Medicos accuſat. *Certum eſt, ſanctum per Quadrageſimam abſtinendi, ac jejunandi uſum, non aliunde magis eviguiſſe in Eccleſia, quam ex laxitate per Medicos inducta: ſive quod minus digne de hac praxi catholica ſentirent, ſive quod abblandientes iis, qui ſuam ignaviam TE-*

CTORIO neceſſitatis obducebant, per humanæ gratiæ cum Divina ſe collidentes captationem, & ob corporis ſtatum optimum, quem Medici propoſitum habent, animam negligentes : parvi fecerunt legum ſacrarum ſeveritatem. Theologis concinunt Alphonſus de Fontechio, Baptiſta Condronchius, aliique celebriores Medicinæ artis Profeſſores. Duo Medicorum genera diſtinguit perdoctus Paulus Zacchias. Alterum illorum, qui & ſuæ artis, & legis Chriſtianæ æquæ ignari, minus ſalubria jejunia reputant. Alterum eorum, qui nomen ſibi, & famam, & lucra, & patrocinia captare ſtudent. Lege Zacchiam laudatum *lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 2. *n.* 1. Celebris Medicus *Hecquet* in ſuo Opere *de Diſpenſationibus* in diſputationem vertit, utrum faciliores *Caſuiſtis* Medici fuerint in laxanda jejunii lege. Contendit ille, ſeverius de jejunio ſcripſiſſe Medicos, quam Caſuiſtas, hoſque laxiores diſpenſandi regulas præſcripſiſſe. Dirimere in præſens hoc problema nolim, ut quod propoſui continuo manifeſtem.

XX. Compertum itaque eſt, utriuſque facultatis Profeſſores non paucos reperiri, qui nulla legitima cauſa a jejunii lege diſpenſent. Quot ſunt divitum, & nobilium Chriſtianorum, qui in Quadrageſima a carnibus abſtineant? Nonne, ut cautiſſime loquar, major altioris conditionis hominum portio carnibus veſcitur? Per quindecim & amplius integra Chriſtianæ Religionis ſæcula, ſolis ægrotis, quorum infirmitas gravis eſſet, & evidens, carnium eſus conceſſus. Nullibi legitur, ob ſolam eſcarum eſurialium nauſeam, & faſtidium, laxatam fuiſſe abſtinentiæ legem. A duobus circiter ſæculis, poſtquam novus opinandi modus ſacram invaſit Theologiam, obtinere abuſus cœpit diſpenſandi fideles in eſu carnium ob ſolum piſcium, oleique faſtidium, ſeu ob nocumentum, quod inde proficiſci ſuperſtitioſe pavent. Corruptela iſthæc adeo inveteravit, ut Chriſtiani divites, nobileſque, quaſi dedecori ſibi vertant a carnibus abſtinentiam. Mirantur, obſtupeſcunt, ſi videant prænobiles, diviteſque ſolo ſacro edulio veſci. Et tamen hi omnes ſani ſunt, & robuſti ad forum, ad negotia, ad lites, ad ludos, ad omnia vitæ civilis munia.

Por-

Porro vix iſtorum eſt, qui utriuſque Medici conſilio, & diſpenſatione carnes non comedat. Quis autem dixerit, hos omnes legitime diſpenſatos? Quis dixerit hos non eſſe legis Eccleſiaſticæ vinculo devinctos? Evidens ergo eſt, Medicorum, & Parochorum diſpenſationes plurimas nullas eſſe.

XXI. Quam nunc excuſationem diſpenſati, & diſpenſatores obtrudent? An ignorant ipſi corruptelam hanc? An manibus abuſum non tangunt? An oculis non vident, non aliud communiter pro diſpenſatione exigi, quam quod poſtuletur. Opportuna ſunt verba ſapientiſſimi P. Michaelis Elizalde Soc. J. 2. p. lib. 6. q. 17. §. 11. „ Quicumque enim quærat, utrum „ ad jejunium teneatur, & an ab eſu carnis abſtinere debeat; „ ferme ſemper ab obligatione liberatur, & tot ferme ſunt „ opiniones excuſandi, quot rationes dubitandi. Satis notæ „ vulgareſque ſunt opiniones, quas proinde referre, ſuper- „ vacaneum ſit; & alios propter nocumentum ſalutis liberan- „ do, pauciores, miſerioreſque quidam ſub obligatione relin- „ quuntur.... illud mirum eſt, quod nihil promptius habent „ & magis in ore, *quam peccatum mortale*, conſilium peten- „ ti in his, & ſimilibus ſæpe reſpondentes, ipſum non ſolum „ non teneri jejunare, ſed peccaturum mortaliter, ſi jejunet. „ Imo adeo a recto diſtamus, ut homines etiam profeſſione „ Theologi non vereantur aliquando dicere.... Medicum ſibi „ dixiſſe, peccaturum ſe mortaliter, ſi jejunet, aut carne „ non veſcatur. Et quid, rogo, non dicat ſimiliter æger, „ Theologum ſibi dixiſſe, moriturum ſe, niſi venam ſcin- „ dat? Haud enim opinor Hypocrates, & Galenus de pecca- „ to mortali magis tractarunt, quam Apoſtoli noſtri de ſciſ- „ ſione venarum. Atque hæc tria citra aliam impugnatio- „ nem demonſtrant, quo in loco ſint, & qualiter tractentur „ res conſcientiæ, ac morum altiſſima, profundiſſimaque „ ſcientia „. Heinc concludit, magno in errore eos verſari, qui ſibi non peccare blandiuntur, quod utriuſque Medici ſuffragio carnes manducent. *Quod vero multi cauſent, ſe habita licentia utriuſque Medici, peccare non poſſe, falſiſſimum eſt,*

ut ſupra de Magiſtris oſtenſum eſt : & uterque Medicus peccare poteſt , & etiam qui ſequitur . loc. cit.

XXII. Celebris Theophilus Raynaudus prolixa , & acri oratione primum in Medicos, qui nimia facilitate carnium eſum concedunt in Quadrageſima , quoſque *Pecuinos & Cacomedicos* appellat : poſt in Confeſſarios, Parochos , & Superiores omnes, qui ejuſdem facilitatis ſontes ſunt , invehitur . Tandem Chriſtianos diſpenſatos perſtringit, carpitque, quod Medicorum , & Confeſſariorum , ſeu Parochorum conſilio menſas opipare in Quadrageſima inſtruant. Medicorum , & Theologorum plures ad aurem , ad gratiam , ad ventrem loqui. Quapropter cum Nazianzeno *ventriloquos* appellat. Textum P. Raynaudi tranſcribo , eumque legendum commendo Authori libelli inſcripti. *Giuſtificazione di più Perſonaggi*, de quo nonnulla infra . „ Non eſt plerumque ſecurior *Medicorum ſpi-*
„ *ritualium* allegatio , intelligendo hoc nomine conſcientiarum
„ arbitros , etiamſi Confeſſarios. Multi enim liniunt parietem
„ abſque temperamento, conſuuntque pulvillos ſub omni cu-
„ bito manus in exitium & ſuum , & eorum , quorum con-
„ ſcientiam onerant , *ac ſpecie directionis implanant* . Itaque
„ niſi vera legis violandæ neceſſitas ſit explorata : aut ita pro-
„ babilis , ut in propria cauſa , depoſito ſenſu ſuo , ſtandum
„ ſit judicio prudentis , nec palpantis Directoris conſcientiæ ,
„ fruſtra ejus ſenſus allegatur. Neque vero eſt Confeſſario ,
„ ex eo quod Confeſſarius ſit , plus in hac parte poteſtatis ,
„ quam cuivis probo , ſimul & docto viro ad præbendum
„ conſilium de rebus ad conſcientiam ſpectantibus idoneo. At
„ hos videmus , lugemuſque *non raro ad gratiam loqui*, ac mol-
„ les ſententias captare , & conniti , ut loquantur placentia :
„ quod in antiquæ legis Doctoribus ſæpe improbat Dominus ,
„ quæſtus nominatim per Jeremiam , quod ab hujuſmodi Do-
„ ctoribus egreſſa eſt pollutio ſuper terram . *In ſuperbiam , &*
„ *honoris appetentiam horum malorum Doctorum vaniloquium*
„ refert Author operis de malis Doctoribus . Cui corrupto ac
„ cœnoſo fonti adiungitur , non raro , commodi a conſulto
„ ſperati illecebra , ut Author imperfecti in Matthæum *hom.*

„ 25.

„ 25. admonuit, ſuffragaturque Nazianzenus (*orat.* 1.) *Ven-*
„ *triloquos* poſt Origenem (hom. 7. in Iſaiam) appellans eos,
„ qui veritatem vel evertunt, ut affluant, unde ſaginentur.
„ Utinam illos conſcientiarum arbitros nullos tales Doctrinæ
„ Chriſtianæ propolas habeat Eccleſia. Quare in cauſa, de
„ qua agimus, nemo ſibi de Confeſſarii vel Doctoris Theolo-
„ gi aſſenſu abblandiatur, ſi certum habet, ſe legi communi
„ parere, & citra notabile valetudinis damnum Chriſtianam
„ abſtinentiam obſervare. *tom.* 10. *de Roſ. Median. pag.* 514.
„ *& ſeq.*

XXIII. Quid? Vacillabit conſcientia noſtra utriuſque Medici fulta ſuffragio? An Pontifex Summus aliud nobis onus imponit, præter utriuſque Medici approbationem impetrandam? Numquid noſtrum erit adverſus Medicos, Theologos, Parochos, & Confeſſarios Tribunal erigere, in eoſque ſententiam pronunciare? Obediendum nobis eſt Superioribus: minime examen inſtituendum in eorumdem conſilia, & ſententias. Videant ne ſuperbiæ fumo obducantur illi, qui juniores Theologos laxitatis accuſant, aſſentationis, auræ mundanæ captandæ, & multitudinis conciliandæ avidos calumniantur. Hanc illuſionem deſcribit S. Bernardus *Epiſ.* 7. *Sed quid ad me? Ille viderit* (Diſpenſator) *cui contradicere fas non erat: non eſt Diſcipulus ſuper Magiſtrum. Docendus, non docturus. Sequi debui non præire Præceptorem Auditor.* Quod ſophiſma ſic refellit Abbas Sanctus. Si abſque examine Theologorum placita ſuſcipienda forent, quid S. Paulus clamaret? *Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Ab omni ſpecie mali abſtinete vos.* Quid clamaret Joannes? *epiſ. cap.* 1. *Nolite omni ſpiritui credere.* Et S. Bernardus ſic iſtos alloquitur. *Dic quæſo, ſi dato in manus gladio, ſuum te armari juſſiſſet in iugulum, acquieviſſes? . . . Age ergo. Vide, ne forte ſub prætextu obedientiæ in quippiam ei gravius inſervieris. loc. cit.*

XXIV. Verum paulo preſſius excutiamus iſtorum prætextus. Et primum ediſſerant nobis, num quando Parochi, Theologi, Confeſſarii jejunia, eleemoſynas, preces, ſacrorum librorum lectionem: quando abeſſe a Theatris, a ludis, a di-

ver-

verticulis jubent : continuo ne illorum consiliis parent , & absque examine ullo, quæ præcipiunt , adamussim exequuntur? Quot effugia non excogitant , quibus cuniculis eludere non conantur eorumdem sententiam? Dum favent gulæ, ventri, & concupiscentiæ obediendum , obsequendumque . Si contra contradicant appetitionibus vanis, tum rationabile obsequium esse debet, nihilque excipiendum, nisi ad severitatem cupiditatis, & avaritiæ criticen exigatur. Quod obtrudunt , famæ detrahi Theologorum Confessariorumque, dum dicimus non omnibus indiscriminatim fidendum, Detractionis accusant Evangelistas, Apostolos , & Prophetas omnes . Et sane in Pastores, & Theologos invehitur Jeremias *c.* 23. *Væ pastoribus, qui disperdunt, & dilacerant gregem* . Item v. 11. 13. & 15. *Propheta namque , & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inveni malum eorum . . . . A prophetis Jerusalem egressa est pollutio super omnem terram*. Legatur integrum caput, immo legantur Prophetæ omnes. Quid si exemplis confirmare vellem, innumeros Theologorum suorum consiliis periisse? Vir ille Dei descriptus 3. *Reg.* 13. Jejunium fregit sane Propheta consulente , & tamen a leone occisus fuit . Nonne Accabus quadringentorum Prophetarum consiliis bellum aggressus fuit, qui tamen pœnas dedit , 3. *Reg. c.* 22. licet veros illos haberet Prophetas? Non propitior erit illorum eventus , qui Theologos auribus blandientes libenter audiunt, oderunt vero eos, qui gulæ cupiditati , & ventri bellum indicunt.

XXV. Expergiscantur ergo Christiani , & aliquando sapiant. Deus non irridetur. Jejunia necessaria sunt, quia peccasti: necessaria sunt, ne pecces. Debita ob patrata scelera contracta, solvenda Divinæ Justitiæ sunt. Æffrenis concupiscentia, quæ libidinis flammam accendere pertentat, comprimenda est. Quam impotens in te luxuria sit, quam vehemens concupiscentia, quam necessario sit adiiciendum jejunii frænum : non Medico, non Parocho , non Theologo , sed tibi soli exploratum est. Tu solus omnium tuæ ægestatis calentissimus. Quid ergo bonam fidem obtrudis, quid Theolo-

go-

gorum, Medicorumque authoritatem allegas ad excuſandas excuſationes in peccatis? Quid ignorantiæ velamen prætendis illecebris tuis? Ignorantia hæc voluntaria eſt, & affectata. Vellem omnium animis inſitum effatum S. Bernardini Senenſis. *In quolibet ſtatu in Eccleſia Dei, & in quolibet reperies innumerabilem multitudinem ignorare, quæ illis ſunt neceſſaria ad ſalutem, ſecundum ſtatum ſuum: quæ ignorantia a culpa mortali non liberat, neque excuſat. tom. 2. ſerm. 53. c. 1.*

CAPUT IV.

POSTULATUM II.

Archiepiſ. Compoſtel.

„ An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſſint in „ veſpertina refectiuncula ea quantite carnis „ veſci, quæ jejunantibus permittitur.

§. I.

Rationes excitandæ quæſtiunculæ.

I. ACuti Juniores conceptis terminis propoſitam quæſtiunculam non verſarunt. Id forte in cauſa fuit, quod minime reputaverint illi coniungi jejunium cum eſu carnium poſſe. Abſtinentiam a carnibus non minus reputarunt illi ingredi eſſentiam jejunii, quam formam ſubſtantialem compoſiti Phyſici. Et quemadmodum, ſublata forma hac, deficit compoſitum, ita, ſublata abſtinentia a carnibus, impoſſibile jejunium judicarunt multi. Quamobrem cœnam, non cœnulam permittebant olim omnibus in eſu carnium diſpenſatis. Nulla ergo illis occaſio controverſandi licita ne ſit in veſpertina collatione parvula carnis comeſtio.

II.

II. Principia tamen nonnulli, pauci tamen, ut ſuo loco dicetur, poſuerunt, quæ anſam dederunt in examen vocandi præfatam quæſtionem. Docent itaque Neoterici aliqui, nihil in ſerotino jentaculo ciborum qualitatem referre, ſed quantitatem. Hæc, non illa, inquiunt taxanda eſt. Quare de eis omnibus eſcis, quæ licite comeduntur in prandio, manducari in collactione aliquid poſſe contendunt, dummodo quantitas ſervetur. Et quamquam hanc opinationem improbent vel ipſi laxiores Caſuiſtæ, ut mox videbimus, tamen neque huic Patroni deſunt. Eam defendit P. Patritius *Sporerius*, qui totus in ſtuporem actus, quod ſuus P. Layman oppoſitum doceat, exclamat. *Negant æque multi licere . . . Mirabile dictu! ipſe Layman*. Tam alta erat P. Sporerio de benignitate P. Laymani exiſtimatio, ut æquabili animo ferre haud potuerit tantam illius, hac in materia, auſteritatem. Sed integer P. Sporerii textus reſcribendus eſt ex Appendic. ad III. Præcep. Decal. ſec. 2. pag. mihi 284. n. 32. „ Spectata Moderna conſuetudine, præſertim in no-
„ ſtra Germania, jam diu tolerata, & plane invaleſcente,
„ cenſeo, non tantum omnia prædicta *LICITISSIME* ab-
„ ſumi in *collactione*, ſed etiam omnino probabilem, & tu-
„ tam eſſe ſententiam oppoſitam, nimirum in collactione
„ veſpertina jejunii *non eſſe attendendam qualitatem ciborum,*
„ *ſed quantitatem tantum* : adeo ut ex omnibus cibis, qui-
„ die jeiunii licite poſſunt ſumi in prandio, etiam piſcibus,
„ leguminibus, placentis, ovis, lacticiniis &c. in quantita-
„ te modica & determinata, etiam liceat ſumere in cœ-
„ na. Ita expreſſe docent Caietanus V. jejun. c. 1. in fin.
„ dicens. *Non referre quid quis in ſerotino jentaculo ſumat, ſi*
„ *modum non excedat*. Et aliis citatis, Bonacina de *Legibus*
„ *diſput. ult. pun. 3. q.* 1. Et noviſſime noſter Petrus Mar-
„ chant. Trib. p. 2 tract. 12. tit. 3. q. 3. dub. 1. his om-
„ nino verbis. Reſpondeo *ego in collatiuncula veſpertina de*
„ *qualitate cibi non eſſe altercandum, ſed de quantitate dum-*
„ *taxat*. Fundor : *quia collatiuncula illa tolerata, vel per-*
„ *miſſa eſt ad aliquam confortationem naturæ propter infirmita-*

„ *tem humanam : quid igitur refert , quo cibo illa confortatio*
„ *fiat? Modo non excedatur , & cibus abſtinentiæ ieiunii ſit ac-*
„ *commodatus &c. Ideo cenſeo, qualitatem cibi (modo ex prohibi-*
„ *tis in diebus ieiuniorum non ſit) collationem non vitiare , ſi in*
„ *quantite non excedatur .* Hæc ille .„

III. P. Sporer , hoc textu ſui P. Marchantii deſcripto , viribus receptis , & flatu , iterum mirabundus ſe ſe ad ſuum P. Laymanum convertit , & hoc epiphonemate ſuam claudit orationem . *Ego miror, Patrem Paulum Layman alias tam bonum Germanum in hac SOLA materia Patriotis ſuis fuiſſe tam auſterum* . Sic feſtive jocantur ſuper iis , quibus æternæ ſalutis unicum negotium vertitur ? In ſacrarum ergo legum judiciis , in animarum tremendiſſimo regimine, favendum eſt *Patriotis ſuis*? Reſpectus & amor Patriæ habere hic locum debent ? Nec quoſdam pudebit , nos velut minus obſequentes in Caſuiſtas ejuſmodi arguere , ſi ſalvo erga eoſdem obſequio , piaque excuſata intentione , & animi ſimplicitate , tam inepta pronunciata deridenda lectoribus propinaverimus? Falſo in patrocinium laxæ hujus opinionis Cajetanus aſciſcitur . Non fraudi , ſed antiquæ conſuetudinis inſcitiæ talis allegatio adſcribitur . Tempore Cajetani in diſputationem vertebatur , poſſet ne in collatione veſpertina aliquid panis , aut quidquam fructuum , vel herbarum ſumi . Reſpondetque Cajetanus , non referre quid iſtorum ſumatur , ſervata quantitatis menſura , ut infra dicetur . Ob huius conſuetudinis ignorationem , etiam alii pro hac opinione Caietanum laudarunt . Inter primos, qui hanc laxitatem propagavit, fuit Martinus Bonacina plurium damnatarum Propoſitionum defenſor . Pauci tamen illum ſequuti ſunt . Verum in ſemitam .

IV. Ex laudata doctrina hanc vi Probabiliſtici ſyſtematis argumentationem fortaſſe collegerunt aliqui , quæ poſtea excitavit propoſitum quæſitum . Probabilis ſententia eſt , quæ docet non eſſe de cibi in collatione veſpertina ſumendi qualitate altercandum, diſputandumve . Sed quiſque omnium eſcarum, quas in prandio comeſtus eſt , in collatione ſumere aliquid

valet, dummodo quantitatis taxatio ſervetur. Si prandii epulæ fuerunt piſces : ſi ex diſpenſatione aut conſuetudine fuerint lacticinia, ova, & cætera ejuſmodi ; in collatione comedere poteris aliquid aut piſcium, ſive parvorum, ſive magnorum, ſive recentium, ſive ſalitorum : aut lacticiniorum, puta unum ovum, aut aliquid caſei, vel butyri. Heinc ſic argui in Paleſtra Probabiliſtica poteſt. Hæc laudata ſententia Probabilis eſt. Ergo licita. Probo majorem. Hanc opinionem defendunt quinque docti juniores Paſqualigus, Marchantius, Bonacina, Sporer, Bizozer. Sed opinio quinque Modernorum eſt Probabilis : ergo &c. Nec refert P. Turrianum benigniſſimum Probabiliſtam hanc opinionem reprobare, ut ſcandali, & temeritatis plenam; quia reſpondet P. Paſqualigus in proſcripto opere de jejunio *Deciſ.* 115. P. Turrianus *ſua conſueta facilitate in cenſurandis opinionibus, etiam quæ nullam cenſuram merentur, vocat oppoſitam ſententiam ſcandaloſam, temerariam, & contra bonos mores*. Accedit quod poſt P. Turrianum hæc ſententia nacta eſt alios duos Patronos, nempe PP. Sporer, & Marchant. Sunt itaque pro hac ſententia ſex Doctores Moderni. Imo etiam P. Baſſeus in flor. Theolog. v. jejun. 1. n. 9. Probabilem eam vocat : ergo aut Probabilis dicenda, aut improbandum Syſtema Probabiliſticum. Præjacta Probabilitate iſta, ſic inſtauratur argumentatio. Juxta Probabilem ſententiam omnes epulæ, quæ licitæ ſunt in prandio, licitæ ſunt, ſervata quantitate, in collatione veſpertina. Sed carnium epulæ licitæ ſunt, ſuppoſita legitima diſpenſatione, in prandio: ergo licitæ erunt in ſerotino jentaculo. Singulas expendamus propoſitiones. Major eſt certa. Facto enim nititur, quod pervium omnibus eſt. Non minus certa & evidens minor eſt. Conſequentia autem legitima. Quid? Licet in collatione veſpertina aut recens ſorbere, aut aſſatum comedere ovum, & non licebit fruſtum carnis ſumere? Si nutritionem ſpectes, an minus ova, quam carnes nutriunt? Inſignium Medicorum ſententia, ova magis, quam carnes nutrire. Et ut ut ſit de hoc majori nutrimento, convenit penes omnes, ova magnopere alere, &, ſi recentiora ſint, delicatam quoque comeſturam

præ-

præbent. Quamobrem ægrotis porriguntur tamquam cibus valde nutriens, & facilis digeſtionis. Porro ſemel poſita carnium comeſtione, quis inficias ire poterit, licitum eſſe tot carnium, quot lacticiniorum uncias comedere in veſpertina collatione? Utriuſque generis epulæ ſunt in prandio æque licitæ: ſunt in nutritione plus minuſve æquales. Ergo qua probabilitate permiſſum eſt cujuſque generis piſcium, ovorum, lacticiniorum, moderatam quantitatem ſumere in collatione ſerotina, eadem licitum erit comedere ſimilem carnium quantitatem. Hæc, ut ego quidem arbitror, fuerunt inſtituendæ quæſtionis propoſitæ argumenta. Nil quippe aliud occurrere potuit, quod excitandæ controverſiæ anſam daret. Et ſane admiſſa prioris ſententiæ probabilitate, argumentatio inde elicita ſpernenda non eſſet; ſed quam futilia ſint omnia mox patebit.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Reſpondemus non licere, ſed opus habere eo cibo, eaque
„ uti portione, quibus utuntur homines jejunantes
„ rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

Origo, & progreſſus veſpertinæ collationis.

V. DEmonſtrare minime valeo quam ſit & vetuſtæ, & recenti Diſciplinæ *Pontificium Reſcriptum* conſentaneum, niſi rem ab ovo arceſſam, atque tum levia, tum magna iſtius veſpertinæ collatiunculæ incrementa pateſaciam. Porro prima ejuſdem veſtigia in Monachorum collationibus, ſeu ſacris lectionibus ſero fieri ſolitis viſuntur. Regula *Magiſtri* una ex antiquioribus prima eſt, quæ iſtius collationis indicia prodat *cap. 27. Nam & his ætatis diebus, cum ad nonam reficitur, ſero, antequam compleant, binæ ſufficiant omnibus potiones: ita tamen, ut antequam bibant,*

orent. Aquæ non vini potus erat, & menſura præſtituta: *Bibere ſi voluerit aquam, non ab urceo uno hauſtu, ſed ad calicis bibat menſuram*. Ejuſmodi potus in jejuniis Monaſticis tantum, ſecus in iis, quæ Eccleſiæ præcepto jubentur, permiſſus erat. Veſpere enim hæc: illa, hora nona ſolvebantur. Circiter ſæculum nonum mos iſte Monaſticus in Eccleſiæ jejunia immigravit, ut ex variis Monachorum Regulis apparet. Templariorum Regula ab Onorio II. approbata clarius cæteris conſuetudinis hujus meminit cap. 16. *Audito ſigno, ut ejus Regionis conſuetudo eſt, omnes ad Completas oportet incedere vos; ac prius generalem collationem ſumere. Hanc autem collationem in diſpoſitione, & arbitrio Magiſtri ponimus, ut quando voluerit ab aqua, & quando jubebit miſericorditer ex vino temperato competenter recipiatur.* Collationem hanc fuſius deſcribunt Ordinis Præmonſtratenſis ſtatuta, & Prædic. Ord. Conſtitutiones, quæ vocari campanæ ſonitu, jejuniorum tempore ad hanc collationem, Religioſos imperant, atque in medio ſacræ lectionis ex Prælati licentia bibi permittitur. Solius potus fuiſſe collationem hanc declarat breviſſima precatio, qua potum, non cibum a Domino benedici ſupplicatur. *Largitor omnium bonorum benedicat potum ſervorum ſuorum. Conſt. Ord. Præd. Diſtin. 1. cap. 6.* Quæ benedictio etiam in præſens uſurpatur. S. Bonaventura tribus tantum vicibus bibendi in hac collactione permittit. *Ad collationem tempore jejunii faciendam, duabus tantum, vel tribus, ſi indiget, bibere vicibus, temperantiæ congruit. p. 1. ſpec. diſ. c. 21.* Arbitraria prorſus eſt Cardinalis Cozza interpretatio, qua contendit non ſolum potum, ſed cibum quoque permiſſum. Apparet ne in Bonaventuræ textu quidquam quod cibum indicet? Minime. Sed inquit Cozza, *debet ſubintelligi, quia non eſt probabile, quod voluerit permittere, ut quis duabus, vel tribus vicibus bibat, nullo guſtato cibo. p. 1. cap. 10.* In facti quæſtionibus ſimiles diſtinctiones minus ſunt aptæ. Interpres non advertit, dum hæc ſcribebat, ad illius temporis diſciplinam. Ter bibere permittit Bonaventura illis, qui ſiti la-

bo-

borabant. Nullus illius ſæculi ſcriptor cibi meminit: ſui temporis more captus ſcripſit eruditus Author. Alexander Alenſis Latinorum jejunia præfert jejuniis Græcorum, quod iſti in ſerotina collatione herbarum uſum permitterent. *Ita eſt efficacius jejunium noſtrum, & laudabilius quam Græcorum. p. 3. q. 28. memb. 3. a. 3.* Cardinalis Umbertus, qui ſæculo XI. vivebat, in ſuis adverſus Græcos Diſputationibus iiſdem improperat, quod in Quadrageſima fructus, herbaſve in collatione veſpertina ſumerent, a quo abuſu liberos Latinos aſſerit. *Quadrageſimam diligenter obſervare contendimus, quam, ut aliquis, excepta gravi infirmitate, in aliquo infringat, ſufferre nequimus. Nec licet cuiquam apud nos, ſicut apud vos, poſt unam refectionem quidquam pomorum, aut herbarum diebus jejuniorum percipere. Tom. 4. Bibliot. PP. p. 2. pag. 247.* Theodorus Balſamon Patriarcha ſuæ Nationis morem excuſat prætextu pauci cibi in prandio ſumpti, additque illos tantum, præfatum cibum ſumere, qui peculiari indigentia premebantur. S. Thomas expreſſe teſtatur, Latinæ Eccleſiæ Diſciplinam unicam permittere comeſturam. *Eccleſiæ moderatione ſtatutum eſt, ut ſemel in die a jejunantibus comedatur. 2. 2 q. 147. a. 6.* Præter hanc unicam comeſtionem, electuaria ſumi potuiſſe aſſerit, dummodo per modum medicinæ digeſtionem juvantis, non cibi famem extinguentis, acciperentur. *Unde non ſolvunt jejunium, ſicut & aliarum medicinarum aſſumptio, niſi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate aſſumat per modum cibi. loc. cit.* Quoniam vero eorum erat electuariorum pretium, iccirco communior, & facilioris pretii uſus herbarum, vel fructuum terræ invectus eſt. Celeberrimus Alphonſus Toſtatus primus fuit, qui ſæculo XV. ſub examen induxit, licitum ne eſſet electuariorum loco quidquam herbarum, aut fructuum, vel panis fruſtulam comedere? *Sed quid, ſi quis non habens electuarium, accipiat modicum de pane, vel fructibus, aut quibuslibet aliis cibis, an frangatur jejunium? Aliqui putant, quod frangatur, quia iſti ſunt veri cibi.... Dicendum, quod non eſt ita ſecurum ſumere iſta, ſicut electuarium, quia iſti ſunt cibi veri. Poteſt tamen dici,*

quod

quod ſi ſumantur ſolum, ut ſtomachum diſponant, ne potus ſumptus noceat, jejunium non frangitur; quia licet iſti ſunt cibi, non ſumuntur tamen, ut cibi, ſed ut medicinæ .... Et ad hoc oportet, quod ſit valde parva quantitas panis, vel ſimilium rerum, & etiam quod non ſumatur, niſi quando potus ſumitur, ut non noceat; quia alias videretur ſumi aliqualiter in remedium famis .... Securius tamen eſt, abſtinere ab eis, niſi quis credat, quod potus ſibi multum noceret. In cap. 6. Matt. q. 170.

VI. S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus Toſtato ſuppar, eamdem verſat controverſiam, & eadem præter propter ac Toſtatus docet 2 *p. tit.* 6 *c.* 2. §. 9. *Unde cum communis uſus Chriſtianorum ſit facere collationem, de ſero aliquid parum ſumere cum potu ſine alia conſideratione, quamvis non intendat ſumere per modum Medicinæ, ne ſcilicet vinum noceat, ſed innitantur conſuetudini, quæ ea ratione videtur introducta, pie eſt interpretandum factum eorum, & excuſandum, & hoc, niſi ſumerent in quantitate notabili, vel de pluribus generibus fructuum, vel ſtudioſe ad nutriendum, minus congruum videtur panem ſumere. Sumere autem bucellam panis frangit jejunium.* Eſus ergo panis tempore S Antonini, qui vivere deſiit anno 1459. haud erat abſolute permiſſus. Sylveſter, qui ſub initium ſæculi XVI. ſcribebat, Doctrinam S. Antonini adoptat, additque panem ſumi poſſe, ſi deſint herbæ, aut fructus. *Quia circa hoc legem aliam præter conſuetudinem non habemus, dico, quod ubi eſt conſuetudo, licite ſumitur panis, ſi aliud non habetur (nimirum herbæ, vel fructus) vel ſi habetur, illud ſtomacho nocet.* Cajetanus Cardinalis vir ſui ævi ſummus, & ingenii acumine nemini ſecundus, pariter aſſerit non eſſe ſumendum panem, niſi ſit conſuetudo invecta. *Deferendum tamen eſt conſuetudini loci, videlicet, ubi non conſueverit ſumi panis, non ſumatur ſine rationabili cauſa, puta quia fructus nocerent, aut non haberentur, aut non poſſent conteri dentibus.* 2. 2. *q.* 147. *a* 6. In ſummula *verb. jejun.* addit parum referre ſive panem, ſive fructus ſumat. Quid heinc colligunt Probabiliſtæ aliqui? Cajetanum docere

re non eſſe in jejunio ſpectandam qualitatem, ſed quantitatem; atque adeo aliquid ex quibuslibet eſcis in prandio licitis ſumi poſſe. Quod ſane commentum abſonum eſt, & falſum.

§. III.

Caſuiſtarum placita ſuper cibi quantitate ſumenda in collatione veſpertina.

VII. PRimum ſub potus ſpecie, poſt ſub medicinæ digeſtionem juvantis forma obtinuit collationis veſpertinæ conſuetudo : infra hæc confinia conſtitit ad ſæculum decimum uſque. Hac tempeſtate nova opinandi invecta methodo, medicina in cibum migravit. P. Leonardus Leſſius animadvertit, eam ſuo tempore abſolute licuiſſe ſumere collationem nutriendæ naturæ cauſa. *Item ſumentes collatiunculam veſpertinam, etiamſi id faciant, non ſolum, ne potus noceat, ut olim ; ſed etiam alendi cauſa, & abſque potu, quia conſuetudo permittit &c. lib. 4. c. 2. dub. 2. num.* 11. Similia docet P. Joannes Azorius *p. 2. lib. 7. c. 8. Fateor quidem illam primo cœpiſſe cauſa ſomni accipiendi, & idcirco etiam indigentiæ, more tamen, & conſuetudine introductum eſt, ut ea abſolute, & ſimpliciter utamur*. Brevi adeo mos iſte invaluit, ut in ipſis Regularium domibus obtinuerit. Prima recentiorum temporum Regula, quæ veſpertini jentaculi meminerit, eſt illa PP. Theatinorum a Clemente VII. confirmata *p. 2. cap. 3. Jejuniorum tempore ad cœnulam ſimul accedant : cibum ſedentes ſumant : ſpiritualis lectionis cibo reficiantur.*

VIII. Ad quantitatem quod attinet, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtrenuus inſtaurator S. Carolus Borromæus primus omnium, prout mihi conſtat, quantitatis limites huic collationi præſtituit. *Semel tantum in die poſt meridiem cibum capiant. Quod ſi aliquid alicui amplius opus erit, Veſperi panis unciam cum dimidia, & vini poculum tantum capere liceat.*

IX.

IX. Iſtius quantitatis confinia mirum in modum Recentiores Probabiliſtæ amplificarunt. Vix alia reperiri materia poteſt, in qua mirabilius emicuerit nova Probabilitatis benignitas. Integros in folio tomos edidit, ut antiquam jejuniorum ſeveritatem temperaret, aptaretque hodiernæ teneritudini. Pedetentim res proceſſit, crevitque. Jacobus Graffius S. Carolo proximus præfinitam quantitatem pro medietate auxit, dilatavitque ad tres uncias. *1. p. deciſ. lib. 2. cap. 36. n. 25. Dicta collatio fieri poteſt vel parum fructuum, vel ficuum, vel panis ſolius v. g. duarum unciarum, vel utriuſque, juxta morem Regionis ſumendo.* P. Joan. Azorius *l. 7. c. 8. q. 8.* addidit unam unciam. *Refectiuncula veſpertina certa & definita cibi quantitate .. conſtare debet ... quæ modica cenſeatur, qualis eſt panis quantitas, quæ trium unciarum vel quatuor eſt.* Azorio ſubſcribunt Sa, Homobonus, Victorellus, Naldus, Lezana. Molfeſius in *Sum. tract.* 10. ampliat uſque ad ſex uncias. *Largior*, inquit, *conceſſio a ſex anciis infra eorumdem ciborum, quibus veſci libet in quadrageſima. Viri tamen timorati non excedunt tres, vel quatuor uncias.* Huic ſubſcribunt Villalobos, & Filiuccius. Hieronymus Perez in *Sum. p. 1. præcept. 3. §. de jejun.* hanc quantitatem dilatavit ad ſeptem uncias.

X. Tandem P. Fagundez *lib. 1. de 4. præcept. cap. 4. n. 13.* ubi hæc ſcribit. *Sæpiſſime in noſtra Societate ex doctiſſimo Suario relatum audivi, octo uncias ex pane, & fructibus capi poſſe pro collatione ſerotina, abſque fractione jejunii, & defraudatione legis illius.* P. Leander a SS. Sacramento *tract. 5. diſp. 4. q. 13.* narrat eumdem Fagundez addere *has octo uncias ſive dimidiam libram ſumi poſſe abſque ulla neceſſitate, ratione conſuetudinis; nec obſtare, quod quis ea quantitate ita maneat ſaturatus ac alius, qui cœnaret ſplendide.* P. Leander, relato hoc textu, concludit. *Hucuſque Facundez & bene.* Huic ſententiæ ſubſcribunt Paſqualigus, Turrianus, Macchadus, Sanchez, Eſcobarius, Pellizarius, Baunius, Geſualdus, Caſtropalaus, & alii apud Leandrum. P. D. Antoninus Diana *tom. 4. tract. 6. Reſol. 116.* ſcribit, hanc unciarum octo ſententiam ſummopere lætificare omnes, eamque ambabus ulnis amplecti. *Cum quan-*

quantitatem unciarum octo in dicta collatione licitam eſſe ſtatutum ſit, in hoc puncto non multos habebimus adverſarios, quia talem quantitatem ab omnibus cum acclamatione, & brachiis expanſis ſuſtinendam eſſe video. Opportuna eſt hæc P. Antonini *Dianæ* animadverſio, homines nempe cum acclamatione, brachiiſque paſſis has complecti opiniones benignas, & blandas, quæ gulæ, cupiditati atque humanis appetitionibus explendis ſunt accommodatiſſimæ. Et tamen benignior adhuc ſententia ſupereſt. Joannes Henriquez in *pract.* 99. *ſect.* 16. *q.* 4. apud eumdem Dianam *loc. cit.* admonet præfatas octo uncias intelligendas eſſe fructuum aridorum, ſecus humidorum. Nam duodecim unciæ humidorum non æquivalent octo aridorum. Hæc ſunt ejuſdem verba Hiſpanica omnibus captu facilia. „ Que la catidad de „ las ocho oncas por colacion non ſe de entender con las „ frutas muy humedas como ſon uvas, y cirvelas freſcas „ y coſas ſemejantes porque doze oncas deſtas frutas muy „ humedas ſon ocho de las frutas ſecas, y aſſi la major „ catidad de lo humecto equivale a la menor catidad de „ coſas ſecas.

XI. P. Leander narrat ſibi oppoſitum fuiſſe, hanc octo unciarum opinionem nimium eſſe laxam, & *indignam*, inquit ille, *Scriptori Diſcalceato, & auſtero*; ſed continuo reſpondet. *Dico, quod ego non mihi Diſcalceato hæc ſcribo, nec pro me laboro, ſed pro aliis præcipue ſæcularibus, qui ægre jejunia ferunt, qui illa ut duriſſimum jugum averſantur, & impares ipſis humanas vires deplorant, & ſic oportet eorum fragilitatem ſublevare, & verbis Chriſti dicentis* jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve, *eos oneris levitate invitare.* En patefactam, omnium laxitatum radicem. Longe duriora ſunt atque difficiliora præcepta caſtitatis, dilectionis inimicorum, aliaque plurima, quam præceptum jejunii. Si ob difficultatem obſervantiæ laxandum eſt iſtud, potiori jure laxanda alia. Senſus, in quo oraculum citatum Chriſti adducitur, contrarius eſt Patribus omnibus, & bona venia erroneus videtur. Quoniam ſuave eſt jugum illud, quod per-

fuſum ſit gratiæ, & charitatis unctione, non quod humanæ naturæ ſuis viribus relictæ leve ſit, & ſuave. Impoſitum hoc jugum eſt, ut carnem comprimat, paſſiones crucifigat, & amaritudinibus cor noſtrum repleat, ut æternum gaudere queat. Quare communiter Probabiliſtæ ſummopere præfato Evangelico textu abutuntur. Sed hæc per tranſennam.

XII. Neque adhuc extrema benignitatis palato indulgentis confinia attigimus. Quartam cœnæ partem in veſpertina refectiuncula ſumi poſſe docent Reginaldus *tom.* 1 *prax. pœnit. lib.* 4. *c.* 14. *dub.* 10. *n.* 185. Layman *lib* 4. *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 9. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 26. *par.* 2. *cap.* 3. *n.* 33. apud Paſqualigum *Deciſ.* 90. Idem Filliucius aſſerit, hanc opinionem in celebri Accademia Theologorum approbatam fuiſſe. Eam evincere hoc pacto conatur. In cæteris rebus quarta pars cenſetur modica, ut in omiſſione Miſſæ, in omiſſione horæ canonicæ. Et reapſe in jure pro modico accipitur pars quarta. Ex hac doctrina fortaſſe ortum habuit opinio illius Recentioris aſſerentis apud *Gobatum* teſte P. Claudio La Croiz *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 1305. modicam eſſe materiam etiam in non diſpenſato comedere octo uncias carnis in Quadrageſima. Juxta ſententiam P. Filliucii ventris amplitudo menſura eſt collationis veſpertinæ. Principium allegatum falſum eſt. Si quarta pars parva reputaretur materia, non ergo lethaliter peccabit qui die veneris quartam comederet partem carnium illarum, quibus veſci die jovis ſolet? Quamobrem ligurire poterit integrum pullum columbare abſque mortifera culpa. Parvitas enim materiæ a gravi culpa excuſat. Principium ergo abſolute acceptum erroneum. Quod autem nec reſpectu refectiunculæ ſerotinæ hæc quarta pars ſit modica reputanda materia, conſtat vel ex ipſo communiori Probabiliſtarum conſenſu. Quamquam P. Leander a Santiſſimo Sacramento docet, non peccare mortaliter qui octo unciis duas adderet: pro qua ſententia laudat Paſqualigum *deciſ.* 105. Petrum Ledeſmam Joannem Sanchez, & P. Thomam Sanchez, qui *lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 25.

n. 5.

n. 5. ait. *Nota quod licet aliquantulo major juſto collatio, non ſtatim eſt peccatum mortale niſi ſit notabilis exceſſus. Sic nonnulli docti Juniores.* Iſti docti Juniores præfiniunt limites ultimos veſpertinæ refectiunculæ, & poſtea adjiciunt parvulum auctarium, ut omnis præcidatur ſcrupulorum occaſio.

XIII. Quiſque ſibi perſuadet *non plus ultra* nos attigiſſe Caſuiſticæ benignitatis. Sed fallitur. Præfinita quantitas octo, & abſque gravi culpa, decem unciarum, deſervit plebeis, ſeu robuſtioris valetudinis hominibus. Diſputandum nunc remanet, quæ quantitas præſcribenda nobilibus viris ſit? Quæſtiunculam proponit Leander *loc. cit. q.* 28. *An viri nobiles, ſeu graves poſſint majori uti collatione, quam cæteri de plebe. Reſpondeo dicendum quod poſſint uti majori collatione.* Et pro ſua ſententia plures doctos Juniores allegat, nempe Paſqualigum, Layman, Sancium, Fagundez, Dianam, Boſium, Molfeſium, Tannerum, Machadam, Trullenchum Villalobos. Jure igitur nobiles viri, ne ingrati animi arguantur, plaudant doctis junioribus, qui tanta benignitate deſudant illorum commodo. Rurſus inquirit *q.* 29. *An qui ſunt delicatioris complexionis poſſint majorem collationem ſumere, quam qui robuſtioris ſunt? Reſpondeo poſſe*, laudatque Lamas, & Layman. Ultra pergit quæritque *q.* 30. *An qui ſtudiis vacant poſſint ampliorem refectiunculam ſumere. Negat Paſqualigus . . . Sed ego abſolute longe probabilius reſpondeo poſſe ampliorem refectiunculam ſumere, etiamſi continuo ſtudiis non vacent, dummodo certis horis, hoc eſt quinque, vel ſex ſtudeant, etiamſi id faciant recreationis cauſa . . . Sic ſentit Layman.* Neque hic ſiſtit gradum, ſed univerſalius quærit *q.* 31. *An Advocati, Procuratores, & aliæ perſonæ, quæ ingenio laborant, poſſint largiorem collationem facere? Adfirmat Paſqualigus, caſu tamen quo toto die ingenio laborent . . . Sed ego abſolute reſpondeo poſſe etiamſi tota die non laborent, ſed per aliquas horas, nempe per quinque aut ſex.* Nec putes exhauſtum eſſe univerſæ benignitatis fontem, nam *q.* 32. diſputat. *An qui male dormiunt, quando non cœnant, poſſint*

refectiunculam ſolitam excedere? Reſpondeo poſſe excedere in tota illa quantitate, quæ cenſeatur neceſſaria, ut poſſint congrue dormire. Sic Hieronym. Lamus, & Paſqualigus, qui bene notat ad hanc indulgentiam capiendam non requiri, quod ſomnus omnino non capiatur, ſed ALIQUALITER.

§. IV.

Brevis animadverſio in recenſitas opiniones.

XIV. DUO fuerunt momenta præfatas referendi opiniones. Alterum, ut viam mihi pararem expeditam ad id, quod propoſui evidenti argumentatione demonſtrandum. Alterum, ut Chriſtianis Lectoribus lacrymarum fontes aperirem. Erunt, non ambigo, qui me hæc præſtitiſſe aſſerant, ut juniorum Theologum famam & auctoritatem in diſcrimen adducerem. Sed Deus ſcit, iſtos falli. Quoniam piam, ſanctamque habuiſſe intentionem laudatos Theologos omnes ſalvandi, millies teſtati ſumus. Eorum conatus, & ſtudia ſuſpicimus. Sunt jam illi extra cenſurarum noſtrarum ictus. Adverſus opiniones, quas populo Chriſtiano in ſummo, & unico æternæ ſalutis negotio pernicioſas, niſi nimius amor nos fallat, invehimur. Brevis noſtra animadverſio hæc eſt. In ſola refectiunculæ veſpertinæ quantitate præfinienda tot laxæ opiniones? Tot diſputationes, de quibus nec verbum per quindecim ſæcula apud majores noſtros? Tam ſubtilia, & ridicularia, venia ſit verbo, commenta, ut ſub falſæ benignitatis fuco gulæ negotium peragatur? Major nobilibus, & delicatioribus, quam robuſtioris valetudinis hominibus refectiunculæ quantitas? Sola nobilitas novus titulus eſt exemptionis a legis ſeveritate? Quid ſi referre iſthuc vellem quæ de potus, cibique, extra prandium, & jentaculum ſerotinum, ſumptione docent? Non modo a vino, ſed ab aqua etiam abſtinuere majores noſtri, tempore refectionis excepto. Invectum bibendi vini uſum extra prandium adeo dilatarunt Recentiores Theologi, ut hæc ſcribere non timuit P. Thomas

Tam-

Tamburinus *lib. 3. in Decal. c. 5. §. 2. 4. Sed licet bibere vinum, muſtum, cerviſiam, aquas ex herbis, vel ex eodem vino diſtillatas, etiam de mane, etiam ob SOLAM DELECTATIONEM, etiam multoties in die, etiam IN FRAUDEM jejunii. Ita Layman, Sanchez, Lezana, Fagundez.* Nihil de Indico matutino potu dico. Diſputant, liceat ne præter duas refectiones parvulam, & magnam ſumere mel, pyra, uvaſque recentes extinguendæ ſitis cauſa? Ajunt Paſqualigus, Filliucius, & Trullenchus. Contendebant alii licere pluries in die quidquam pauxilluli cibi ſeparatim ſumere. Quam ſententiam ab Alexandro VII. proſcriptam, ut licitam efficerent, alii acutiores diſputare cœperunt, liceret ne ſaltem aliquid cibi capere quoties bibitur, ne potus noceat, Ajuntque Diana, & Leander cum viginti Junioribus. Quin addunt, abſque culpa veniali poſſe te aliquid cibi capere, ut vel amico id roganti indulgeas, vel ut odoriferum halitum ſtomachus mane efflet inquit Leander *diſp. 5. q. 20. 21. 22. 23. Abſolute reſpondeo, quod poſſit aliquid cibi aromatici ſumere, ad tollendum malum odorem quem ſtomachus jejunus cauſat.*

XV. Quid ex hac brevi animadverſione emolumenti? An Caſuiſtarum contemptio? Abſit. Illos cole, piam intentionem excuſa. Quid ergo? Laxitatis, & erroris deteſtatio. Ut heinc colligas, quo nimia de morum regulis diſputandi libido tandem recidat. Reputes tecum ſerio velim, ubinam in his diſputationibus vera Chriſtianæ pœnitentiæ imago appareat? Conferas velim cum Patribus noſtris, ſanctiſque Doctoribus recitata, & innumera, quæ prætерii, commenta, ſi comprehendere aves, quam luculentum ſit Oraculum Alexandri VII., novum videlicet opinandi modum & a ſimplicitate evangelica, & a Patrum doctrina alienum eſſe. Sed hæc curſim, obiterque.

§. V.

§. V.

RESPONSUM PONTIFICIUM

Excludens carnium esum a collatione vespertina *invictis argumentis evincitur consentaneum tum antiquæ, tum hodiernæ Disciplinæ. Nec ipsi laxiores Casuistæ repugnant, immo communi assensione hoc idem docent, & potissimum Theologi Hispani.*

XVI. REsponsum Pontificium continet partes duas. Altera qualitatem, quantitatem altera spectat. De prima nunc, mox de altera. In prima parte Pontifex Summus carnium esum non licere in vespertino jentaculo edicit. Superiori paragrapho laxiores Casuistarum opiniones recensui, ut heinc validissimam argumentationem eruerem in causæ meæ præsidium. Et ne gratis id me asserere suspicetur quisquam, continuo sic argumentor. Recentiores Theologi eo nervos omnes intenderunt suos, ut severitatem quadragesimalis jejunii delinirent: nulli speculationi, nulli subtilitati pepercerunt, ut quantitatis limites amplificarent, & totam jejunii severitatem in suavitatem verterent. Hæc prima propositio ex documentis antecedenti paragrapho relatis evidens est. Atqui laudati Casuistæ unanimi consensu negant, licitum esse sive pisces, sive lacticinia, quæ licite sumuntur in prandio, licitum esse quidquam ex iisdem in jentaculo serotino comedere. Ergo potiori jure illicita erit carnis comestio. Consequentia legitima est. Sola secunda propositio demonstranda supereſt. Eam porro evidentius demonstrare nequeo, quam eorumdem Casuistarum textibus. Antequam illos refero, ratione ab ipsius jejunii natura petita, evinco coniungi haud posse cum vespertino jentaculo cujusque carnis esum. Siquidem unica comestio est principalior jejunii pars: & ut tricas vitemus, omnes ad unum Theologi fatentur duplici comestura jejunium frangi. Porro

tunc iteratur comeſtura, quando illæ eſcæ comeduntur, quæ prandium, aut cœnam conſtituunt. Ejuſmodi autem ſunt piſces, lacticinia, carnes. Ergo eſcæ iſtæ in collatione veſpertina ſumi nequeunt, ne iteratis eſibus natura jejunii Eccleſiaſtici diſſolvatur. Itaque Theologi, ut quoad fieri poteſt veram jejunii notionem ſalvent, in unica comeſtura ſitam, adiecta appendice abſtinendi a carnibus, docent in collatione veſpertina nihil eorum manducandum eſſe, quæ rationem habeat epulæ, ſeu ferculi, quod in prandio comedi ſolet. Heinc bellaria, quæ poſt prandium ſumuntur, ſive fructus, aut herbas in jentaculo ſerotino adhibenda cenſent. Hæc enim juxta communem ſenſum epulas, ſeu fercula non efficiunt. Idcirco dicimus comeſtionem non iterari, licet refectiuncula ſumatur ex bellariis, fructibus, herbiſve, quæ rationem epulæ non habent. Verum hæc non tam a ratione intrinſecus arceſſita, quam a conſuetudine pendent. Conſuetudo tamen rationabilis ſit oportet. Tum porro eſt rationabilis, cum bonum commune ſpectat. Corruptela vero dicitur, ſi eidem adverſatur. Verum de hoc infra.

XVII. Propoſitionem meam nunc evinco communi omnium fere Recentiorum, & quidem laxiorum auctoritate. Ut ſub initium capitis admonui, hi non diſputarunt de licito uſu carnium in veſpertina collatione, quia ſocietatem carnium cum jejunio vix agnovere. Quoties ergo probavero illos a veſpertina collatione piſces excludere atque lacticinia permiſſa in prandio, evidentiſſime inferam potiori jure eoſdem excludere carnes. Duos primum omnium referam, qui ſunt veluti duo prima probabiliſticæ benignitatis capita P. *Diana* Siculus, & P. *Leander* Hiſpanus in emolliendis legibus nemini ſecundi.

XVIII. P. Antoninus Diana *tom. 4. coord. tract. 6. Reſol.* 116. §. 6. hæc ſcribit. *Aſſero in dicta collatione ſub onere peccati mortalis quantitatem licitam non poſſe ſumi in piſcibus, ovis, & aliis lacticiniis, ſeu cibis ſubſtantialibus in cœna manducari ſolitis. Et ratio eſt manifeſta, quia, ut dictum eſt, collatio eſt licita propter conſuetudinem. Sed conſuetudo,*

quæ

quæ introduxit dictam collationem, non ſolum præſcripſit quantitatem, ſed etiam qualitatem ciborum: nunquam vero per conſuetudinem in collatione introducti ſunt cibi, qui communiter ordinantur ad ſuſtentationem, & inter fercula apponuntur, ut piſces, ova, legumina &c. ergo talia manducare illicitum, & peccatum erit. Verum quia multi nolunt hanc veritatem intelligere, ponam per extenſum verba Doctorum.

„ Villalobos *in ſum. tom.* 1. *tract.* 23. *dub.* 7. *n.* 3. Ne„ quit fieri collatio ex piſcibus, aut ovis, vel leguminibus; „ quia bellaria, fructus, herbæve &c. ſunt collationis mate„ ria. „ Ex hiſpano ſermone in latinum verſa.

„ Azorius *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 8. *q.* 9. In refectiuncula veſper„ tina ſolum edi poſſunt quæ ante vel poſt prandium ſu„ mi ſolent, quales ſunt fructus arborum, herbæ, & alii „ quidam fructus leviores ſumi ſoliti, ea tantum ratione, ne „ potus ſtomacho officiat, ut proinde ſit corruptela, ſi cibi „ ſumantur, qui potiſſimum ad nutriendum valent, qualia „ ſunt legumina, & piſces „.

„ Reginaldus in praxi *tom.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 14. *dub.* 10. In re„ fectiuncula ſerotina ſolum edi poſſunt quæ ante, vel poſt „ prandium, aut cœnam alias ſumi ſolent, qualia ſunt ele„ ctuaria, fructus arborum, puta ficus, uva, nuces, pyra, „ poma, herbæ &c. Si enim ſecus fiat, ideſt ſumantur alii „ cibi, & qui valent potiſſimum ad nutriendum, ut ſunt „ piſces, & legumina, non erit refectiuncula, ſed jejunium „ ſolvetur. „

„ Filliucius *tom* 2. *tract.* 27. *p.* 2. *c.* 2. *dub.* 6. *n.* 30. Cibi, qui „ communiter ordinantur ad ſuſtentandam naturam, & in„ ter fercula apponuntur, videntur prohibiti eſſe: tales ſunt „ piſces, ova, item juſcula ex leguminibus amygdalato, „ & hujuſmodi: Hæc enim omnia prohibentur; quia non „ ſolet numerari inter cibos ad jentacula, ſed inter cibos „ ad alendam, & ſuſtentandam naturam.

„ Layman in *Theolog Mor. lib.* 4 *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 9. Quali„ tatem cibi in collatione ſumendi ajunt DD. communiter „ eſſe fructus, aut herbas adjuncto etiam pane, vel piſci-

„ culo

„ culo parvo, ſecundum Azorium, qui fumo exſiccatus,
„ vel aceto maceratus ſit, qualis etiam inter leviores cibos
„ numerari ſolet, ut colligitur ex *cap. presbyter. diſt.* 82. &
„ *c.* 2. *de homicidio*; nam ipſe poſtea Azorius corruptelam
„ eſſe ait, ſi ii cibi ſumantur, quia potiſſimum ad nutrien-
„ dum valent, qualia ſunt legumina, & piſces „.

„ Stephanus Fagundez de *Præcep. Eccleſ. tract.* 4. *lib.* 1. *cap.*
„ 4. *n.* 18. Conſuetudine ubique receptum eſt, ut in refectiun-
„ cula ſoli fructus cum modico panis capiantur: & hanc
„ conſuetudinem excedere non eſt licitum. Et ſi aliqui non-
„ nihil piſcis adhibere ſoleant, *id quidem per corruptelam*
„ *faciunt*, *non per conſuetudinem legitimam*: communis enim
„ conſuetudo eſt, ut fructus modici, & modicum panis in
„ collactione adhibeatur, non piſciculi parvi, nec tantil-
„ lum magni piſcis; non enim quantitas materiæ, ſed ma-
„ teria prohibetur „.

„ Sancius in *Selectis Diſp.* 52. *n.* 8. Nec ex cibis ad cœ-
„ nam aptis etiam in minori menſura poterit accipi refe-
„ ctio. Obſtat enim ad id conſuetudo contraria, qua ſi non
„ excuſaretur collatiuncula de herbis, & fructibus, neuti-
„ quam etiam nequiret aſſumi „.

„ Joſeph Angles de *jejunio q.* 9. *ar.* 2. *dub.* 4. In collatio-
„ ne ſerotina, ne illa ſumantur, quæ per ſe ad nutrien-
„ dum ordinantur, quales cibi ſunt piſces, ova, & cæte-
„ ra: nam in his quamquam ſimilis quantitas non viola-
„ ret jejenium, ratione tamen quantitatis violaret „.

„ Vivaldus *in Candelab. aur. p. ult. c.* 11. *n.* 25. In refe-
„ ctiuncula comedi poteſt fruſtulum panis cum pyro, po-
„ move cum uva, vel paucis ficis, nucibus, vel his ſimi-
„ libus „.

„ Berarducius in *Sum. cor. p.* 1. *c.* 2. *n.* 69. In collatione ſe-
„ rotina comedi poſſunt aliqua electuaria, confectiones, vel
„ panis dulciarius, fructus, herbæ &c. quæ ad nutriendum
„ principaliter ordinata non ſunt „.

„ Petrus Ledeſma in *ſum. tom.* 2. *tract.* 17. *c.* 2. *diff.* 5. *concl.* 4.
„ Quiſque in collatione ſumere poteſt quartam partem pa-

„ nis, tres, aut quatuor oleas, & parum electuarii, aut „ quid ſimile: (& paulo poſt fol. 691) Nequeunt in col- „ latione comedi ova, nec alia id genus, quæ manducantur „ in cœna. „

„ Jacobus de Graphis in *Deciſ. p.* 1. *l.* 2. *c* 37 *n.* 29 Col- „ latio de ſero fieri poteſt vel ſumendo parum fructuum, „ vel ficuum, vel panis ſolius, vel utriuſque juxta morem „ Regionis „.

„ Vega in *Sum. p.* 1. *cap.* 14. *caſ.* 5. In collactione licet ſu- „ mere non fructus modo, aut panem, aut herbas ſepara- „ tim, ſed etiam conjunctim „ (Latine verſa.)

„ Antonius de Literatis in *Sum. p.* 2 *c* 19 *n* 4. Jejunans „ in ſero diei, non debet ſumere aliquod comeſtibile, quod „ in prandio conſuetum eſt ſumere; ſed aliquid per mo- „ dum medicinæ, ne potus illi noceat „.

„ Molfeſius in *Sum. tom.* 1 *tract* 10 *c.* 3. *n.* 24. Nihil in- „ tereſt, ſi in pane, vel fructibus fiat hujuſmodi collatio, „ quamvis decentius fiat in fructibus.

„ Sylvius in 2 2 *q* 147 *a* 6 *quæritur* 2 Conſuetudini ſtan- „ dum eſt, quantum ad qualitatem ejus, quod pro colla- „ tione ſumitur Modicum panis accipi poteſt, vel ſeor- „ ſim, vel una cum fructibus, herbis, aliiſque cibis levio- „ ribus, cujuſmodi ſunt ficus, uvæ, nuces, poma, vel alia „ ex ſaccaro condita: imo & aliquid caſei, vel butyri, „ ubi ita conſuetudo obtinuit, non eſt illicitum „.

„ Vide etiam Lavorim *tr de jubileo p.* 1 *c.* 2. *n.* 10 Be- „ jam *p* 1. *caſ* 3. Sylveſtr. *verb jejun. q.* 3 *n* 10. Rodriquez „ *in Sum tom* 1. *cap* 23. *n* 8 Medinam *in Inſtruct. Confeſſ. lib.* „ 1. *c.* 13. §. 10. Lamas *in Sum p.* 3 *cap.* 5. §. 24. Ortiz *in* „ *Sum c.* 19 *n* 10

XIX. Conſideres velim Dianæ diligentiam, atque zelum in conquirendis benignio um Caſuiſtarum ſententiis, ut efficacius evinceret conſuetudinem manifeſtam ſumendi in collatione ſerotina panem, bellaria, aut fructus tantum, rejectis piſcibus, ovis, & lacticiniis. Audias nunc velim ejuſdem concluſionem, quam ibidem continuo ſubjicit. *Ex his omnibus*

bus apparet : ſine ratione , & fundamento contra communem Doctorum ſententiam loquutum fuiſſe Bonac. de leg. diſp. ult. punc. 3. q. 1. n. 3 *ubi aſſerit , in ſerotina collatione , non tam cibi qualitatem , quam quantitatem attendendam eſſe : nam ut ſupra ex omnium Theologorum authoritate probatum eſt , qualitas cibi in refectiuncula frangeret jejunium : & ita ſentiunt plures Patres noſtræ Religionis , & ex Societate Jeſu a me de hac re conſulti. Unde minime dubitandum eſt , contrarium facientes peccare mortaliter , & frangere jejunium. Scripſi hæc ad COMPRIMENDAM AUDACIAM aliquorum , qui ex auctoritate Bonacinæ contrariam ſententiam in praxi conſulere audebant , quæ quidem ſententia NON EST PROBABILIS , SED FALSA , quia eſt deſtituta rationibus , & eſt contra communem , ut viſum eſt : ergo &c.* Audiſtin quanto ſuccenſus igne fuerit vel ipſe qui vocatur benigniſſimus novæ probabilitatis agnus adverſus laxiorum Caſuiſtarum audaciam ? Quid , quod quatuor alias Reſolutiones, nempe 117. 118. 119. 120. adornavit contra improbabilem , falſamque opinationem ?

XX. P. Leander a SS. Sacramento *tract. 5. diſp. 4. q. 41.* hæc ſcribit. *Tanquam certum mihi reſpondeo , quod in collatione non liceat uti piſcibus recentibus .* Primo, *quia conſuetudo omnium tam Doctorum , quam vulgarium hominum uſque ad hæc noſtra tempora oppoſitum tenuit , ut conſtat : ergo illam excedere non erit licitum , ſicut non eſt licitum legem excedere . Nam conſuetudo vim legis habet* Secundo, *quia collatio propter conſuetudinem dumtaxat eſt licita . Sed ſic eſt , quod nunquam ſint introducti pro collatione piſces , præcipue recentes : ergo illos manducare illicitum erit .* Tertiò, *quia ſic tenent communiter Doctores.* Syllabum texit Doctorum plurium, quos brevitatis gratia prætereo. Argutationes P. Paſqualigi in hac materia proſcripti diluit Leander. Adeo futiles ſunt, ut illas negligere opportunum duco. Quod enim ineptius his argutiolis, quibus contendit, ideo piſces, ſecus fructus adhibendos , quod hi ſtomachum debilitent , ſecus illi? quod piſces minus nutriant , quam nuces? Qui iſtorum confuta-

tionem avet, Leandrum legat. Piget enim in his quiſquiliis tempus terere.

XXI. Quærit P. Leander *q.* 42. Utrum ſaltem liceat in collatione uti piſciculis fumo exſiccatis, ſaleque conditis? Ejus deciſio hæc eſt. *Ut mihi certum reſpondeo non poſſe, quia nec ratio, nec uſus virorum prudentum, & timoratæ conſcientiæ ad contrarium tuendum urgent, ut conſtat, cum ſit omnino contrarius. Sic communiter Doctores citati pro prima ſententia.*

XXII. Quoniam in capitis titulo ſpopondi hanc ſententiam me fore potiſſimum Theologorum Hiſpanorum auctoritate confirmaturum in medium profero *Collegium Salmanticenſe* Ord. Carmelitarum Diſcalceatorum. Hi perdocti, piique Theologi *tract.* 23. *cap.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 8. hæc ſcribunt. *Communis Doctorum ſententia docet, non eſſe materiam collationis piſciculos parvos, ſive recentes ſint, ſive fumo ſiccati; quia cum collatio ſerotina conſuetudine ſit introducta, etiam conſuetudini ſtandum eſt circa cibos, qui ejus materia eſſe poſſunt. Sed nullibi eſt conſuetudo introducta ſumendi in ea piſciculos parvos, ut teſtantur, Villalobos, Azor, Palaus, & alii infra citandi: ergo eos ſumere non licet. Ulterius: nam piſces ex ſe ordinati ſunt ad nutriendum, & ſuſtentandam naturam: ergo eis non licet uti in collatione ſerotina. Sic Sanchez, Ledeſma, Trullenchus, Villalobos, Palaus, Lezana, Fagundez Diana & alii.* At numquid, inquies, graviter delinquet qui comedet unam haleculam, aut alium piſciculum fumo exſiccatum, ſalitumve? Quid gravem obtrudis culpam? Peccaret ſane communi Probabiliſtarum conſenſu; ſed graviter, aut leviter juxta materiæ gravitatem. Peccaret potiſſimum, quod viam corruptelæ aperiret. A parvo piſciculo conceſſo ab Azorio progreſſum eſt ad piſces recentes, & magnos. Plura, ſi ibi gradum ſiſterent unde initium capiunt, permitti poſſent. At quia ulterior progreſſus communiter conſequitur, ideo cavendum magnopere eſt, ne vel levia permittantur, dum abuſibus, & corruptelis invehendis cauſam præbent.

XXIII.

XXIII. Diſputant tandem docti Recentiores, liceat ne in collatione veſpertina caſei, lacticiniorum, & ovorum uſus, ubi hæc in prandio licita ſunt? Licere uſum caſei defendunt aliqui, ut Laymanus, Ghetius, Paſqualigus, Sylvius, eo quod caſeus inter fercula non reputetur, ſoletque cum bellariis inter ſecundaria menſæ dona apponi. Verum communis ſententia oppoſitum docet. Et benigniſſimus. P. Leander *loc. cit. q.* 44. inquit. *Tanquam certiſſimum mihi reſpondeo, non eſſe licitum in prædictis diebus jejunii caſeum, vel aliud quodcumque ex lacte confectum in collatione ſerotina. Quia conſuetudo huc uſque eſum caſei, & aliorum lacticiniorum non introduxit in collatione.*

XXIV. Ad ova quod attinet, tam Antiqui omnes, quam Recentes communiter non negant modo licitum ovorum uſum, ſed contrariam opinionem vocant improbabilem, falſam, & ſcandaloſam. Audiamus Leandrum *loc. cit. q.* 46. *Ut certiſſimum mihi reſpondeo*, non poſſe ova licite in collatione adhiberi, quia hucuſque non eſt introductus uſus ovorum in refectiuncula .... Hanc noſtram ſententiam tenent omnes Doctores antiqui .... tenent etiam ex Modernis Sanchez, Villalobos, Ledeſma, Boſſius, Angles, Antonius de Leon. Tandem ipſe Leander citat P. Luyſium Turrianum Theologum Hiſpanum Inclytæ Societ. Jeſu, qui oppoſitam ſententiam vocat *Scandaloſam*, *temerariam*, & *contra bonos mores*. P. Diana ſimiliter, ut falſam rejicit.

XXV. Ex quibus omnibus hanc colligo argumentationem. Licet Theologorum pauciſſimi permittant in collatione veſpertina piſciculos parvulos, fumove exſiccatos, aut ſale maceratos; tamen omnes, non modo antiqui Theologi, verum etiam vel Benigniores, ne dicam laxiores Probabiliſtæ, qui nullum non moverunt lapidem ut jejunii ſeveritatem delinirent, laxarentque, negant licitum eſſe comedere aut piſces recentes, aut ova in prandio permiſſa. Potiore itaque jure damnant eſum carnium. Ergo Pontificium Reſponſum non modo antiquæ, verum etiam recenti Diſciplinæ conſentaneum eſt: eidemque non modo priſci omnes, verum etiam Recentiores,

tiores & Theologi, & Caſuiſtæ ſuffragantur. Negant iſti licitum uſum piſcium, aut ovorum, quod hæc fercula conſtituant ex primaria intentione ad naturam nutriendam, ſaginandamque inſtituta. Sed Carnes omnium eſculentorum fercula efficiunt lautiora, exquiſitioreſque epulas. Ergo urgentioribus rationum momentis a ſerotino jentaculo rejiciuntur. Quid, quod pauciſſimi illi Probabiliſtæ, nempe P. Paſqualigus, & P. Marcus Vidal, ambo proſcripti, ideo defendunt cum nonnullis aliis Caſuiſtis licitum eſſe edere aut piſces, aut ova ubi permittuntur, quia ova, aut reputantur inter bellaria, aut minus nutriunt, quam carnes. Ergo iſtorum quoque Probabiliſtarum converſione uſus carnium permiſſus in prandio minime licitus in veſpertino jentaculo eſt.

XXVI. Tandem admiſſo carnium eſu in veſpertina collatione, tota aufertur Eccleſiaſtici jejunii imago. Nam qui eſſent Theologi, qui licitas in collatione carnes aſſererent, oppido magis admitterent quantitatem octo aut decem unciarum, quam plurimi Probabiliſtæ propugnant, ut vidimus. Quid tum? Lautiſſimum pro ſobrio ſtomacho cœnam efficeres? Duas habens panis uncias : medium pullum columbarum trium unciarum, oſſibus detractis, pro primo ferculo. Turdum duarum unciarum, aut duas phaſiani, vel perdicii : uncia ſupereſt bellariorum. Si latior venter ſit adjicere poteris, quin graviter pecces, auctarium duarum unciarum, ut compleatur ad ultimos uſque limites collatio Probabiliſtica. Næ iſtud egregium jejunium? En quo recidit nova *probabilizandi* ſeu argutandi ratio. Nonne hæc jejunii forma tum Catholicis, tum hæreticis ſcandalum pareret? Hoc eodem argumento Probabiliſtæ benigniores improbant in collatione ovorum uſum. Audi Leandrum *loc. cit. q.* 46. *Si quis licite poſſet uti in refectiuncula ovis, licite certe, aut ſaltem abſque fractione gravi jejunii poſſet in ea ſumere duo, imo tria ova, cum duobus, aut tribus unciis panis, cum tota hæc quantitas non excedat octo, aut novem uncias : At hoc aſſerere eſt ſcandaloſum, & temerarium, ut patet.*

tet. Quis namque fidelis cujuſcumque fuerit conditionis non ſcandalizaretur videns alium fidelem in die jejunii veſpertina in refectione ſe pari ovorum cibare? Nec eſt quod reponas. Quid ſi in parva quantitate trium, aut quatuor unciarum carnes comederentur in refectiuncula ſerotina? Etiam hoc in caſu te graviter peccaturum evidenter ex iis quæ dicta ſunt colligitur. Qualitas enim iſta communi Theologorum aſſenſu excluſa eſt a ſerotino jentaculo.

XXVII. Ad argumenta, ſeu verius ſophiſticas argutationes §. 1. hoc eſt reſponſum. Primum etiam permiſſa probabilitate ſententiæ concedentis licitum ovorum uſum, non propterea ſequeretur licere carnes manducare. Nam ideo laudati Authores licita ova defendunt, quia minus, quam carnes nutriunt. Ergo ex licito illorum uſu, non ſequitur licitus uſus carnium. Cæterum pernegamus aliqua vel minima frui probabilitate oppoſitam ſententiam, quam, ut falſam, temerariam, ſcandalique plenam communi aſſenſu rejiciunt vel ipſi benigniores Probabiliſtæ Diana, Leander, Turrianus, cæterique. Ipſemet P. Thomas Tamburinus alter benignitatis princeps ſcribit *lib. 4. c. 5. §. 3. n. 5.* Ova adeo ex diametro oppoſita eſſe jejunio, *ut vix unquam invenias, qui videns fidelem veſpere ova comedentem, judicet eum jejunare.* Ergo a fortiori collationi veſpertinæ carnes repugnant. Accedit, quod oppoſitæ ſententiæ Patroni nullius omnino ſunt authoritatis. Duo præcipui nempe Paſqualigus, & Marcus Vidal ob extremam opinandi laxitatem proſcripti ſunt. P. Sporer eſt merus aliorum Authorum præcipue Tamburini, a quo methodum mutuatus magna ex parte eſt, collector, & quidem minus diligens. Nam hic laudat *Cajetanum expreſſe* docentem, licitum eſſe piſcium, & ovorum uſum, cum tempore Cajetani tantum de fructibus, aut pane, ſecus de piſcibus, aut ovis diſputaretur. Et ab hac impoſtura, quam eidem impingit P. Sporer, cum aliis vindicarunt vel ipſi PP. Layman *lib. 4. tract. 8. c. 1. n 9.* Leander *q 42.* Azorius, Boſſius, & alii. Lege Cajetanum ipſum *2. 2. q. 147. a. 6. & in ſum. verb. jejun.* Quid quod nec ipſe Bonacina

nacina ova concedit? Numerus ergo Patronorum laxiſſimæ opinionis reſtringitur ad Marchantium, Sporerium, Lamas, Machadum, & Ghettium, qui & abſolute minimæ ſunt authoritatis, & ſi conferantur cum omnibus antiquis, & cum Probabiliſtarum multitudine oppoſitum docentium, nec conſideratione digni ſunt.

XXVIII. Tandem *Reſponſum Pontificium* ſententiam noſtram extra diſputationis aleam, & in ultimo evidentis certitudinis gradu conſtituit. Hoc ſolum Reſponſum pro ſuprema deciſione nobis eſt. Quæ in medium attuli eo ſpectant, ut quorumdam auſus reprimant, qui minime verentur aut arbitrarii, aut nimii rigoris vel ipſas Pontificias Declarationes poſtulare. Idcirco, ut compertum fieret, quam ſit Diſciplinæ tum vetuſtæ, tum recenti dictum Reſponſum conſentaneum, Recentiorum Probabiliſtarum placita expendere operæ pretium exiſtimavi.

§. VI.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Sed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utun-
„ tur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

Qualitas, & quantitas cibi ſumendi in collactione veſpertina.

XXIX. DUO, ut diximus, documenta continet Pontificium Reſponſum. Primum carnes rejicit. Et de hoc hactenus. Alterum qualitatem, & quantitatem eſculenti in collactione capiendi indicat his verbis. *Sed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes &c.* Hanc ſecundam Reſponſi partem breviſſime expono. Et quod attinet ad qualitatem cibi, jam communi Probabiliſtarum auctoritate demonſtravi excludendos eſſe a præfata collatione cujuſque generis piſces, ſive magnos, ſive parvos,

vos, ſive recentes, ſive fumo exſiccatos, & potiori jure lacticinia omnia, ubi permittuntur. De hoc amplius diſputandum non eſt; fuſius enim ſuperiore paragrapho textus Dianæ, Leandri, aliorumque benigniorum Theologorum reſcripſimus.

XXX. Recentium Theologorum, maxime Probabiliſtarum acumen nihil intentatum neglexit, ut jejunii auſteritatem deliniret. Cum non potuerint in ſerotino jentaculo permittere ſive piſces, ſive piſciculos, ſed ſolos fructus, bellaria, herbaſve cum pane; diſputare cœperunt, liceret ne ſaltem hæc omnia ſimul permiſcere, & aqua adjecta coquere, aut ſine aqua ignis calore ex iiſdem juſculum extrahere, & iniecto pane offam efficere? Eſcobarius, Pellizarius, & Leander *loc. cit. q.* 35 adfirmant de pane madefacto, vel juſculo cocto. Negant Filliucius, Layman, & alii. De herbis elixis aqua ſale, oleo, acetoque conditis vulgo *inſalata* negant antiqui omnes, & inſuper Navarrus, Vega, Vivaldus. Adfirmant vero Leander, Boſſius, Layman. Eademque diſputatio fervet ſuper juſculo ex herbis, pane, fructibuſque expreſſo, oleo, ſaleque condito. Acrius diſputant ſuper cremore amygdalino, vulgo *mandorlata*. Adfirmantem opinionem defendit more ſuo Paſqualigus in ſuo proſcripto de jejunio opere, aliis citatis. Sed negant Layman, Sanchez, Trullenchus, Filliucius, Lezana, Boſſius, Leander, & alii communiter, cauſa juſta ſublata.

XXXI. Hæc ſunt Recentiorum Theologorum ſuper qualitate jentaculi ſumendi certamina. Quæ de unciarum quantitate diſputant, ſupra narravi. Omnia hæc ſubtiliſſima mihi videntur eludendæ legis commenta, & gulæ demulcendæ artificia. Quid? Permittam ne ego præfata omnia, nempe mixtionem fructuum, herbarum, & ex eiſdem expreſſa ignis calore juſcula, & quantitatem octo unciarum? Damnabo ne illa lethalis culpæ? Aqua hic hæret, & quaſi ira inardeſco adverſus Probabiliſtas, qui nos ad ejuſmodi anguſtias redegere. Tanta diſputationum certamina, ut latebræ jejunio quærantur? Nihil ætate noſtra bona fide, & ſimplici Chriſtianæ

pœnitentiæ ſpiritu decidendum? Nihil majorum noſtrorum conſuetudini deferendum? Omnia veluti ſupremi mundi Principes indicto ex utraque parte bello dirimemus? Continenter gladium lethale diſtringemus, ubique clamantes: eſt, & non eſt peccatum mortiferum. Ad Tartara deſcendes, ſi hoc egeris: portum attinges ſi abſtinueris? Fateor me non leviter commoveri, dum ſimilia lego in Recentioribus non paucis, qui Sanctorum Patrum, & antiquorum Theologorum doctrina, & ingenua illa, ut ſic dicam, ſimplicitate, aut contempta, aut neglecta, omnia in diſputationem, omnia in contentionem, omnia in diſcrimen adducunt; & verſatili probabilitatis mucrone victoriam gulæ, & appetitionibus humanis fere ſemper aſſerunt. A ſpecie mali nos abſtinere S. Paulus jubet. Culpa eſt: ergo cavenda inquiunt Patres omnes. Non adeo illis frequens diſputatio, ſit ne mortalis, aut venialis culpa: ſed omnes nervos eo intendunt, ut culpæ omnes vel leviores vitentur, ſcientes, quod hæ ad graviora pertrahant. Contra Recentiores Probabiliſtæ continenter bilances in manibus habent, ut venialia a mortalibus ſegregent. Paſſim ex tripode decidunt: hoc eſt mortale, hoc veniale. Quæ deciſiones ſæpe temeritate non vacant, cum frequentiſſime ejuſmodi confinia nos lateant. Et quod pejus eſt. Venialia vix curant. Cum S. Paulo itaque, & Patribus dicendum. Culpa eſt. Ergo deteſtanda. In laudato noſtro opere inſcripto, *La Diſciplina Antica, e Moderna della Romana Chieſa &c.* extrema rigoris, & laxitatis declinanda propoſui. Octo, vel decem uncias, aut quartam partem cœnæ extremum eſt laxitatis omnino vitandæ. Quoniam hæc quantitas bene parata, ac in portiones tributa, ſobriam cœnam porrigit. Solus panis, aut ſolæ herbæ, aut fructus unius tantum generis, ut tempore S. Antonini, Toſtati, Cajetani, & S. Caroli Borromæi mos vigebat, alterum extremum nimii fortaſſe rigoris apparebit. Propterea his declinatis, tres circiter uncias panis, fructuum, herbarumque aſſignavi veluti medium inter utraque extrema. Quid? Evaſi ne propterea Rigoriſmi cenſuram? Minime gentium. Quamvis & a natura ipſa ad benignitatem com-

comparatus ſim, & Evangelica imbutus doctrina, malim de nimia miſericordia, quam de nimia ſeveritate Deo rationem reddere. Quid in præſens novi adferam?

XXXII. Paucis me expediam. Homines bene morati non pauci plus juſto timent. Chriſtiani criminibus obnoxii plus æquo audent. Illi libra accepta, ſuper recula minima vitiligant. Iſti concupiſcentiæ lena conciliatricula dolos deglutiunt, ſin ad ſatietatem, ſaltem ad ſobriam moderatamque cœnam. Sat illis eſt, ſi cum aliqua fame a menſa ſurgant. Illudque admirationis cujuſque limites tranſilit, quod iſti, qui & graviarum culparum pondere gravati, & impotentiori libidine, cupiditate, aliiſque pravis habitibus inquinati, pœnitentiæ frœno ſummopere indigent tum ut peccata futura devitent, tum ut debita graviſſima Divinæ Juſtitiæ ſolvant, omnia effugia captant, ut cujuſque veræ pœnitentiæ onus excutiant, ut ipſam jejunii legem deludant. Si iſtos reducere in pœnitentiæ ſemitam tentaveris, aquam cribro hauries. His itaque dimiſſis, Regulam prudentiſſimam, quam in ſuo Reſponſo præbet BENEDICTUS XIV. feliciter regnans, exequendam inculco, illamque paucis explico. *Reſpondemus . . . opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.* Quinam eſt cibus, quo veſcuntur Chriſtiani intaminatæ conſcientiæ? Fructus, herbæ, panis. Quænam quantitas? Tres aut ad ſummum quatuor unciæ. Qui hoc aſſerunt? Ipſi benigniores Probabiliſtæ, & celebriores Medici. Audi Jacobum Graffium 1. *p. Deciſ. lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 25. *Dicta collatio fieri poteſt ſumendo vel parum fructuum, vel ficuum, vel panis ſolius, v. g. iuarum, aut trium unciarum.* Audi Ioannem Azorium *lib.* 7. *cap.* 8. *q.* 8. *An veſpertina refectiuncula certa & definita cibi quantitate, & qualitate conſtare debeat? Reſpondeo debere, alioqui in cœnam tranſiret. Quare ſolum edi poſſunt quæ ante, vel poſt prandium, aut cœnam alias ſumi ſolent, quales ſunt fructus arborum, herbæ, & alii quidam fructus leviores ſumi ſoliti; ea tamen ratione, ne ſtomacho potus noceat, & in quantitate, quæ modica cenſeatur, qualis eſt panis quantitas, quæ trium unciarum,*

rum, aut quatuor eſt. Quid, quod ipſi Probabiliſtæ molliores, qui quantitatem amplificant ad ſex vel octo uncias, advertunt, Chriſtianos bene moratos non excedere tres, aut quatuor uncias. Ita teſtatur vel ipſe P. Leander *q.* 12. referens teſtimonium Molfeſii *in ſum. tract.* 10. *cap.* 3 *n.* 7. *Largior conceſſio a ſex unciis infra eorumdem ciborum, quibus veſci licet in Quadrageſima. Viri tamen timorati non excedunt tres, vel quatuor uncias.* Quid, quod celebriores Medici ſeverius loquuntur. Paulus Zacchias *lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 9. *n.* 16. *Quantitas cibi in jentaculo aſſumendi, ne jejunium frangatur, tam reſpectu ſitis, quam ſomni, & conſuetudinis, reſtringenda eſt ad modicum quid, quod UNCIAS DUAS, aut TRES ad ſummum non pertranſeat.* Zacchias, Condronchius, Hecquet Clariſſimi Medici ſibilis excipiunt opiniones laxas ſex aut octo unciarum, deridentque Caſuiſtas, qui tantam quantitatem ſe permittere ajunt ob naturæ debilitatem, &, ut proſtratis viribus remedium conferant. Mos innumerabilium fidelium, & Religioſorum conſcientiæ rectæ meticuloſæ, qui definitam quantitatem non excedunt falſitatis evincunt prætextus allegatos. Hæc omnia in citato noſtro opere *p.* 1. *cap.* 5. §. 4. explicui. Et tamen, ut dixi, non defuere qui nos nimiæ auſteritatis incuſaverint. Sed grates Deo habendæ, quod Supremus Eccleſiæ Hierarcha hanc regulam confirmaverit. Prudentiſſime limites unciarum ipſe non definivit, quia materia hæc individuos limites non excipit. Medium quoddam præſtituitur, ſeu meta, ad quam plus, minuſve boni fideles ſuam conformare refectiunculam debent. Si bona fides vigeret, cujuſque conſcientiæ res hæc permitteretur. Verum quia homines impotenter ad laxa ſemper feruntur, idcirco limites aliqui figuntur, ultra quos prætergredi plus minuſve non liceat. Quantitas a nobis præfinita trium, aut quatuor circiter unciarum recedit tum ab extremo laxitatis octo aut decem unciarum, tum ab oppoſito extremo unius, aut alterius unciæ. Et tandem hæc eſt quantitas, quam teſtibus Probabiliſtis, *viri timorati non excedunt*. Porro Pontifex Summus præſcribit, nos *opus habere*

bere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ. Advertas velim quanta prudentia adiectæ ſint hæ duæ voces *rectæ meticuloſæ conſcientiæ*, ut excludantur a regula imitanda conſcientiæ non rectæ, ſed ad ſuperſtitionem meticuloſæ, ſeu ſcrupulis, umbris, ſpectriſve agitatæ aut laxæ. Recti ergo conſilii, & prudenter moratæ conſcientiæ homines jejunantes imitari debemus. Ejuſmodi autem ſunt, quales nos deſcripſimus.

XXXIII. Cum hæc adeo perſpicua ſint, & Pontificia etiam auctoritate firmata; quid cauſæ eſt, quod hanc ipſam ſententiam noſtram tanta moderatione, cautioneque circumſcriptam plures nimii rigoris poſtulent? Reſpondeo, libros recentiſſimos quorumdam Caſuiſtarum tantorum eſſe malorum cauſam. Docti piique Authores optimo fine allevandi Iugum Chriſti, & faciliorem reddendi Paradiſi viam, legem laxarunt. Et quamvis ab integro, & amplius ſæculo declamatum ſit adverſus hanc laxitatem fuco benignitatis delibutam; nihiloſecius Theologi Recentiores, qui hac noſtra tempeſtate poſt damnatas a Summis Pontificibus centenas & amplius propoſitiones, opera Moralia edunt, laxiorum Probabiliſtarum pronunciata tranſcribunt, & in compendium redacta imperitis lectoribus pia, ut dixi, intentione porrigunt. Unum Recentiſſimum nomino P. Dominicum Viva. Nullus dubito, quin futuri ſint, qui me invidentiæ, odii, pravique animi detrahendi Clariſſimi viri famæ accuſabunt. Verum qui me judicat Deus eſt. Ille ſcit, ſolo fine retegendæ veritatis, & Chriſtianos æternæ ſalutis periculo ſubducendi, me hæc ſcribere. Non adverſus Doctum, piumque P. Viva, quem colo, ſuſcipioque; ſed adverſus illius laxam doctrinam ſæpe calamum acuo. Si fallor, & illius doctrina laxitatis expers ſit, oſtendatur, & in anteceſſum, quæ ſcribo, retracto. Interim Textum P. Viva tranſcribo, in quo quidquid laxitatis ſcripſerunt hactenus hoc de argumento antiquiores, benignioreſque Probabiliſtæ, ille collegit. Hæc quippe ſcribit in *ſuo Curſ. Theolog. tom.* 1. *p.* 2. *q.* 10. *a.* 3.„ Verum Bonacina de jejun. *q. ult. punct.* 3. Cajeta-

„ nus,

„ nus, Sot. aliique apud Dian. *part.* 9. *tract.* 6. *Resol.* 8. „ cum Tamburino *Probabiliter* putant, posse sumi octo un- „ cias ex pane, & piscibus sale coctis, nec non ex pulti- „ bus, seu minestris. Immo permittunt etiam aliquid ca- „ sei, cui permittunt lacticinia. Excludunt autem ova, „ utpote magnæ substantiæ, & nutritionis, & ex diame- „ tro opposita jejunio. Contra vero, quia non est certum „ consuetudinem sumendi jentaculum introductam esse sub „ hac stricta necessitate, ut non possit nisi panis cum fru- „ ctibus, aut herbis comedi; ideo etiam pisces sale cocti, „ & minestræ permitti possunt, dummodo cum pane debi- „ tam quantitatem non excedant. *Certum enim est, jenta- „ culum sumi posse. Dubium vero, an hi cibi substantiales „ sint excluſi? Igitur prævalet libertas illos sumendi. Sic di- „ scurrit Tamburinus*: cujus sententiam non amplecterer, ni- „ si putarem consuetudinem jam introductam, ut etiam exi- „ gua parte piscis majoris, ut loquitur Bonacina *loc. cit.* non „ tamen ovis in refectiuncula cum pane vesci possimus in „ debita quantitate *octo unciarum*, quam si quis parum ex- „ cederet addendo *unam, vel alteram unciam* ex Filliucio, „ Leandro, & aliis apud Dianam *loc. cit. resol.* 15. nonnisi „ venialiter peccaret, *propter parvitatem materiæ* superaddi- „ tæ, dummodo alias eodem die parvitatem materiæ non „ sumpserit„.

XXXIV. Ambo & quantitatis & qualitatis laxa extrema in hoc suo textu perstringit P. Viva. Si quantitatem spectes, docet quidquid laxius hactenus dictum est, nempe decem esse posse vespertini jentaculi uncias. Octo absque peccato veniali, & decem cum veniali noxa. P. Pasqualigus, cujus opus hoc de argumento damnatus propter nimiam lacitatem est, de octo unciis scribens *Dec.* 91. *n.* 5. inquit. *Absolute autem, qui nulla habita ratione complexionis sumeret octo uncias, non damnarem saltem peccati mortalis; quia ad summum parum excederet debitam mensuram, si illa esset tantum sex unciarum*. P. Viva, ut etiam in hoc puncto patefaceret, quantum sit in benignitate propensus, ultimos benignitatis

tatis terminos complexus eſt, quos fixerunt Leander, & Filliucius. Quia vero Leander, & Filliucius rejiciunt a veſpertina collatione piſces, lacticinia, ova, caſeum &c. eos deſerit veluti Rigoriſtas, & ad ſuum ſe recipit Tamburinum, qui opinionem docet juxta P. Dianam improbabilem, falſam, temerariam, & ſcandali plenam, videlicet licere in ſerotino jentaculo ſumere piſces ſale coctos, & etiam partem piſcis majoris ex Bonacina caſeum, pulmenta, ſeu *mineſtras*. Hanc opinionem, ut improbabilem rejiciunt omnes, non modo antiqui, ſed etiam Probabiliſtæ recentes, pauciſſimis exceptis. P. Viva autem, ut hanc laxam opinionem propagaret, fuco probabilitatis eam depingit. *Cum Tamburino Probabiliter putant* : unde habes hanc opinionem *Probabilem* eſſe? Ab authoritate? Non. Quoniam ex Diana, & Leandro tranſcripſimus textus benigniorum Probabiliſtarum? Ab ipſa natura jejunii? Pejus. Intuere jejunii tui inſtructam menſam. Appono duas uncias ſive panis, ſive leguminis pro pulte ſeu *mineſtra*. Duas alias panis uncias ad manducandum cum obſonio. Duas unius acipenſeris elixati, & duas alias uncias trutæ aſſæ. Si latior venter fuerit, addam abſque gravi jejunii læſione duas alias bellariorum, ſive fructuum uncias. Merum autem ad ſatietatem, quia liquida non frangunt. Hoc eſt jejunium tuum. Næ iſthæc nativa Quadrageſimalis jejunii gulam cohibentis, carnem macerantis imago? Unde ergo habes, Tamburini opinionem eſſe Probabilem? Numquid heinc? *Si liber ſit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio cenſeri Probabilis, dum non conſtet rejectam a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.* At hæc opinio ab Alexandro VII. damnata eſt. Numquid ex altera? *Generatim dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a Probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.* Verum & hæc damnata eſt ab Innocentio XI. quamque Tamburinus conceptis verbis docet *lib.* 3. *in Decal. c.* 3. §. 2. *n.* 3. Tenuiſſimæ ergo ad ſummum probabilitatis eſſet præfata opinio atque adeo proſcripta. Unde tandem colligis

pro-

probabilem esse Tamburini opinionem? Ex consuetudine? Scilicet. *Cujus* (inquit P. Viva) *sententiam non amplecterer, nisi putarem consuetudinem jam introductam, ut etiam exigua parte piscis majoris . . . cum pane vesci possimus in debita quantitate OCTO unciarum, quam si quis parum excederet addendo unam, vel alteram unciam, nonnisi venialiter peccaret.* Consuetudo hæc appellatur? Turpis est corruptela, non consuetudo. Quænam consuetudinis prerogativæ necessariæ? Ut non adversetur bono communi, seu fini proximo legis. Ut Superioris auctoritate approbetur. Ut populi, non prævaricantis, sed recte morati praxi firmetur. Hæ omnes conditiones desunt collationi, quam obtrudit P. Viva. Adversatur fini proximo, seu intimo, immo naturæ ipsius jejunii. Christiani omnes rectæ conscientiæ eidem repugnant. Eam omnes & antiqui, & moderni Probabilistæ, paucis exceptis, detestantur, ut allatis illorum verbis ostensum est. Ergo non consuetudo, sed immanis corruptela est. Ratiuncula, quam ex Tamburino transcribit totidem verbis P. Viva, ineptum sophisma est. *Certum est jentaculum sumi posse.* Verum habet. *Dubium vero an hi cibi substantialis sint excluſi.* Quid inde? *Ergo libertas prævalet illos assumendi.* Consequentia falsa, & erronea. Dubium est, an hi cibi substantiales jejunium violent? Jejunii lex certissima est: ergo lex certa adversus consuetudinem dubiam, non consuetudo dubia adversus legem prævalere debet, omnibus Probabilistis consentientibus. Consuetudo, quam opponit P. Viva, est corruptela plurium Christianorum, qui absque ulla vera necessitate dispensationem edendarum carnium impetrant, qui quidquid aliud cogitant quam gulæ contradicere, quam appetitiones cohibere, & corpus abstinentiæ severitate macerare. Actum de omnibus sanctioribus & legibus esset, si plurimorum fidelium praxis consuetudinis legem abrogantis vim haberet. Illud tandem, quod displicet in P. Viva, & quod Lectoribus recordor, est, quod passim Authoribus Dominicanis errores impingit. Cajetanus pro laxa sententia octo unciarum & piscium citatur, cum exploratum sit, Cajetanum di-

diſputare ſolum de licito panis, vel fructuum uſu, ut Laymanus, Leander, & cæteri adverterunt. Nec lectio apud Dianam ſuffragatur, quia in re gravi, & quando de primo, & graviſſimo authore alicuius ſententiæ diſputatur, fons adiri debet. Sed paſſim P. Viva, ut ſibi caveat, authores allegat apud Dianam, apud Tamburinum, apud Sanchez. Sed hoc non eſt authoris, inquiunt Cardenas, Navarrus, & alii, ſed collectoris, meri ſummiſtæ, & librarii. Hæc recogitent qui nobis imponunt per ſummam calumniam textuum alterationem, quin unquam id evincere potuerint. Tandem ultimo loco laxam opinionem refello auctoritate Pontificii Reſponſi: Eam Pontifex Summus qualitatem, & quantitatem cibi approbat, quo uti ſolent *ieiunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ*. Ergo non approbat, ſed improbat qualitatem, & quantitatem, quam ieiunantes laxioris conſcientiæ adhibent. Hi enim in veſpertino jentaculo ſumunt portionem piſcis etiam maioris, caſeum, pultes, *mineſtras*, uſque ad octo, aut decem uncias, ut docet P. Viva. Hoc eſt autem ultimum laxitatis extremum a quo ſane diſtant ieiunantes *rectæ meticuloſæ conſcientiæ*. Ergo opinio P. Viva utriuſque generis & qualitatis, & quantitatis extremam laxitatem comprehendit; atque adeo undequaque improbabilis, & falſa eſt.

CAPUT V.

POSTULATUM III.

„ An qui jejunii tempore vesci carnibus permittuntur, &
„ unica comestione uti debent, horam jejunantibus
„ præscriptam servare opus habeant?

§. I.

Rationes, quæ præfatæ quæstioni viam aperire fortasse potuerunt.

I. EXcitatæ quæstionis causam revera ignoro. Admisso quippe præcepto unicæ comesturæ servandæ, etiam ab iis, qui carnibus vescuntur, consectarium necessarium est hora jejunantibus præscripta solvendum jejunium esse. Si conjecturis indulgendum sit, id fortasse in causa fuit, quod Recentiorum Probabilistarum plures negant aliquod reperiri præceptum, aut consuetudinem, quæ sub gravi culpa horam sumendæ comestionis præstituat. Hanc opinionem intrepide propugnant P. Thomas Tamburinus *lib.* 4. *in Decal. cap.* 5. §. 4. *n.* 2. his verbis. „ Ajo primo, non esse de essen-
„ tia jejunii Ecclesiastici, nec de præcepto horam come-
„ dendi meridianam Non de essentia .... quia jejunii es-
„ sentia est solum unica comestio (*animadvertant Authores*
„ *Diatribæ*, *Dissertationis*, *Defensionis*) cum abstinentia a
„ certo genere ciborum .... Non de præcepto vel consue-
„ tudine obligante, quia quamvis non nemo illam quærere
„ satagat, nunquam invenit tamen. Ajo insuper, consequen-
„ ter non esse mortale horam prædictam anticipare, etiamsi
„ comedatur summo mane „. Laudat pro hac opinione Layman, Filliucium, Bonacinam, Toletum.

II. P. Dominicus Viva raro a benignitate P. Tamburini recedit, quin passim illius placitis subscribit. Præfatam ejus-

dem

dem opinionem & paucioribus [illegible] *onem præcepti Eccleſiaſti-*
vendit in *Curſ. Theol. tom.* 1. p. 2. [illegible] *edere in die naturali, &*
ſum etiam eſt dari aut præcept[illegible] eſu carnium, & ab ovis
viter obligantem ad non anticip[illegible] Hic collige, quanta ſi
ridiem. in allegandis Authoribus,

III. Fatendum tamen [illegible]ſte Angeli pro laxa contra-
tiquorum aliquos hanc [illegible]rreeremata in *caput ſolent de*
Alexander Alenſis, [illegible]cribit, horam ieiunii præſtitu-
Recentioribus laud[illegible]inus 2. *p. tit.* 6. *cap.* 2. § 10. *Ter-*
tate in utramque [illegible] *ex horæ nimia anticipatione.*
[illegible]s in 4. *diſt.* 15. *q.* 6. Major pari-
[illegible]bit. *Tamen hora duodecima, quan-*
[illegible]*endit, eſt conſuetudo Chriſtianorum*
R [illegible]anus 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. hæc ſcribit.
[illegible]*es communiter judicant non jejunare*
[illegible]*ante conſuetam horam, qua jejunan-*
[illegible]*dunt, evidenter patet, quod hora con-*
Hora [illegible]*nio, quæcumque hora ſit illa, eſt de ne-*
[illegible]*netur ergo quilibet ad conſuetam horam*
[illegible]*t tenetur ad jejunium ipſum.* Idem do-
IV. [illegible]*junium n.* 9. Aſtenſis in *Summa lib.* 6. *tit.*
præſ[illegible]abia *verb. jejun.* Roſella *verb. ieiun.* Joan-
ram [illegible]*de jejun. q.* 1. & 6. & 11. Martinus Navar-
dum [illegible]normitanus in *Rubr. de obſervat. jejun. n.* 2.
ſæc[illegible]ro Azorius, Graffius, Covarruvias,
ſi [illegible]dez, Sanchez, Lamas, Ghetius, La-
[illegible]annes a Cruce, Ledeſma, Reginal-
[illegible]pus inutiliter teram, communiter

[illegible]omentum [illegible]uſmodi eſt. Ipſi An-
[illegible]facti ve[illegible]atem fatentur, nem-
&[illegible]nii conſuetudinem vi-
Eccle[illegible] omnes de hac hora
s, iis [illegible]ſpicue gravem pro-
oligatio[illegible]babiliſtæ oppoſitum
at? Quia Formam ſubſtantia-
[illegible]lem

CAPUT V.

POSTULATUM III.

„ An qui jejunii tempore vesci carnibus permittuntur, &
„ unica comestione uti debent, horam jejunantibus
„ præscriptam servare opus habeant?

§. I.

Rationes, quæ præfatæ quæstioni viam aperire fortasse potuerunt.

I. EXcitatæ quæstionis causam revera ignoro. Admisso quippe præcepto unicæ comesturæ servandæ, etiam ab iis, qui carnibus vescuntur, consectarium necessarium est hora jejunantibus præscripta solvendum jejunium esse. Si conjecturis indulgendum sit, id fortasse in causa fuit, quod Recentiorum Probabilistarum plures negant aliquod reperiri præceptum, aut consuetudinem, quæ sub gravi culpa horam sumendæ comestionis præstituat. Hanc opinionem intrepide propugnant P. Thomas Tamburinus *lib.* 4. *in Decal. cap.* 5. §. 4. *n.* 2. his verbis. „ Ajo primo, non esse de essen-
„ tia jejunii Ecclesiastici, nec de præcepto horam come-
„ dendi meridianam Non de essentia .... quia jejunii es-
„ sentia est solum unica comestio (*animadvertant Authores*
„ *Diatribæ*, *Dissertationis*, *Defensionis*) cum abstinentia a
„ certo genere ciborum .... Non de præcepto vel consue-
„ tudine obligante, quia quamvis non nemo illam quærere
„ satagat, nunquam invenit tamen. Ajo insuper, consequen-
„ ter non esse mortale horam prædictam anticipare, etiamsi
„ comedatur summo mane „. Laudat pro hac opinione Layman, Filliucium, Bonacinam, Toletum.

II. P. Dominicus Viva raro a benignitate P. Tamburini recedit, quin passim illius placitis subscribit. Præfatam ejus-

dem

dem opinionem & paucioribus verbis, & decretorie divendit in *Curſ. Theol. tom.* 1. *p.* 2. *q.* 10. *a.* 2. his verbis. *Falſum etiam eſt dari aut præceptum, aut conſuetudinem graviter obligantem ad non anticipandam comeſtionem ante meridiem.*

III. Fatendum tamen præter recentiores Probabiliſtas antiquorum aliquos hanc eamdem propugnaſſe opinionem: ut Alexander Alenſis, Gabriel, Angelus, aliique. Plurimos ex Recentioribus laudat Leander, qui ſua verſatili probabilitate in utramque partem rem probabiliter diſputat.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Edicimus obſervandam iis eſſe.

Hora ſolvendi jejunii Eccleſiaſtici eſt præter propter meridiana.

IV. POntificium ergo Reſcriptum edicit obſervandam eſſe iis, qui carnibus veſcuntur, horam jejunantibus præſcriptam. Quare nec ambigendum amplius videtur horam hanc ſub præcepto cadere. Quænam hæc ſit, indicandum. Paucis rem univerſam perſtringam. Primis Eccleſiæ ſæculis circiter veſperas ieiunium ſolvebatur, quæ conſuetudo alibi uſque ad octavum, alibi uſque ad decimum, & amplius ſæculum obtinuit, etiam in Eccleſia occidentali. Intervallum veſperarum tum tribus conſtabat horis Solis occaſui proximioribus. Tres aliæ, quæ meridiem conſequuntur, Nonæ ſpatium conſtituebant. Tempore S. Thomæ, nempe ſæculo XIII. hora nona ieiunantes reficiebantur. Paulatim mos immigravit in meridiem, qui nunc viget.

V. Nullum urgere præceptum, nullamque conſuetudinem, quæ ſub gravi culpa differre ad hanc circiter horam prandium obliget; ideoque oſtendere conantur Recentiores,

quod hora ſumendæ refectionis ad eſſentiam, ſeu ſubſtantiam ieiunii non pertineat : eſt enim illius conditio tantum. Ergo, hora neglecta, natura conſiſtit ieiunii . Nulla futilior argutatio in morum controverſiis, quæ a libera legislatoris voluntate pendent. Nec illorum delectus iuxta veram ſententiam ingreditur ieiunii eſſentiam, ſed appendix eſt eidem libera voluntate addita. Horæ iſtius obſervantiam fatemur conditionem eſſe ieiunio adiectam. Quid inde? Propterea ne præſcribi ſub gravi culpa ab Eccleſia non potuit?

VI. Eo ergo quæſtio recidit, ut evincamus conſuetudinem obtinere, quæ horæ iſtius obſervantiam ſub gravi culpa imponat. Porro quod ſemper, quod ubique, quod ab omnibus in Eccleſia obſervatum eſt, ſub gravi onere præſcriptum eſſe, iuxta monitum Lirinenſis, convenit penes omnes. Levis quippe obligatio his prærogativis nunquam inſignita fuit. Cuiuſque autem ſæculi, & cuiuslibet Chriſtianæ nationis Scriptores clamant , ieiunantes protraxiſſe ſemper aut ad veſpertinam, aut ad nonam , aut ad meridianam horam refectionem ſolitam . Quid , quod iſtius horæ deſignatio adeo eſt, fuitque ſemper ieiunio intima, ut & in veteri lege, & penes ipſos Ethnicos , Turcaſque ſemper viguerit , vigeatque in dies. Si plura cupis, lege doctiſſimum, unaque piiſſimum Cardinalem Bona de *Divin. Pſalmod. c.* 9. §. 3.

VII. Alterum rationis momentum, quod prius confirmat, habeto. Uſque ad ſæculum XIII. nec in diſputationem vocata unquam fuit gravis iſtius conſuetudinis obligatio . Poſt, Theologi & doctrina celebriores, & numero ſuperiores conſuetudinem hanc graviter obligare ſemper propugnarunt. S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. *ad* 2. *Ad jejunium requiritur hora determinata, non ſecundum ſubtilem examinationem*. Durandus *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 10. *n.* 4. inquit : *ægros jejunii lege eſſe ſolutos, quia non poſſunt horam ſervare jejunii*, & *quæſt.* 9. *n.* 7. ſcribit : *tempus comedendi die jejunii eſſe circa horam ſextam* . Paludanus in 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *a.* 4. inquit : *jejunium frangitur notabili horæ anticipatione ſine cauſa, & in Quadrageſima oportet expectare non veſperam dici, ſed officii*. Ricardus de Media Villa *in* 4.

diſt.

diſt. 15. *a.* 3. *q.* 7. *Unde ſub determinationem præcepti Eccleſiaſtici de jejunio non cadit niſi ſemel comedere in die naturali, & hora determinata, & abſtinentia ab eſu carnium, & ab ovis & caſeo in quadrageſimali jejunio.* Hic collige, quanta ſit diligentia, quam oſtentat Leander in allegandis Authoribus, cum Ricardum hunc cum Scholiaſte Angeli pro laxa contraria opinione citet. Cardinalis Turreeremata in *caput ſolent de conſec. diſt.* 1. *dub.* 2. luculenter ſcribit, horam ieiunii præſtitutam ab Eccleſia eſſe. S. Antoninus 2. *p. tit.* 6. *cap.* 2. § 10. *Tertio*, inquit, *vitiatur jejunium ex horæ nimia anticipatione.* Hoc idem docet Carthuſianus in 4. *diſt.* 15. *q.* 6. Major pariter *in* 4. *diſt.* 15 *q.* 3. hæc ſcribit. *Tamen hora duodecima, quando ſol medium cœlum conſcendit, eſt conſuetudo Chriſtianorum comedere.* Cardinalis Cajetanus 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. hæc ſcribit. *Ex hoc, quod omnes homines communiter judicant non jejunare illos, qui tam notabiliter ante conſuetam horam, qua jejunantes ſolent prandere, comedunt, evidenter patet, quod hora conſueta comedendi pro jejunio, quæcumque hora ſit illa, eſt de neceſſitate jejunii .... Tenetur ergo quilibet ad conſuetam horam prandii in jejunio, ſicut tenetur ad jejunium ipſum.* Idem docet Sylveſter *verb. jejunium n.* 9. Aſtenſis in *Summa lib.* 6. *tit.* 28. *a.* 5. Joannes de Tabia *verb. jejun.* Roſella *verb. ieiun.* Joannes Medina in *Cod. de jejun. q.* 1. & 6. & 11. Martinus Navarrus in *ſum. c.* 21. Panormitanus in *Rubr. de obſervat. jejun. n.* 2. Ex Recentioribus vero Azorius, Graffius, Covarruvias, Angles, Vega, Fagundez, Sanchez, Lamas, Ghetius, Lavorius, Homobonus, Joannes a Cruce, Ledeſma, Reginaldus, Barboſa, & ne tempus inutiliter teram, communiter omnes Antiprobabiliſtæ.

VIII. Tertium rationis momentum ejuſmodi eſt. Ipſi Antiprobabiliſtæ compertiſſimam facti veritatem fatentur, nempe ſemper, & ubique horæ ſolvendi jejunii conſuetudinem viguiſſe in Eccleſia. Accedit, quod Patres omnes de hac hora loquentes, iis utuntur formulis, quæ perſpicue gravem produnt obligationem. Eccur ergo pauci Probabiliſtæ oppoſitum aſſerunt? Quia hæc hora non attinet ad Formam ſubſtantia-

lem

lem jejunii, ſed conditio eſt extima, & accidentalis. Hæc unica eorum ratio, quam ſupra obiter propulſavi, nec validiorem poſtulat confutationem.

IX. Poſtremum momentum ſententiæ noſtræ eſt univerſi Chriſtiani populi ſenſus. Se jejunare minime fideles credunt, ſi nimio intervallo horam antevertant. Et ſi mihi libere dicendum, quod ſentio, eſt, nulla vel minima probabilitate fruitur adverſa opinio, cum adverſetur communi fidelium veluti inſitæ perſuaſioni.

X. Quamquam plurima ſunt eorum, quæ a voluntate libera pendent, quorum ratio nec aſſignari, nec jure exigi poſſit; tamen ſententiæ noſtræ hanc ſuſcipe congruentiam, quam exhibet etiam Paulus Comitolus Theologus graviſſimus *lib.* 4. *q.* 50. Jeiunii intimus finis eo tendit, ut gulam cohibeat, corpuſque maceret, & concupiſcentiam frœnet. Ejuſmodi fini non parum congruere ſera hora videtur. Ergo expediens fuit eam graviter ab Eccleſia præſcribi. Nec dicas, idem intervallum fluere ab hora tertia, vel quarta matutina ad alteram tertiam, aut quartam diei ſequentis, ac a meridiana ad alteram meridianam. Ergo eadem eſt corporis afflictio, ſive mane, ſive circiter meridiem comedatur, cum tantumdem ſit utriuſque extremi intervallum fluens. Verum experientia univerſali compertum eſt, quod corpus mane a ſomno recreatum, non valde fame laboret: & quo tardius differtur refectio, eo acrius venter torquetur. Et communis omnium Nationum, nedum Chriſtianorum mos differendi in ſeram horam jejunii refectionem, haud parvo eſſe momento debet.

XI. Accedit, quod admiſſa Probabiliſtarum ſententia, maxima, & deformis confuſio, atque perturbatio in Diſciplinam jejunii inveheretur. Nam quiſque pro arbitrio horam figeret, ſibique deligeret, prout magis ventri congrueret. Quod ſane haud leve eſſet jejunii legi detrimentum, & penes Chriſtianos deformior eſſet jejunantium diſciplina, quam apud alias gentes, quibus ſtata eſt ſolvendi jejunii hora. Nec eſt quod opponas, plures eſſe Regiones, ubi aut una

nox,

nox, aut unus dies totum emetitur annum ; alibi cœlum nubibus obductum eſt. Ubi Kalendarium Romanum non obtinet, quod Sol apud eos, non perinde ac apud nos, quinque diebus & ſexaginta ſupra trecentos parte quarta diei addita, converſionem conficit annuam, non aliud jejunium Eccleſia poſtulat, quam quod præſtare valent gentes illæ, quæ a præjudiciis Probabiliſticis omnino vacuæ, jejunium illud ſervabunt, quod comprimendæ carnis petulantiæ eſt peridoneum.

XII. Quæ hactenus dicta ſunt, evidenter inferunt conſuetudinem Eccleſiæ, quæ ſolvendo jejunio horam meridianam præfixit, graviter aſtringere. Quod confirmari etiam poteſt ex principiis probabiliſticis. Conſuetudo certa eſt, conſtans, perpetua. Dubia autem ab eadem exemptionis libertas. Ergo libertati conſuetudo, non conſuetudini libertas prævalet. Quid, quod vel ipſi adverſarii fatentur, culpam perpetrare venialem eum, qui nulla cauſa motus, hanc præverteret horam.

XIII. Tandem, ſi qua ſuſpicandi ratio ſupereſſet, tota aufertur Pontificio Reſcripto. Quid, quod vel ipſum Quæſitum ab Archiepiſcopo Compoſtellano Summo Pontifici propoſitum, ſupponit gravem eſſe obligationem obſervandæ horæ jejunantibus præſtitutæ. Numquid Doctiſſimus Archipræſul ſuper re levi Sedem conſuluiſſet Apoſtolicam? Quid, quod minime petat, utrum iſtius horæ obſervantia graviter aſtringat? Sed hac gravi obligatione veluti ut certa ſuppoſita, poſtulat, an ab iis quoque obſervanda ſit, qui ex diſpenſatione carnibus veſcuntur? Pro certo ergo habet obſervandam eſſe horam ab iis, qui eſuriales cibos comedunt. Solumque petit, ſint ne eidem obligationi obnoxii, qui ex diſpenſatione carnibus veſcuntur. Reſpondet autem Pontifex. *Edicimus obſervandam iis eſſe*. Ergo ſententia P. P. Tamburini, Viva, & aliorum oppoſitum docentium, improbabilis prorſus eſt, falſa, & communi Populi Chriſtiani ſenſui adverſa.

XIV. Quaſi deſtinaveram ſubtiliſſimas quæſtiones hic interſe-

terſerere, quas occaſione horæ iſtius explicandæ Recentiores Probabiliſtæ incredibili acumine, & contentione agitant, ut compertior tibi eſſet Probabiliſmi genius. Quæ de horologiis horas abſtinentiæ metientibus diſputant, omnem fidem ſuperant. Famoſus Caramuel hoc primum theorema ponit. *Horologia ſolaria fere omnia concepta ſunt in originali peccato. Theolog. fundam.* 10. *n.* 341. *& ſeq.* Peccatum originale horologiorum conſequi actualia ſubdit. Non ergo horologia apta ſunt recte horas metiri. Suos Juniores hoc in negotio obæſæ naris habet, *captivantes*, inquit, *intellectum in obſequium fidei, non autem, pace Juniorum id dixero .... in obſequium hominum inexpertorum*. Si otio abundas, eum legito *loc. cit.* & plurima offendes, quæ Caramuelem referunt. Diſputant, expectandus ne ſit ultimus horologii ictus horam mediæ noctis deſignans? Adfirmat Paſqualigus cum aliis. Negant e contrario Sanchez, Caſtropalaus, Trullenchus. Addit Paſqualigus, ubi plura ſunt horologia expectari poſſe illud, quod tardius aliis pulſat, quia, inquit, *quodlibet horologium poſitum eſt ad indicandum tempus, unde ſufficit quodlibet, ut poſſim formare probabile judicium de media nocte*. *Deciſ.* 162. Alii docti Juniores, ut nimium laxam improbant hanc opinionem, quia quatuor horologia e. g. prævalent uni. Quid inde reponit Paſqualigus? An nuncium remiſiſtis Probabiliſmo? *Ad ſummum plura faciunt judicium probabilius, quod tamen non teneor ſequi, ſed ſufficit ſi ſequor Probabile*. Unum horologium, ſicut unus Author, facit ſententiam Probabilem. Ergo &c. Cohærentia, dicere videtur Paſqualigus, quæſo dicamus, ne nos diſſidentes colligant Rigoriſtæ. Urgent adverſarii Probabiliſtæ. In quolibet Tribunali plures teſtes præferuntur uni. Reſpondet acute Paſqualigus. *Nec eſt eadem ratio de teſtibus, quia teſtes deponunt ſecundum ſcientiam, quam habent : & ideo plures teſtes faciunt majorem fidem. Horologia autem tantum judicant mortuo modo*. *Deciſ.* 162. Quis unquam viva ſomniavit horologia? Quæſtiuncula, quam P. Diana proponit, omnium eſt lepidiſſima. Videli-

delicet, queat ne idem homo eodem tempore jejunus eſſe ſecundum unum horologium, & ventre plenus ſecundum aliud? Illius verba ſignificantius, clariuſque ſuam mentem produnt. *An licitum ſit ſequi unum horologium, quoad jejunium Eccleſiaſticum, & aliud quoad jejunium naturale. v. g. ſi hodie ſit dies jejunii, poſſit quis, audita hora duodecima unius horologii, cœnare, & comedere carnes, quas die ſequenti licite comedere poteſt: & poſtea, audita hora duodecima alterius horologii, poſſit ſequi ſecundum horologium, & juxta illud incipere extunc jejunium naturale, & die ſequenti communicare?* Negantem ſententiam defendunt Leander, Lugo, quibus Diana accedit, ſed e veſtigio deſcribit ſententiam P. Joannis Dicaſtillo, qui definit: *Utraque ſententia eſt in utroque tempore probabilis. tom. 4. coord. tract. 6. Reſol.* 101. Lege integrum textum apud eumdem Dianam, ut prodigioſam vim Probabiliſmi tam oppoſita extrema conciliantis valeas evidentius comprehendere.

XV. Pauca hæc commenta obiter indicavi, non alio fine, quam, ut compertum tibi fiat quot tricis, quot ineptiſſimis argutationibus ſacras Morum Regulas implicarunt Recentiores non pauci. Quæ omnia tibi argumento eſſe debeant, ne iſtorum ſpeculationibus atque Deciſionibus fidem habeas, ſed caveas omnino ab his omnibus, & interminatis quæſtionibus, quas tantopere Apoſtolus deteſtatur.

CAPUT VI.

POSTULATUM IV.

„ Quænam ſint æpulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?

§. I.

Proponendæ quæſtiunculæ momenta.

I. QUæſtiuncula propoſita cæteris facilior eſt: iccirco paucis expedienda. Proponendi quæſitum anſam forte dedit, ſint ne lacticinia epulæ interdictæ cum piſcibus non permiſcendæ? Diſputant quippe Recentiores aliqui, utrum ova, & lacticinia ſint a jure, aut conſuetudine in Quadrageſima vetita. Negantem opinionem damnavit Alexander VII. P. Dominicus Viva in Commentariis propoſ. 32. ejuſdem Pontificis *num.* 1. hæc ſcribit. *Dubitarunt Doctores*, apud Fagundez *præcep.* 4. *c.* 2. *Num iure communi interdicatur eſus ovorum, & lacticiniorum in Quadrageſima, & an interdicatur ſub veniali tantum? Nec defuit qui etiam conſuetudinem ad id obligantem auſus fuerit negare.* Hæc ex P. Viva reſcripſi, ut occaſione data (diverticulum eſt, ſed neceſſarium, & utile) quæ ſit illius in deſignandis, & occultandis damnatarum propoſitionum Authoribus critice, evidenter deprehendas. Ut alias indicavi, frequenter Thomiſtas in ſcenam laxitatis producit, & vel laxas, vel damnatas propoſitiones iiſdem falſo non raro affingit. Veros autem proſcriptarum opinionum Authores, quos fraternæ charitatis officio colit, exquiſita dexteritate abſcondit cum non parvo lectorum detrimento. Hujuſce rei argumentum habeto in laudato textu. *Dubitarunt DD. apud Fagundez*. Ut vides, non *Fagundez*, ſed Doctores apud Fagundez de præfata opinione dubitarunt. Et tamen non DD. apud Fagundez, ſed Fagundez ipſe illam opi-

opinionem docet, & pro eadem allegat Doctores aut oppoſitum docentes, aut de eadem ſilentes. Arbiter iſtius facti ſedere nolo. P. Leander a Santiſſimo Sacramento judex apud P. Viva omni exceptione major litem dirimat. Leander autem *tract.* 5. *diſp.*2. *q.*2. hæc ſcribit *An ova & lacticinia ſint prohibita a iure ſub mortali in ieiuniis Quadrageſimæ? Negat* Fagundez *lib.* 1. *&c. ubi docet, a iure nullo modo eſſe prohibita ova, & lacticinia in ieiuniis Quadrageſimæ ſub peccato mortali, ſed tantum ſub veniali.* Plures DD. pro hac ſua opinione allegat P. Fagundez. Sed P. Leander evincit falſo ab eodem Doctores citari, & concludit: Solum ergo oppoſitam ſententiam *docet* Fagundez, *& poſt illum aliqui Recentiores*. Subditque Leander *q.* 3. ſibi videri Fagundez negare quoque conſuetudinem lacticinia ſub mortali prohibentem. Hæc obiter, ut te admoneam, ne fidem adhibeas P. Viva in ſententiis authoribus adſcribendis. Nec heinc ſuſpiceris, me nimio amore erga Thomiſtas ferri. Nam ſemper, data occaſione, iſtorum ut La Cruz, Zanardi, Manriquez, aliorumque ſimilium laxiores opiniones refello, non ſecus ac ſi eſſent exterorum. Sed a diverticulo in ſemitam revertamur.

II. Diſputandi anſam ex ipſis quoque ſecundis Litteris Apoſtolicis arripuere quidam, ut conſtat ex Epiſtola cujuſdam Anonymi ad ſuum Parochum data, editaque Venetiis apud *Pavinium* an. 1742. In eadem opponuntur hæc Diplomatis Apoſtolici verba . . . *Quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minime eſſe apponendas tenore præſentium declaramus, & edicimus.* Ex quibus verbis colligebant vetitum eſſe cum lacticiniis piſces permiſceri, non ſecus ac cum carnibus.

III. Poſtremo ex ipſis carnibus permiſſis controverſantur Recentiores, quænam dicendæ ſint licitæ, quænam illicitæ? Nam carnium aliæ ſalubres appellantur, aliæ inſalubres. Dum edendarum carnium facultas conceditur, diſputandi occaſio oritur: ſint ne omnes carnium epulæ licitæ, an ſecus?

§. II.

RESCRIPT. PONTIF

„ Reſpondemus : Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum
„ eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas. Epulas interdi-
„ ctas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non
„ poſſe. Piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii,
„ quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & la-
„ cticinia „.

Quibus permiſſa ſunt ieiuniorum tempore lacticinia, non prohibentur piſces. Rationes dubitandi reſolvuntur.

IV. DUO in Pontificio Reſponſo declaranda. Unum carnium permiſſarum genus : alterum piſcium cum lacticiniis permixtionem ſpectat. De primo infra. De ſecundo in præſens. Quamquam hoc ſecundum vix declaratione eget. In ſæpius laudato opere, *La Diſciplina antica e moderna della Romana Chieſa intorno al Digiuno &c.* in Appendice ad tomi calcem addita palam feci, Apoſtolicas Litteras nullatenus piſcium cum lacticiniis permixtionem vetare. Animadverti ibidem non verba tantum, ſed ſpiritum legis cum primis ſpectandum eſſe, ut genuina ejuſdem habeatur intelligentia. Palam feci, Diplomata Pontificia perſpicua, & pervia omnibus iis eſſe, qui ſincero animo eadem legunt; & moroſos dumtaxat criticos, qui nodum in ſcirpo quærunt, quique omnia, quæ gulæ adverſantur, eludere ſatagunt, cavillandi, & vitilitigandi anſam ex iiſdem arripere. Lubet pauca verba referre tempore innocenti ſcripta loco libro proximo laudato. „ Se il detto *Breve* è o-
„ ſcuro agli accennati uomini ſofiſtici, egli è chiaro, pre-
„ ciſo, e intelligibile a tutti gli altri buoni Criſtiani, che
„ con animo ſincero bramano praticare quella penitenza,
„ che poſſono. Io ho inteſi varj Criſtiani privi affatto di
„ ogni

„ ogni letteratura, i quali leggendo il Breve recato in vol-
„ gar favella, di queſta guiſa interpretavano la ſuddetta
„ clauſola. Il Santo Padre, dicevano, proibiſce d'imbandi-
„ re nella Quareſima convitti, e banchetti a carne, ed a
„ peſce, come fanno tanti voluttuoſi, ed ingordi. Vieta
„ le ricercate delicatezze, ed i raffinati condimenti. Nel
„ rimanente non intende giammai di mettere in anguſtia i
„ buoni Criſtiani, che ſendo diſpenſati da' latticinj, non
„ hanno il comodo di cibarſi or di ſoli cibi Quareſimali,
„ or di ſoli latticinj. Intorno a queſta varietà egli con Pa-
„ terna Clemenza laſcia, che ciaſcheduno ſi regoli con cri-
„ ſtiana prudenza, e ſecondo il biſogno„.

V. Verum quod plena in luce rem collocat, videlicet Litteras Apoſtolicas non vetare permixtionem piſcium cum lacticiniis, eſt Sapientiſſimus Cardinalis Quirinus Epiſcopus Brixienſis, qui in ſua Epiſtola Paſtorali ad Vicarios Foraneos, Parochos, & Confeſſarios ſuæ Diœceſis, data Romæ die 15. Februar. an. MDCCXLII. hæc habet. *Quod itaque iis litteris cautum eſt de licitis & interdictis epulis minime apponendis, nemo veſtrum ignoret, referri quidem ad carnium, non autem ad ovorum etiam, & lacticiniorum cum piſcibus, aliiſque licitis jejunii tempore epulis, uſum: Namque omnibus patet, quemadmodum in noſtra, ita in aliis quoque regionibus, ovorum, & lacticiniorum uſum licite ex vi ſolummodo conſuetudinis adhiberi in quatuor anni temporibus, & in vigiliis pariter; ac proinde illa non ita pro interdictis epulis habenda eſſe diebus jejunii, ac carnes habentur.*

VI. Ratio, quam aſſignat Doctiſſimus Cardinalis, cur carnium, non lacticiniorum cum piſcibus permixtio vetita intelligatur, evidens eſt. Quippe non tam ſevere lacticiniorum uſum in jejuniis, quam carnium eſum prohiberi omnibus patet. Nam in pluribus Regionibus vi ſolius conſuetudinis in aliis a Quadrageſima jejuniis lacticinia, & ova comeduntur. In tranſalpinis Provinciis pluribus paſſim lacticinia permittuntur in ipſa Quadrageſima. Accedit, quod, ut in citata *appendice* dictum eſt, ratio, cur lacticinia plurimis

in

in Regionibus conceduntur, eſt caritas olei, cui in condiendis pulmentis, & ferculis lac, & butyrum ſubſtituuntur. Plebej, & pauperes pulmenta lacte, aut butyro condiunt, & pro obſonio haleculam, aringam, idque genus quidquam manducant. Lacticiniorum privilegium, ſi ſalitorum piſcium uſum ſubtraheret, incommodo graviſſimo, non ſolamini eſſet. Hæ ſunt conjecturæ, quæ permixtionem lacticiniorum cum piſcibus non vetari in Litteris Apoſtolicis ſuadebant. Et quod reapſe iſte ſit genuinus Litterarum Apoſtolicarum ſenſus, patet nunc ex Reſcripto Pontificio. *Piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia*. In fumum ergo occidit quidquid in oppoſitum adducebatur.

VII. Opportuna hic eſt altera laudati Cardinalis QUIRINI viri ampliſſimi doctrina, quæ & dicta, & dicenda magnopere confirmat. Docet ille in præfata ſua Paſtorali Epiſtola, non plus extendendam diſpenſationem eſſe, quam neceſſitatis gradus poſtulet. Sunt qui pulmento eſuriali veſci nequeunt. Verum, ſi pulmentum carnium jure coctum comedant, reliquum prandium lacticiniis, & piſcibus perficere valent, quin detrimentum ſubeant. Quis improbaverit hunc dimidiatum ciborum delectum a Chriſtiana pietate, & abſtinentiæ amore ortum? Nemo ſane, niſi in diſcrimen revocetur luculentiſſimum principium illud. Qui nequit integrum reddere debitum, partem, quam poteſt, ſolvat. Cavendum tamen admonet præſtantiſſimus Cardinalis, ne ſub hoc dimidiatæ temperantiæ velamine, gulæ negotium obumbretur. *Non probamus*, inquit, *eorum ſententiam, qui putant Diſpenſatis, quorum ſtomacho ſatis foret, de utriuſque Medici conſilio, pulmentum in jure coctum, aut quid ſimile deguſtare, non amplius licere poſt illam deguſtationem in reliquo prandio ſeu ovis & lacticiniis, ſeu piſcibus uti, eaque ratione prohiberi, quin communem illam abſtinentiam amplectantur, quam valetudinis ſuæ ſtatus minime refugiat. Contra cenſendum eſt, dimidiatam illam pro cujuſque viribus temperantiam, dum a Chriſtiana pietate, & abſtinentiæ ipſius amore ortum trahat,*

po-

potius eſſe laudandam. At quoniam facile contingere poteſt vitium illud ſeu gulæ, ſeu lautioris victus Chriſtianæ pietatis nomine velari, Diſpenſatos omnes monemus, ut hac in re conſcientiæ ſuæ ſerio conſulant: id præterea caventes, ne quod licite ab ipſis peragitur, aliis occaſionem præbeant in variis illis, mixtiſque epulis, delicias, ac voluptates conſectandi, omni quidem tempore a ſanctis Chriſtianæ Religionis moribus abſonas; ſed eo potiſſimum, quo ad avertenda Divinæ iracundiæ flagella Eccleſia populum ſuum ab eſcis carnalibus abſtinere præcipiens, auſteriorem carnis macerationem expiandis epulis, quibus in reliquo anno humana obnoxia fragilitas fuit, ex Apoſtolico inſtituto decrevit. Hæc ſunt virtutum abſtinentiæ, & temperantiæ documenta, quæ, tricis ſcholaſticis, & ſubtilibus interpretamentis neglectis, nobis præbent, inculcantque illi, quos poſuit Deus regere Eccleſiam ſuam. His auſcultandum, obſequendumque, miſſis quibuſdam Caſuiſtis, qui vanis diſtinctiunculis gulæ irritamenta vel nolentes promovent. Se ipſis itaque in nihilum occidunt quæ §. 1. recenſuimus diſputationis gratia.

§. III.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Reſpondemus: epulas licitas pro iis, quibus permiſſum „ eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas „.

Epulæ licitæ Diſpenſatis permiſſæ, ſunt carnes ſalubres. Peccant qui quocumque carnium etiam inſalubrium genere veſcuntur.

VIII. OLim graviter dumtaxat ægrotis carnes permittebantur. Ante unum, & alterum ſæculum conceſſio carnium ob ſolam piſcium nauſeam inaudita prorſus fuit. Diſpenſationis uſus ſenſim ſine ſenſu dilatatus limites omnes prætergreſſus eſt. Præceptum de ciborum delectu

vix

vix extra pauperes, & cœnobia obtinet, adeo amplificata eſt extorquendarum diſpenſationum corruptela. Si ſcire aves quam nullæ ſint diſpenſationes ejuſmodi, menſas diſpenſatorum luſtra. Offendes ſacro abſtinentiæ tempore convivia opipare parata. Fumant fercula carnium ferinarum tum ſilveſtrium, tum domeſticorum varietate diſpoſita. Condimentorum nidores ultimos univerſæ domus, nedum triclinii, receſſus ſubeunt, ſcandalo publico. An tam illecebroſæ corruptelæ anſam dederint recentium Caſuiſtarum diſputationes, an diſputationes ejuſmodi ortum duxerint ex corrupto more, ut in plurimis morum controverſiis uſuvenit, non facile dixerim. Illud eſt certum, poſtquam Recentiores quidam propugnare aggreſſi ſunt, diſpenſatis quodcumque carnium genus licere, abuſum latius permanaſſe, ac veluti torrentem, aggeribus omnibus fractis, cujuſque temperantiæ confinia tranſiliviſſe. Primi, qui indiſcriminatim quodcumque carnium genus diſpenſatis permiſſum *eſſe* docuerunt, ſunt Diana, Villalobos, Leander, Paſqualigus, Sanchez mitioris ethices aſſertores. Textus deſcribendi ſunt, ne invidiam illis creare videar. P. Diana *tom. 4. coord. tract. 6. Reſ. 71.* refert pro contraria opinione P. Joannem de La Crux, quem vocat doctiſſimum Dominicanum; ſed ego jam alias appellavi laxum Caſuiſtam, cum Zanardo, & Manriquez, ut hinc omnes colligant, non pro partium ſtudio, ſed pro unica nos decertare veritate. La Cruz tamen licet Caſuiſta laxus ſententiam improbat Dianæ ſcribentis *loc. cit. Contrariam opinionem ſuſtinendam eſſe puto, quam Noviſſime* (nota) *Noviſſime docet Villalobos . . . . Itaque habenti licentiam ad eſum carnium licebit quodcumque genus comedere, ſcilicet lardum, leporem, hœdum, bovem, & alia infirmis diſconvenientia, etiamſi tota refectio ex illo carnis genere fiat : nam in tali caſu edendo carnes ſaluti nocivas peccabit adverſus præceptum naturale temperantiæ, non autem adverſus præceptum poſitivum de abſtinendo a carnibus in die jejuniorum.* P. Leander diligens in expiſcandis authoribus, qui novæ benignitati favent, Patrem vetuſtiorem

Vil-

Villalobos non invenit. Et tamen P. Leander cum hoc Villalobos, & Paſqualigo, atque Joanne Sanchez non modo probabiliter, ſed probabilius defendit ejuſmodi opinionem. *Probabilius omnino reſpondeo, non peccare mortaliter contra præceptum abſtinendi a carnibus . . . . Ratio eſt, quia Eccleſia per diſpenſationem omnino tollit prohibitionem carnium : at probibitio carnium reſpicit, & includit carnes omnes (ut apud omnes eſt conſtans) ergo & diſpenſatio abſoluta includere debet ablationem abſtinendi ab omnibus carnibus tam proficuis, quam nocivis. Diſp. 2. q. 28.*

IX. Næ egregia argumentatio iſthæc! Prohibitio includit carnes omnes. Ergo & diſpenſatio? Eccur? Quia oppoſitorum ratio eadem. Hoc argumentandi genus in his, quæ ab hominum voluntate, & circumſtantiarum diverſitate pendent, mirificum ſane eſt. Et lamentari eos non pudet, ſi ſimiles argutandi formulas irrideamus? Lex jejunii, ut evidentius ſophiſticam explicem cavillationem, prohibet iteratos eſus, vetat horam prævertere, vetat carnes. Ergo diſpenſatio includit omnia? Prohibitio comprehendit quatuor affinitatis, aut conſanguinitatis gradus : ergo diſpenſatio includit omnes. Prohibitio violandi Feſtos dies includit Miſſæ auditionem, & abſtinentiam ab opere ſervili. Ergo diſpenſatio includit omnia? Retorſiones, inquis, diſparatæ ſunt, & de uno genere ad aliud. Itane vero? Pedem ergo intra ſemitam conferamus.

X. Adeſdum. Principiis ne iiſdem nituntur prohibitio, & diſpenſatio? Minime inquis. Quoniam prohibitio abſolute ea omnia vetat, quæ bono communi legis adverſantur relative ad univerſam gentem. Diſpenſatio vero juris relaxatio eſt, comparate ad indigentiam hujus, aut illius hominis. Ergo argumentatio a prohibitione ad diſpenſationem nulla eſt. Verum cominus rem agamus. Diſpenſatio libera ne eſt, an neceſſaria? Libera inquis. Ergo carnes ſalubres, ſecus noxias, & inſalubres concedere poteſt. Negabis ne vitulinam, ſecus ſuillam carnem concedere Superiorem poſſe? Si liberum in concedendo aſſeris, & hoc poſterius fateare neceſſum eſt. Po-

teſt, reponis, ſed non aſtringitur. Ita ne vero ? Dic ſodes : Hic diſpenſator, quem liberum aſſeris in diſpenſando ab uno, ſecus ab altero carnium genere, eſt ne etiam fidelis, & prudens? Eſt ſane ejuſmodi, quem conſtituit Dominus regere vineam ſuam. Ergo ea tantum concedere debet, quæ & neceſſitas & commodum Chriſtiani diſpenſandi exigunt. Sed nec commodum, nec utilitas, nec neceſſitas fidelium, qui diſpenſationem petunt, carnes poſtulant inſalubres nocivaſque. Ergo alterutrum fatearis oportet. Aut imprudentem, infidelem, ſuique miniſterii prævaricatorem præſumendum eſſe diſpenſatorem : aut diſpenſationem limitatam eſſe ad ſolas carnes ſalubres juxta diſpenſati neceſſitatem, commodum, & utilitatem. Quid, quod communi circumfertur pœnes omnes, tum Canoniſtas, tum Theologos proverbio, Diſpenſationem non extendi ultra limites neceſſitatis poſtulantis. Quoniam, ſublata veræ neceſſitatis cauſa, diſpenſatio nulla eſt, nemine refragante. Nullum ergo prudens, & rationabile fundamentum occurrit præſumendi in diſpenſatione indefinita, carnium inſalubrium conceſſio. Tandem. Fac Medicum ægroto facultatem impertiri carnium edendarum. Quis ratione præditus præſumet conceſſionem hanc carnes noxias complecti ? Et hoc præſumes de Medico ſpirituali?

XI. Falleris, totoque cœlo, nedum oſtio, aberras, clamat acutus P. Zacharias Paſqualigus. Cedo inquit. Quiſnam jejunii Eccleſiaſtici finis, & meta? Corporis conflictatio, & maceratio. Bene habet. Ergo carnes inſalubres, & nocivas diſpenſator concedit. Salubres quippe magis delectant, minuſque corpori nocent: inſalubres vero & nocivæ corpus affligunt. Ergo ut conſiſtat, quoad fieri poteſt, jejunii finis, carnes omnes tum ſalubres, tum nocivas in diſpenſatione conceſſas dicendum eſt. Nullus dubito, quin ſuſpicaturus ſis mea hæc eſſe commenta, ut Junioribus odium conflem. Propterea ad abigendam impoſturæ ſuſpicionem verba P. Paſqualigi tranſcribo ex *Deciſ.* 46. *num.* 5. *Deinde ſi Eccleſia diſpenſaret in ſolis carnibus ſalutiferis, non ha-*

haberet amplius pro fine macerationem corporis, neque exercitium virtutis abſtinentiæ, quia jam concederet eas carnes, quæ magis contrariantur macerationi, & plus delectant guſtum; ſed ſalutem illius cum quo diſpenſaret. Ergo cum varietur finis, & non permaneat idem, non poteſt in aliquo permanere lex reſpiciens illum finem, ſed deberet ſuccedere alia lex, quam tamen conſtat non ſuccedere.

XII. Lepidæ argutationi feſtiva adhibenda reſponſio eſſet. Sed non quæ illos, ſed quæ nos decent, dicenda. Quin lacrymæ potius fundendæ, cum ſanctiſſimas Chriſtianæ temperantiæ, & abſtinentiæ regulas ad tam abſona, & vana interpretamenta redactas inaudimus. Maceratio corporis ab Eccleſia in jejunii lege intenta moderata eſt, quæ carnis petulantiam reprimat, non quæ ſanitatem deſtruat. Salubres carnes, quæ ab infirmis, aut diſpenſatis, qui infirmorum perſonam gerunt, comeduntur, minus gulam irritant, minuſque concupiſcentiam fovent. Quapropter ſimplices ſunt, non aromatum odore, non condimentorum artificio, non coquorum ſtudio præparatæ. Sæpe minus gulæ, palatoque ſapiunt, quam piſces. Contra bubulæ, ſuillæ, ferinæ, ſalitæ, aliæque id genus carnes, quæ inſalubres dicuntur, corpus macerant, quatenus ſanguinem accendunt, ſanitati incommodant, atque ad celeriorem interitum, aut inſanabilem morbum viam ſternunt. Cæterum palatum vellicant, gullam irritant, carnis petulantiam provocant, ſaginantque. Hæc omnia improbantur ab utroque Medico animæ, corporiſque. Ergo argutatio Paſqualigi, & aliorum inane commentum eſt.

XIII. Momentis a ratione, ipſaque diſpenſationis natura arceſſitis, Authoritatum pondera adjiciam. Non modo ergo ratio cogit præſumere, Superiores ſolas ſalubres carnes concedere, excluſis noxiis; ſed reapſe plura occurrunt documenta, quæ limitatam diſpenſationem evincunt. Ex plurimis pauca delibo. S. Carolus Borromæus ſtrenuus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ inſtaurator in ſuis aureis regulis pro exacta Quadrageſimæ obſervantia hæc inter alia præcipit: latine reddita. *Non vendantur cujuſque generis carnes, ſed vitulinæ tantum, alteriuſve*

riuſve animalis, quod Medicorum judicio uſui dumtaxat infirmorum congruum ſit. Nec cuilibet vendantur, ſed iis ſolum, qui facultatem a deſtinatis Miniſtris habuerint. Quæ facultas ſi indefinita ſit, remota cauſa, ob quam data eſt, continuo ceſſabit. Si vero neceſſitatis cauſa ultra decem dies perſiſtet, rurſus nova petatur licentia, alioqui extincta remanet. Et hæc methodus licentiæ petendæ de decem in decem dies obſervabitur uſque dum neceſſitas extiterit. Similia præſcribit in alio Decreto lato anno 1581. in quo admonet omnes diſpenſatos, ut ſoli, & a publica menſa ſejuncti, carnes conceſſas comedant, & acerbo cordis dolore mixtas, quod tempore, quo alii abſtinent, ipſi tali cibo veſcantur. Idem præcipit in Concilio Provinciali ſecundo. Summus Pontifex Clemens XI. in Edicto an. 1702. hæc præſcribit. *Animadvertant & Medici, & qui petunt licentiam, ut attendant qualitatem carnium, quod nempe ſint ſalubres, quia hæ ſolum permittuntur in Quadrageſima his, qui ex juſta cauſa nequeunt veſci cibis Quadrageſimalibus.* Poſtremum Maximus Pontifex BENEDICTUS XIV. feliciter regnans in ſuo Edicto an. 1741. declaravit ſalubres dumtaxat carnes in Quadrageſima edendas concedi his verbis. *Avvertendo di più i Medici, che danno le dette licenze, e reſpettivamente quelli, che le ricevono, che ſolamente ſono permeſſe le carni ſalubri a chi non può cibarſi per giuſte cagioni di cibi Quareſimali.*

XIV. Quis nunc non videt, nulla prorſus frui probabilitate oppoſitam opinionem. Epiſcoporum ergo, Synodorum, Summorumque Pontificum Edicta ſummo obſequio ſuſcipienda, & exequenda ſunt. Patet igitur evidenter, Summum Pontificem BENEDICTUM XIV. feliciter regnantem ea in ſuo Reſcripto ſervanda præſcripſiſſe, quæ & lex jejunii, & natura juſtæ diſpenſationis abſolute expoſcunt, requiruntque.

CA-

CAPUT VII.

POSTULATUM V.

„ An præceptum de utroque epularum genere non miſcendo
„ dies quoque Dominicos Quadrageſimales
„ complectatur? *Affirmatur complecti.*

§. I.

Dubitandi conjecturæ indicantur.

I. Diebus ſaltem Dominicis Quadrageſimæ epularum permixtio licita videtur. Ejuſmodi dies exemptos ab utroque præcepto tum abſtinentiæ, tum unicæ comeſtionis, primis temporibus fuiſſe plures contendunt. Et quod carnium eſum ſpectat, colligi videtur ex S. Gregorio, cujus tempore conſuetudo comedendi carnes Dominicis Quadrageſimæ diebus jam in corruptelam declinaverat. Differebant ſiquidem helluones cœnam Sabathi poſt mediam noctem, ut carnibus ſaturare ventrem poſſent, quemadmodum paraſiti hodierni ſeu ventris idololatræ, qui vulgo *Sabathinam* perficiunt, ſeu poſt medium noctis Sabathi ſeſe implendos carnibus differunt. Quæ corruptela argumento eſt comiſſatores iſtos litteram, non ſpiritum legis ſervare. Hunc abuſum deteſtatur S. Gregorius *cap. Denique Diſt.* 4. his verbis. *De ipſa vero Die Dominica hæſitamus, quidnam dicendum ſit, cum omnes laici, & ſæculares illa die plus ſolito, cæteris diebus accuratius cibos carnium appetant, quod utique non rationi, ſed voluptati, immo cuidam mentis cœcitati adſcribendum eſt. Unde nec a tali conſuetudine averti poſſunt: & ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte pejores exiſtant, ſi a tali conſuetudine prohibeantur.* Clarius hoc idem docere S Gregorius videtur homilia 16. in Evang. cujus textus refertur *cap. Quadrag. diſt.* 5. *Sex hebdomadæ*

madæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo fiunt. Ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quam ſex & triginta dies remanent &c. Ergo abſtinentia, quæ feriis Quadrageſimæ præcipitur, dies Dominicos non complectitur. Licitum itaque erit his diebus epulas permiſcere.

II. Quid, quod Recentiores Eſcobarius, Machadus, Lamas Dominicis diebus Quadrageſimæ licita ova & lacticinia aſſerant? Hanc ſententiam propugnat præ cæteris P. Andreas Mendo. *Quia*, inquit, *in diebus non jejunii nullo eſt opus privilegio, hujuſmodi autem ſunt Dominicæ Quadrageſimæ: igitur in eis abſque privilegio, aut Bulla, omnes indiſcriminatim poſſunt edere ova, & lacticinia, cum in illis diebus non jejunii nulla ſit in jure prohibitio. In Bull. Cruc. diſ.* 18. *cap.* 1. *n.* 29.

III. Hanc opinionem ut probabiliorem propugnat P. Claudius La Croix commentator Medullæ P. Buſembau *lib.* 8. *dub.* 13. *ar.* 2. *n.* 13. *Probabilius eſſe, non eſſe dies Quadrageſimales Dominicas Quadrageſimæ, & ita in illis cunctis poſſe ovis veſci, & lacticiniis. Advertit* Mendo, *ſe audiviſſe a viro docto, & gravi, quod declaraviſſet Pontifex in Bulla ſpeciali, ſuam mentem eſſe comprehendere Dominicas Quadrageſimæ nomine dierum Quadrageſimalium. Sed ipſe* Mendo *reſpondet* bene, *de tali declaratione* authentice *non conſtare, ac per conſequens non obligare.*

IV. Ex his videtur colligi epularum permixtionèm diebus Dominicis permittendam eſſe. Nam hi dies ſunt privilegiati: exempti ſunt ab unicæ comeſturæ præcepto. Primis Eccleſiæ ſæculis carnes in iiſdem comedebantur. Tandem ſi etiamnum juxta doctos Recentiores hi dies *Probabilius* non ſunt Quadrageſimales, conſectarium ſponte fluit, poſſe illos, qui ex diſpenſatione carnibus veſcuntur, epulas permiſcere.

§. II.

§. II.

Præceptum de non permiſcendis epulis jure complectitur dies Dominicos, æque ac ferias Quadrageſimæ.

V. PRincipio refellenda ſunt quæ ſuperiore paragrafo recenſui. Eccleſiæ Diſciplina a more jejunandi diebus Dominicis ſemper abhorruit. Huncce morem ſeverius prohibuit poſt exortas hæreſes Euſthatianorum, Manichæorum, & Priſcillianiſtarum, qui omnibus Dominicis diebus auſtera peragebant jejunia. De hac prohibitione fidem faciunt Epiphanius, Hieronymus, Auguſtinus; nemo tamen aſſerit carnium uſum licitum his diebus fuiſſe. Ut Catholici ab hæreticis diſtinguerentur ſat erat iterare eſus, ſalva abſtinentia a carnibus. Quoniam, ut alias diximus, & dicendum ſæpius eſt, Canonica Diſpenſatio libera cum ſit, prudenſque, reſtringitur, aut dilatatur juxta varios neceſſitatis gradus. Et quamvis gratis admitteremus licuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis diebus Dominicis carnium uſum, ut undequaque Catholici ſeſe, indicatis hæreticis opponerent; quid inde? An non conſtat poſterioribus ſæculis morem hunc penitus eſſe ſublatum? Teſtimonium, quod ſub nomine S. Gregorii opponitur, quodque reipſa a Gratiano ſub ejuſdem Pontificis nomine refertur, illius non eſt, ut doctiſſimi Benedictini P. P. Congregationis S. Mauri ſub finem Epiſtol. S. Doctoris animadvertunt. Author porro iſtius Canonis non morem adprobat, ſed corruptelam deteſtatur: eam tolerat, ut evitet majus ſcandalum, & pejora mala, ut conceptis verbis *Gloſſa ibidem* explicat, *verſ. hæſit.* ubi inquit. *Hæſitamus non quid juris, ſed quid ſtatuendum ſit, ne ſcandalum oriatur.* Quæ ſane interpretatio genuina eſt, cum Pontifex ipſe ſubdat, pravam conſuetudinem *Non rationi, ſed voluptati, immo cuidam mentis cœcitati adſcribendam eſſe.* Quæ omnia confirmat *Gloſſa verſ. venia*, ubi hæc leguntur. *Ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ.*

culpæ. Tolerat enim Gregorius crimen tale propter periculum ſchiſmatis, vel ſcandali : unde non eſt dicendum, quod ignoſcatur eis, licet non puniat eos propter multitudinem, vel ſcandalum : ſuſtinenda enim ſunt crimina ratione ſcandali, vel ſchiſmatis. Ad hanc doctrinam omnium Theologorum aſſenſu firmatam animum intendere vellem eos, qui ut collapſæ diſciplinæ abuſus, legumque tranſgreſſiones ceu licitas defendant, ſilentium, & tolerantiam Eccleſiæ per ſummam ignorantiam obtrudunt : ac ſi permiſſio mali, quod impediri abſque prudenti majoris mali periculo nequit, eſſet ejuſdem approbatio. Abuſus paulatim decrevit, & tandem penitus obſolevit.

VI. Quæ opponunt Recentiores Probabiliſtæ Mendo, Lamas, Machadus, Eſcobarius, Paſqualigus, & La Croix abſona ſunt, & communi Theologorum authoritate improbata. Siquidem quod Paſqualigus *Deciſ.* 72. infert ex laudato S. Gregorii textu, commentitium omnino eſt. Utique Sanctus Pontifex dies Dominicos ſubtractos abſtinentiæ aſſerit, & ſubſtitutos quatuor dies ante primam Dominicam ſubdit, ut quadragenarius abſtinentiæ numerus compleatur. At quid inde? Propterea ne licitus lacticiniorum uſus? Eadem ergo ratione permiſſus erit carnium eſus. Verbis ludit acutus Recentior. Abſtinentia & comeſtionem, & comeſtionis qualitatem ſpectat. Et ſi preſſe loqui velimus, prius comeſtionem, poſt ejuſdem qualitatem excludit. Et quia diebus Dominicis plures ad libitum comeſtiones permittuntur, ideo dies ejuſmodi ſubtracti abſtinentiæ dicuntur. At non propterea ab abſtinentia a carnibus, & lacticiniis exempti ſunt. Quid, quod P. Diana ipſe *Reſol.* 54. *n.* 2. hæc ſcribit. *Alibi hanc ſententiam* (de licito uſu lacticiniorum in Dominicis Quadrageſimæ) *improbavi, & nunc iterum improbo : & caveant Authores, ne impoſterum illam vel abſolute teneant, vel tanquam probabilem admittant. Nam Sacra Congregatio S. Officii, & Sacra Congregatio Indicis, menſibus elapſis, mandarunt, hanc ſententiam a quodam libro deleri, ut factum fuit. Et recte quidem, nam eſt contra communem ſen-*

ten-

tentiam Doctorum. Et tamen P. La Croix, Bullam Cruciatæ interpretando, non reformidat ſcribere, probabilius eſſe, Dies Dominicos Quadrageſimæ non eſſe Quadrageſimales. Si dicatur, Pontificem declaraſſe, ejuſmodi quoque dies Quadrageſimales eſſe, reſpondet, Patrem Mendo aſſerere *non conſtare authentice de tali declaratione*. Eccur authentice non conſtat? Quia P. Mendo hoc aſſerit. Verum oppoſitum docent Theologi, conſuetudo, experientia.

VII. Labefactatis Recentiorum placitis, paucis exponitur Pontificium Reſponſum. Licet diebus Dominicis non urgeat primum præceptum unicæ comeſturæ, urget tamen alterum abſtinendi a carnibus, ovis, & lacticiniis. Ergo præceptum de epulis utriuſque generis non miſcendis æque Dominicos ac cæteros Quadrageſimæ dies complectitur. Sed cæteros dies illud complecti capite ſuperiore oſtenſum eſt. Ergo probatum remanet æque vetitam eſſe diebus Dominicis ac feriis Quadrageſimæ eſcarum permixtionem. Nec Dominici Quadrageſimi dies lautioribus conviviis, & ſelectioribus ferculis, ſed ſolemniori cultu, ferventioribus precibus, frequentiore ægrotorum viſitatione, atque liberaliori pauperum ſubſidio celebrandi a populo Criſtiano ſunt.

CAPUT VIII.

POSTULATUM VI.

„ Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla „ Cruciatæ edere possunt ova & lacticinia „.

„ Rescribimus: Nihil in prænunciatis nostris Apostolicis „ Litteris statutum esse quod respiciat gratiosum Cru- „ ciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius teno- „ rem STRICTE, & considerate perpendant, ex ejus- „ que sententia se gerant. Caveant autem, ne inani „ quapiam excusatione sese solutos esse arbitrentur præ- „ scriptis ibi legibus. „

§. UNICUS.

Paucis Quæsitum, & Rescriptum perstringuntur.

I. QUamquam ingentia volumina in Diploma *Cruciatæ* edita sunt, tamen vix designare Authores valent, quid singulare in eodem concedatur adversus abstinentiæ legem. Nam privilegium carnium edendarum solitis circumscriptum terminis est, ut ex sequenti textu præfatæ Bullæ Gregorii XIII. patet. *Item, ut dicto anno durante in omnibus, & singulis Regnis, insulis, locis, terris, oppidis, & dominiis prædictis (& non extra illa) carnibus de consilio utriusque Medici, temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadragesimalibus vesci, ac pro eorum libito ovis, & lacticiniis. Ita quod, qui carnes comederint, servata in cæteris jejunii Ecclesiastici forma, dicto jejunio satisfeciisse censeantur.* Non vacat nunc, quod sit præter institutum expendere quæ adversus istius Textus sinceritatem in utramque partem disputantur. Communior, & mihi vera sententia est, ut jacet, genuinum esse.

II.

II. P. Thomas Tamburinus, Alphonſus Rodriquez, & alii plures deprehendere vix poſſunt, quid emolumenti peculiaris afferat Bulla inſthæc. Sic enim ratiocinantur. Vel certus ſum, me ob infirmitatem gravem poſſe comedere carnes: & tum licite veſci eiſdem poſſum ſine ullius conſilio. Vel certus ſum, me non indigere: & tum privilegium mihi non ſuffragatur. Denique dubius ſum: & tum de utriuſque Medici conſilio carnibus veſci poſſum abſque privilegio. Emolumentum, quod Tamburinus deprehendit, eſt, quod dum Medicus dubius eſt valet impertiri uſum carnium. Item concedit Pontifex, inquit, ut ſervata jejunii forma, ſemel tantum comedendo, meritum jejunii obtineatur. Hæc ſunt duo emolumenta, quæ juxta Tamburinum Diploma concedit. Nemo non videt, vix aliquid concedi, quod in aliis diſpenſationibus conſuetis, ad hoc quod attinet, non impertiatur.

III. Quantum igitur ad eos, qui vi Bullæ Cruciatæ carnibus veſcuntur, nulla eſt controverſia. Evidens quippe eſt, & iſtos ad unicam comeſturam in Bulla ipſa præſcriptam, juxta probabiliorem ſententiam aſtringi. Nec minus manifeſtum eſt, hos permiſcere haud poſſe epulas vetitas, & licitas. Si enim de utriuſque Medici conſilio edere carnes debent, ſi cauſa expoſita falſa ſit, nulla diſpenſatio eſt. Si cauſa vera eſt, piſces nocivi ſunt, & prohibiti. Quapropter in Quæſito non de his, qui carnes, ſed de illis, qui lacticinia comedunt, dubitatur.

IV. Porro eos, qui ova, & lacticinia comedunt ſive vi privilegii Cruciatæ, ſive vi communis diſpenſationis, poſſe ſimul eſuriales cibos manducare, præceptoque unius comeſturæ aſtringi, nemo eſt qui ambigat. Nullam ergo hic diſputandi materiam præbet Bulla Cruciatæ. Quapropter jure ac merito Pontifex Summus reſcribit. *Nihil in prænunciatis noſtris Apoſtolicis Litteris ſtatutum eſſe quod reſpiciat gratioſum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem STRICTE, & conſiderate perpendant, ex eiuſque ſententia ſe gerant.*

V. Monitum in hoc Reſcripto continetur valde idoneum ad labefactandam opinionem æquo laxiorem in præfatam

Cruciatæ Bullam invectam. Disputant Recentiores, sit ne Diploma istud *stricte*, an *ample* interpretandum? Communis doctrina est, privilegia juri communi adversa *stricte* interpretanda. Quoniam quod te subtrahit communi legi, odiosum est, ipsumque commune bonum intentum a lege invadit. Ergo, ne hoc commune bonum grave damnum subeat, privilegium eidem contrarium restringi, quoad fieri potest, debet. Contra vero beneficium Principis mere gratiosum, quod nullum jus lædit, *ample* interpretandum convenit penes omnes. Bulla Cruciatæ juri communi adversatur in plurimis, & potissimum in materia jejunii, de quo in præsens. Ergo juxta communem Theologorum, & Canonistarum sententiam *stricte* interpretanda est.

VI. P. Thomas Tamburinus *tract. in Bull. Cruc. cap.* 1. §. 3. fatetur hanc, quam descripsi sententiam, communem esse. Verum subdit, P. Mendo Probabilistam placidum, suavemque propugnare, *ample* interpretandam Bullam esse, quantum ad omnia in eadem concessa, sive contra, sive præter jus commune sint. Huic autem sententiæ, utpote minus probabili utroque subscribit pollice Tamburinus, cujus hæc est argumentatio. Privilegia, & beneficia concessa a Summo Pontifice in favorem fidei, & Religionis, quamvis exorbitent a jure, *ample* sunt interpretanda. „ Quia, inquit, „ debemus, quantum possumus, fidei favere, ac judicare „ Pontificem ibidem *amplissime* facere voluisse. Porro Bul- „ læ privilegia omnia concessa sunt, ut fideles excitentur „ vel ad pugnandum, vel ad orandum, vel ad porrigen- „ dam eleemosynam contra infideles. Ergo cum sint in fa- „ vorem fidei concessa, *ample* sunt interpretanda „.

VII. P. Tamburinus, ut alias dixi, Probabilista est, quo benignior, eo acutior; ejusque tum scribendi nitorem, prout res fert, tum perspicuam disputandi rationem semper magni feci. Et hæc est ratio, cur frequenter illius opiniones æquo benigniores refellam, quod nempe sint ad fallendum aptiores. Speciosa argutatio, qua adversus communem sententiam contendit, *ample* omnia Bullæ privilegia interpre-

tanda

tanda eſſe, facillime imperitis fucum facit. Verum ſi penitius ſpectetur, merum ſophiſma eſt. Utique quæ fidei favent, ſunt amplianda. Ergo ne ſacræ inediæ tempore, quo Divina placatur vindicta, Miſericordia imploratur, redimuntur ſcelera, immolantur Deo pro delictis victimæ contriti cordis, hoc inquam tempore amplificanda eſt conceſſio epularum, relaxanda eſt corporis maceratio? Quæ ſubtrahunt fideles a jejuniorum ſeveritate, aliarumque legum obſervantia, fidei amplificandæ favent? Idcirco *ampliſſime* interpretanda? Arma ergo dilatandæ fidei peridonea, lautitiæ, fercula ſelecta, opipara convivia, commeſſationes? Contra clamant Patres, jejunia, corporis conflictatio, ſunt virtutum ſemina, vitiorum flagella, carnis repreſſio armaque fidei. An non ſemper Dei populus in jejunio, oratione, & eleemoſyna, atque univerſæ Divinæ legis executione de ſuis hoſtibus triumphavit? Romani Pontifices imbecillitatis humanæ memores, pro temporum opportunitate Bullam Cruciatæ impertiunt, aliquantulum legis ſeveritatem remittunt ob altiorem finem. Chriſtianorum alii ſtrenui, alii languidi, debileſque. Relaxatur pauliſper pro infirmis lex, ut excitentur ad majus bonum præſtandum. Verum ita illos diſpenſare ſentire nos convenit, ut quo minus fieri poteſt lex communis lædatur.

VIII. Ex paucis, quæ obiter dicta ſunt, evidenter conſtat, argumentationem Tamburini vanum eſſe ſophiſma. *Stricte* ergo interpretanda eſt Bulla *Cruciatæ*, ut probabilior, immo vera ſententia docet. Cui ſententiæ maximum authoritatis pondus adjicit Pontifex Summus, dum & ipſe *ſtrictam* ſuadeat interpretationem, moneatque, ne inanibus commentis ſe ſe ſolutos fideles arbitrentur legibus, & formulis ibidem præſcriptis. *Quare qui eo* Diplomate *gaudent, illius tenorem ſtricte & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia ſe gerant. Caveant autem ne inani quapiam excuſatione ſeſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi legibus.* Si hæc pauca Sanctiſſimi Pontificis verba ea, qua decet, animi demiſſione, & chriſtiana ſimplicitate, atque docilitate

reco-

recogitentur, innumera præfatæ Bullæ commenta a P. Mendo, Diana, Tamburino, Machado, aliisque recentioribus excogitata in nihilum occidunt. Gratiosum a Pontifice Summo vocatur Diploma, ut tacitæ objectioni occurram, non quod non adversetur legi communi, sed quod uni inclytæ Hispanæ Genti concessum sit.

CAPUT IX.

POSTULATUM VII.

„ Utrum memorata duo præcepta urgeant extra
„ Quadragesimam?

§. I.

Dubitanti rationes.

I. JEjunium Quadragesimale semper in Ecclesia solemniore ritu peractum est, majorique in pretio habitum, quam cætera anni jejunia. Ergo mitior in his, quam illo austeritas. Non urgent itaque in aliis jejuniis a Quadragesimali distinctis præfata duo præcepta. Quod jejunium Quadragesimale excellentius in Ecclesia sit, probat S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 8. *ad* 3. his verbis. *Inter alia jejunia solemnius est Quadragesimale jejunium, tum quia observatur ad imitationem Christi, tum etiam quia per ipsum disponimur ad redemptionis nostræ Mysteria devote celebranda: & ideo in quolibet jejunio interdicitur esus carnium. In jejunio autem Quadragesimali interdicuntur universaliter etiam ova, & lacticinia. Circa quorum abstinentiam in aliis jejuniis diversæ consuetudines existunt apud diversos, quas quisque observare debet secundum morem eorum, inter quos conversatur.*

II. Hoc idem confirmatur unanimi SS. Patrum assensione. Omnes quippe adfirmant, Quadragesimale jejunium ab ipso Evangelio, Apostolisque originem ducere. Satis sit unum,

unum, & alterum allegare. S. Auguſtinus *ep.* 55. ad *Januar. c.* 15. *Quadrageſima jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moyſis, & Eliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus ieiunavit, demonſtrans Evangelium non diſſentire a lege, & Prophetis.* S. Hieron. Montaniſtis improperans, quod tres illi obſervantes Quadrageſimas, tres adorent Salvatores, docet apud Catholicos unicam toto anno obtinere Quadrageſimam ex Apoſtolica traditione proficiſcentem. *Nos unam Quadrageſimam ſecundum Apoſtolicam traditionem Apoſtolorum toto anni tempore nobis congruo ieiunamus : illi tres in anno faciunt Quadrageſimas, quaſi tres paſſi ſint Salvatores.* Similia docent Patres omnes, quos prætereo. Plura alia anni jejunia ſunt inſtitutionis merę Eccleſiaſticę. Ergo jejunia Quadrageſimę ſeveriora : mitiora alia.

III. Accedit, quod jejunium Quadrageſimale decem & amplius ſęculis non ſolvebatur ante Veſperas, cętera vero jejunia ad Nonam, ut colligitur ex Patribus. S. Benedictus in ſua Regula *cap.* 14. hęc prędſcribit. *Quarta, & ſexta feria ieiunent uſque ad nonam : in Quadrageſima vero uſque ad Paſcha, ad veſperam.* Hoc idem narrat S. Bernardus ſer. 3. in Quadrag. *Hactenus uſque ad Nonam ieiunavimus ſoli, nunc uſque ad Veſperam ieiunabunt nobiſcum univerſi.* Ergo hac quoque tempeſtate quidquam ſeveritatis remittendum in aliis extra Quadrageſimam jejuniis. Quod autem indulgendum videtur, eſt exemptio a memoratis duobus prędceptis unicę comeſturę, & non permiſcendarum epularum.

§. II.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Reſpondetur : urgere extra Quadrageſimam utrumque
„ præceptum, illud ſcilicet unicę comeſtionis cum reli-
„ quis legibus in ſecundo, & tertio ad hęc poſtulata
„ reſponſo, expreſſis: & alterum non permiſcendi epu-
„ las licitas cum interdictis, ut in quarto poſtulato de-
„ finitum eſt „.

In cæteris jejuniis ab Eccleſia extra Quadrageſimam præſcriptis obſervanda ſunt duo præcepta, unicæ comeſtionis, & de non permiſcendis utriuſque generis epulis: quantitas & qualitas veſpertinæ collationis Quadrageſimalis, horaque meridiana.

I. HÆC omnia præſcribuntur in Pontificio Reſponſo: Et quidem jure, meritoque. Id palam fiet ſingula diſpiciendo. Unica comeſtio naturam cujuſque jejunii Eccleſiaſtici ingreditur. Quoniam idem eſt omnium jejuniorum finis præcipuus, nempe concupiſcentię repreſſio. Huic autem aſſequendo fini idonea judicata eſt unica comeſtio: idcirco eam Eccleſia præcepit. Audiamus S. Thomam 2. 2. *q.* 147. *a.* 6. *Jejunium ab Eccleſia inſtituitur ad concupiſcentiam refrænandam: ita tamen, quod natura ſalvetur. Ad hoc autem ſufficere videtur unica comeſtio, per quam homo poteſt & naturæ ſatisfacere, & tamen concupiſcentiæ aliquid detrahit diminuendo comeſtionum vices: Ideo Eccleſiæ moderatione ſtatutum eſt, ut ſemel in die a jejunantibus comedatur.* De primo ergo præcepto unius comeſtionis non eſt ambigendum. Nam jejunia extra Quadrageſimam vera jejunia ſunt; ergo jejunii naturam, in unica comeſtura ſitam, habere debent. Quod alterum præceptum ſpectat de epulis non permiſcendis, non minus evidens eſt, urgere in cęteris jejuniis extra Quadra-

geſimam ac in ipſa Quadrageſima. Idque oſtenditur ex ipſo textu S. Thomæ §. 1. allato, in quo hæc habentur: *In quolibet jejunio interdicitur eſus carnium.* Ergo in nullo jejunio edendarum carnium facultas concedi jure valet, niſi vel ob infirmitatem, vel ob grave nocumentum ciborum eſurialium. Porro recurrit argumentum factum ſupra, videlicet, aut nullam eſſe diſpenſationem ob defectum juſtæ cauſæ: aut ſi juſta eſt cauſa, nempe quod eſus piſcium revera graviter noceat, jam peccatur tum contra temperantiam, tum contra legem jejunii: nam diſpenſator eo ipſo, quod carnes concedit, piſces vetat, ſic exigente recta diſpenſationis, ut ita dicam, œconomia. Recurrunt aliæ duæ rationes petitæ ex cujuſque jejunii inſtitutione. Harum prima eſt frænare concupiſcentiam, carniſque petulantiam cohibere. Quid autem acrius concupiſcentiam vellicat, irritatque gulam, quam diverſarum epularum lautitiæ? Ergo in quolibet jejunio hæc permixtio vetita eſt. Altera quoque ratio ſatisfaciendi Divinæ Juſtitiæ pro pœnis, quæ flagitiis noſtris debentur, non minus urget in cæteris jeiuniis atque in Quadrageſimali.

II. Alias duas leges, de quantitate, & qualitate cibi capiendi in veſpertina refectiuncula, & de hora non anteverteuda, ſimiliter in aliis ieiuniis obligare æque ac in Quadrageſima planum eſt. Et, ut de quantitate, & qualitate pauca dicam, patet eaſdem ac in Quadrageſima ſervandas conditiones eſſe. Nam unica commeſtio ad naturam pertinet cuiuſque ieiunii Eccleſiaſtici. Ergo illa collatio capienda in aliis ieiuniis eſt, quam conſuetudo invexit in ieiunium Quadrageſimale. Porro conſuetudo hæc nunquam permiſit uſum illarum eſcarum, quę in prandio ſumuntur, ut ſalva conſiſtat comeſtura unica: ſed uſum invexit aut fructuum, aut bellariorum, & panis, quantum ſat eſt ad ſomnum capiendum. Eiuſmodi quippe fructus, herbę, vel bellaria in communi exiſtimatione epulę naturam non habent. Quare ſi quantitas ſit moderata, non impeditur quominus unica ſit comeſtura. Conſule quæ ſupra dicta ſunt

tum de qualitate, tum de quantitate iſtius refectiunculę, cum in omnibus ieiuniis eadem eſſe debet.

III. Quantum ad horam ſumendi refectionem, quando ieiunium Quadrageſimale ſub veſperam ſolvebatur, in cęteris ieiuniis prandium peragebatur hora nona. Verum poſtquam conſuetudo obtinuit prandendi etiam in Quadrageſima circiter meridiem, continuo omnia ieiunia hac eadem meridiana hora ſolvi cœptum eſt. Et hoc docent omnes etiam benigniores Probabiliſtę, ut teſtatur P. Leander a Santiſſimo Sacramento *diſput.* 6. *q.* 4. ubi laudat Caietanum, S. Antoninum, Maiorem, Ricardum, Medinam, Azorium, Covarruviam, Reginaldum, Abulenſem, Fagundez, Laymanum, Sanchez, Filliucium, Trullenchum, Paſqualigum, Boſſium. Plures recentiorum, quamvis fateantur omnia ieiunia ſolvi nunc circiter meridiem, tamen propugnant, non peccare mortaliter eos, qui anteverterent vel in ipſa Quadrageſima hanc horam, etiam notabili temporis intervallo. Quam opinionem ſupra reprobavimus. Jeiunia ergo extra Quadrageſimam ab Eccleſia prędſcripta in hoc ſolum a quadrageſimali differunt, quod alicubi conſuetudo obtinet comedendi in iiſdem ova, & lacticinia : quantum ad reliqua omnia eiuſdem omnino ſunt conditionis, non diſſentientibus vel ipſis benignioribus Theologis.

CAPUT X.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid
„ apud vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis Litteris
„ dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in re lau-
„ davimus conſilium tuum interrogandæ Supremæ Roma-
„ næ Sedis, ut libero, & non vacillanti greſſu ad Oves
„ ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant: in
„ iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam Re-
„ ligionem, nihil ſibi tutum, niſi e Divi Petri Cathe-
„ dra acceptum, reputantem; qua ſplendidiſſima gloria
„ tantum nomen, & incorruptæ fidei fructum Hiſpania
„ ſibi peperit.

Obſequium Archiepiſcopi in Apoſtolicam Sedem merito commendatur. Reſponſa Pontificia perſpicua ſummæque authoritatis. Docilitas tamen & Evangelica ſimplicitas neceſſaria. Adverſæ Recentium Caſuiſtarum opiniones nulla amplius fruuntur probabilitate. Quæ opponi ſolent, non eſſe videlicet eorum opiniones proſcriptas, in anteceſſum refelluntur.

I. VIam inſtitit præſtantiſſimus Archipræſul Compoſtellanus in conſulenda Apoſtolica Sede ſuper controverſiis dirimendis, quam calcarunt cæteri inſigniores Hiſpaniarum Præſules, qui in gravioribus quæſtionibus ad Supremam Petri Cathedram, ceu ad veritatis aſylum, confugerunt, ut oraculum audirent. Et ne antiquos commemorem, quorum meminit immortali memoria dignus Cardinalis *Aguirre* in Præfatione ad collectionem Conciliorum Hiſpaniæ. Recentiores obiter nominabo Antiſtites illos ſimiliter Hiſpanos, qui anno MDCCXVII. libellum ſupplicem dederunt ad Maximum Pontificem Clementem XI. cujus nomen æternum ſtabit. In hoc libello typis edito plurimas

propoſitiones laxiſſimas, & a Probabiliſmo derivatas, Supremo Romanæ Sedis judicio damnandas ſubiecere Epiſcopi illi ſanioris doctrinæ vindices. Horum veſtigiis inhæſit præclariſſimus Archiepiſcopus noſter, qui eam aſſequutus gloriam eſt, ut meruerit a Sapientiſſimo Pontifice BENEDICTO XIV. laudari cum univerſa ſua inclyta Natione de Religione Catholica optime meritiſſima, non tantum quod ſemel acceptam Fidem incorruptam ſervaverit, ſed quod in novum mundum eam invexerit, atque ad portentum propagaverit.

II. Cum Sancto nunc Auguſtino dicere jure valet Illuſtriſſimus Compoſtellæ Archiepiſcopus : *Jam enim de hac cauſa duo conſilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam Reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt &c. ſerm. 2. de verb. Apoſtoli ſub finem.* Non duo, ſed tria ſuper ieiunii cauſa ab Apoſtolica Sede Reſcripta, ſeu Diplomata venerunt. Quæſtiones omnes, dubitationes, diſſidiaque poſt auditam Summi Paſtoris vocem, alto ſepelienda ſilentio ſperare nos convenit. Hæ quippe ſunt veluti teſſeræ ovium evangelici gregis : vocem audire Paſtoris. *Oves meæ vocem meam audiunt. Joan.* 10. In veteri lege, ſi quis poſt Summi Sacerdotis rogatam ſententiam litem dirimentem, contradicere auſus fuiſſet, morte plectebatur. *Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris . . . ſurge . . . venieſque ad Sacerdotes Levitici generis . . . & facies quodcumque dixerint .. nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio . . . morietur homo ille. Deut. cap.* 17.

III. Nemo Catholicorum eſt, qui Religioni, atque piaculo ſibi non vertat, Romani Pontificis, aliorumque Paſtorum, quos Deus poſuit regere domum ſuam, mandatis palam refragari, atque contradicere. Verum non raro accidit, ut plures ſive factionis ſpiritu acti, ſive ut proprias, quas domo detulere, opiniones propugnent, leges vel apertiſſimas, & perſpicua mandata diſtinctiunculis involvere, commentis implicare, & poſtremum penitus eludere ſtudeant. Quæ ſa-

ne

ne agendi ratio, aleæ pleniſſima eſt. Quandoquidem illi ipſi, qui tandem ab ovili Chriſti deſcivere, ſub initium non aperta fronte Petri oracula ſpreverunt, ſed cuniculis & latebris, modo diſtinguentes, modo explicationem poſtulantes, modo aut ad Pontificem melius inſtructum, aut ad Tribunal futurum cauſam appellantes, larva tandem poſita, Romanæ Eccleſiæ ſanctionibus pugnaciſſime reſtitere. Summa itaque animi demiſſione ſuſcipienda ſunt Romani Pontificis Decreta, reſponſa, & ſanctiones omnes. Cavendum ſummopere eſt, ne præſtigiator ille propriæ voluntatis amor nos fallat, approbetque in nobis quod in aliis juſta ſeveritate deteſtatur. Quid? invehimur in eos, qui Romanæ Eccleſiæ Decreta humili ſuſcipere obſequio detrectant? Et nos in cauſa propria iiſdem utimur artificiis, eiſdem tecnis, in eiſdem artibus perfugium locabimus, ut quæ noſtris præjudicatis opinionibus obſunt eludamus? Abſit a nobis vel ipſa tanti criminis ſcandalique ſuſpicio. Quoniam nihil efficacius in Sanctam Petri Sedem inimicorum odium concitaret, quam tanta trutinarum diverſitas. *Abominatio eſt apud Deum pondus, & pondus: ſtatera doloſa non eſt bona. Prov.* 20.

IV. Perſpicua ſunt, & cuique pervia recenſita Pontificis Summi Reſponſa. Nihil oneris in eiſdem imponitur, niſi quod & legis natura, & juſtæ diſpenſationis Regulæ requirunt, atque Patres omnes, & graviores Theologi docent: ſummæ propterea ſunt, & ineluctabilis authoritatis. Verum enim vero nihil tam ſanctum, nihil tam apertum, exploratumque, quod hominum cavillis, & ſophiſticis argutationibus obnoxium non ſit, niſi timor Dei, humilitas, & ſingularis erga cœleſtia affectio ſuppetias ferant. Quæ præire debent, ut fidei donum in hominum mentibus infundatur; eadem fere antecedant oportet, ut ſana morum doctrina altius menti hæreat. Antequam habitualis fidei lumen animam illuſtret, piam præcedere affectionem debere, quæ in obſequium ejuſdem mentem inflectat, docent communiter Theologi. Similis pius voluntatis impulſus atque propenſio antecedat, ut ego quidem arbitror, neceſſum eſt, ut moralis Chriſtianæ Doctrina in cor-

dibus hominum altiores agat radices. At inquis, pia voluntatis motio idcirco præire fidei debet, quod Myſteria credenda, obſcura cum ſint, movere intellectum nequeunt. Quamobrem hunc defectum ſuppleat pia cordis affectio fas eſt. Quæ autem morum ſcientia agenda præſcribit manifeſta ſunt, & menti conſentanea. Ergo ratio diſpar. Verum habet, quoniam ex diverſis principiis iſtius pii affectus neceſſitas oritur in fide, ac in morum ſcientia. Enim vero ſi fide divina credenda Arcana tenebris involuta ſunt : quæ exequenda jubet Scientia Moralis, hoſtiliter carni repugnant & ſanguini, bellumque implacabile atque continuum appetitionibus indicunt. Ad hanc porro pugnam tollendam, non ſecus ac ad diſpellendam credendorum obſcuritatem, neceſſaria ſane eſt pia voluntatis affectio, ingenua ſimplicitas, mens docilis, humilis, atque a cacohete rixandi & contendendi prorſus aliena. Si hæ dotes ſimplicitatis, timoris, atque docilitatis deſint, vix, ac ne vix quidem fieri poteſt, ut Superiorum doctrinales ſententiæ abſque contentione, & murmure amplectamur, eorumque mandatis Religioſa obedientia pareamus.

V. Hanc doctrinam altius ubique inculcant Scriptores Divini. Paulus Apoſtolus *Epheſ.* 6. *Obedite .... in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto, non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate.* Et valde prius Salomon dixerat, Deum ſimplices alloqui, & verborum venatores odio habere. *Abominatio Domini eſt omnis illuſio : & cum ſimplicibus ſermocinatio eius. Prov.* 3. Sanctus Jobus appellatur *homo ſimplex, & rectus, ac timens Deum c.* 1. Et Evangeliſta Matthæus. *Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. c.* 6. Hæc animi ſimplicitas in obſequium imperantis, mentem, & judicium ſubjicit. Auro, cedroque digna ſunt monita tria, quæ Sanctiſſimus Patriarcha Ignatius Lojola Inclytæ Societatis JESU Inſtitutor nobis hac de re ſuppeditat *epiſt.* 1. *de virtut. Obedientiæ n.* 16. 17. & 18. *edit. Antuerp. an.* 1635. *Præterea tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiam iudicis comparandam multum iuvant. Primum illud eſt,*

ut

ut .... non intueamini in perſona Superioris hominem obnoxium erroribus, atque miſeriis, ſed Chriſtum .... Altera ratio eſt, ut quod Superior mandat, vel ſentit, defendere ſemper apud animos veſtros ſtudioſe nitamini, improbare autem nequaquam. Atque ad eam ipſam rem proderit, bene animatos, affectoſque eſſe ad id omne quod ipſe iuſſerit .... Poſtrema ſubiiciendi iudicii ratio eſt .... ut .. ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ ſine ULLA prorſus DISQUISITIONE feramini. Huc recidunt omnia, quæ de ſublimi obedientiæ virtute Patres ſcripſere. Chriſtus Dominus in Superioris perſona ſpectandus : Ejuſdem juſſa, & judicia ſine *ulla prorſus diſquiſitione* ſuſcipienda : Et tandem hæc omnia accurato ſtudio, & invicto conatu defendenda nobis ſunt, atque adeo ab oppugnatoribus vindicanda. Quod ſi tam exacta obedientia parendum cuique vel inferiori Prælato eſt : qua profundiori animi demiſſione ſubjiciendus intellectus erit omnium Prælatorum Supremo Hierarchæ, Chriſti ſcilicet Vicario? Providit & hoc illuminatiſſimus Patriarcha. Quamobrem, ne bene tantum affecti, animatique eſſemus ad ea, quæ noſtrarum ſunt rationum, noſtramque promovent gloriam, & ſplendorem, ſubdit, hæc omnia præſtanda eſſe, cum parendum fuerit Romano Pontifici Chriſti Vicario. *Atque hæc, quæ de obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus Præpoſitiſque localibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipſi præfecit, nempe ſuum in terris VICARIUM, obſervanda ſunt.* Cujus obedientiæ tributum ut alacrius, exactiuſque præclariſſimi filii Romano Pontifici pendant, ſingulari Sacramento ſe ſe devinciunt.

VI. Qui vero præfatis obedientiæ dotibus deſtituti ſunt, ſuper omni verbo vitilitigant, cavillantur, rixant, diſputant, contendunt. Omnia in diſcrimen revocant, & pro ingenio quæque interpretantur. Hi non ſimplices, ſed verſuti, non dociles, ſed pugnaces, non humiles, ſed arrogantes, ſuperbique. *Qui autem* (minatur Deus Deut. 17.) *ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morte moriatur.* Solum his Pontificia

tificia reſponſa ſummæ, & ineluctabilis authoritatis non ſunt. Cæterum qui mente præjudiciorum vacua, animoque ſincero, ac ſpiritu ſimplici Supremi Superioris juſſa & leges expendunt, tamquam certiſſimas morum regulas præfata reſponſa amplectuntur. Sceleri ſibi verterent vel latum unguem eiſdem reluctari & contradicere, immo non eas, ut admonet Sanctiſſimus Patrarcha Ignatius, defendere, & propugnare.

VII. Non defuturos tamen ſuſpicor qui, quemadmodum adverſus duo alia Apoſtolica Diplomata, ita & contra hoc reſcriptum ſint oppoſituri. *Reſcriptum* iſtud, inquient, Reſponſa privata continet ad unum Archiepiſcopum directa, non ſanctiones pro univerſa Eccleſia latas. Sententiæ ſunt Pontificis Summi, ut Doctoris privati, non, ut Paſtoris e cathedra loquentis. Non damnat contrarias Theologorum opiniones, ſed tantum præfert ſententias, quæ ſibi probabiliores videntur. At propterea ne ſua deſtituentur probabilitate opiniones, quibus tot docti Juniores patrocinantur? Nonne alius Pontifex decernere oppoſitum poterit? Licitum ergo erit noſtras propugnare ſententias, ut probabiles, donec ſolemni cenſura configantur. Ad ſummum illarum praxis ſuſpendenda, donec fauſtior arrideat fortuna. Objecta narro, quæ lippis, & tonſoribus comperta ſunt. Hujuſmodi quippe, & alia paululum acriora adverſus primum Diploma oppoſuere: adeo, ut opus fuerit alterum edere. Quid, quod, neque ſecundo lato deſtiterunt ab incœptis: ſed ne ſcholæ ſplendor tantillum innumbretur, atque ſiſtema conſiſtat probabiliſticum in hodiernum diem narrata commenta aurito gregi inſuſſurant, atque in vulgus diſſeminant. Tantum valent præjudicatæ opiniones.

VIII. Reſcripta Romanorum Pontificum ad conſulentes Epiſcopos, de more data, ſemper fuerunt penes Catholicos omnes ſummæ authoritatis, maximoque in pretio habita. Simul atque D. Auguſtinus Apoſtolicæ Sedis Reſcripta accepit, definitam, terminatamque cauſam pronunciavit. *Jam enim de hac cauſa duo conſilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam Reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt: utinam aliquando finia-*

finiatur error. Serm. 2. de Verb. Apoſt. Finitam habebat cauſam Auguſtinus poſt accepta Romana reſponſa, ſed verebatur, ut omnes ſocii ſibi aſſenſuri forent, ideo ſubjunxit: *Utinam aliquando finiatur error*. Perſpectum illi erat, plurimos Academico Probabiliſmo imbutos, eo facilius legem Eccleſiæ ſuis appetitionibus detorquere, quo ipſam Dei legem vanis commentis eludere non reformidabant. *Verum ſi Dei legem, non ſicut ſe habet, ſed ſicut vobis placet, intelligitis, quid mirum, ſi & de lege Imperatoris hoc facitis. Lib. 3. contr. Julian. c. 3.* Animos autem adjicit Sanctus Pater, hortatur, urgetque, ut ejuſmodi hominum placita refellamus. *Fratres mei compatimini mecum. Ubi tales inveneritis occultare nolite. Redarguite contradicentes, & reſiſtentes ad nos perducite. Serm. 2. de verb. Apoſt.*

IX. Parendum ergo Auguſtino, & objectum commentum toties convulſum, iterum labefactandum. Et quoniam ſophiſticam hanc argutationem : *Opinio non eſt damnata, nititurque gravium Juniorum auctoritate, ergo probabilis, atque adeo ſecura*, ad ravim uſque obtrudunt, placet paulo fuſius eam expendere, potiſſimum, quod non ita pridem rogatus fui, ut, occaſione data, ineptum ſophiſma penitus contererem. Quoniam ejuſmodi cavillationem imperitis non levem fucum facere experientia didicimus; porro, ut efficacius hoc præſtem, inſtauranda argutatio eſt ſub validiore ſuo aſpectu. Clamant ergo. Opiniones, quas defendimus, ad Pontificium Tribunal delatæ fuerunt. Quis dixerit, aut opinionem benignam ſeu minus probabilem, & opiniones contrarias prænunciatis Apoſtolicis Litteris non fuiſſe ſub examen inductas, aut denuntiatas, aut de eiſdem ſermonem non incidiſſe? Profecto, ſi contrarias ſententias ſequendas proponit Apoſtolica Sedes, fieri haud potuit quominus iſtarum quoque facta mentio fuerit. Ergo eo ipſo, quod hanc, vel has opiniones Pontifices Summi expreſſe non damnarunt, tacite, ut minus, ſignificare voluerunt, eaſdem ſanam continere doctrinam. Non modo itaque ex Pontificiis Decretis opiniones noſtræ læſæ non fuerunt, quin ex iiſdem novum recipiunt robur, & a cujuſ-

que ſuſpicionis nota liberæ evadunt. Poterat ne efficacius exaggerari commentum?

X. Nolo meis verbis illud refellere, ſed P. Ignatii de Camargo ſapientiſſimi Hiſpani Inclytæ Soc. JESU Theologi reſponſum tranſcribam, ut diſcant minus periti, rancidulum valde eſſe parallogiſmum hunc. Sic autem P. Camargo reſpondet *lib.* 2. *controv.* 2. *a.* 4. §. 2. „ Vulgarem hunc diſcurſum „ millies audivi, ſed ab hominibus *levioris notæ*: & qui „ vulgaria quæque ſine examine ullo & ſuſcipiunt, & pro„ ferunt pro ſuſtinendo ſuo, quem amant, ſed non cogno„ ſcunt, Probabiliſmo .... Porro argumentum hoc nimis ab„ ſurdum videtur, cum iidem ipſi Pontifices per ſua me„ morata Decreta illud clare, & ſignanter reprobaverint, & „ conſequenter omnem occaſionem, omnemque ipſis excuſa„ tionem præciderint.

„ Notorium eſt, Alexandrum VII. in ſuo priori Decreto „ damnaviſſe hunc articulum ordine 27. *Si liber ſit alicuius* „ *iunioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum* „ *non conſtat reiectam eſſe a Sede Apoſtolica tanquam improba*„ *bilem*. Inſuper Innocentius XI. in ipſa præfatione Decreti „ ſui ſignanter, & expreſſe declarat, intentionis ſuæ non „ eſſe *alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati ſuæ* „ *quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhiben*„ *das, ullatenus approbare*. Quam igitur poſt hæc excuſa„ tionem habere poterit, qui benignam ſententiam (& alias „ quaſque) ex eo arguerit non eſſe damnabilem, immo a „ Sede Apoſtolica tacite ſaltem eſſe approbatam, quod per „ memorata Decreta expreſſe rejecta non ſit, aut cum aliis „ damnatis opinionibus aliqua cenſura notata?

„ Cæterum præſcindendo ab his expreſſis Summorum Pon„ tificum proteſtationibus, aut declarationibus, quis Theolo„ gus cordatus ſerio arguere poteſt, aliquam opinionem mo„ ralem eſſe vere probabilem, tutam, ac ſanam, ex eo ſo„ lum, quod a Sede Apoſtolica patienter toleretur (etiam „ per multum temporis) aut expreſſe non rejiciatur? Nemo „ profecto ignorat, plurimas opiniones in materia fidei, &

„ mo-

„ morum, poſt diuturnam illarum tolerantiam damnatas
„ tandem eſſe; & a fidelium praxi proſcriptas tanquam do-
„ ctrinas pravas, & noxas. Nemo item audebit affirmare,
„ aliquas opiniones, etiam antiquas, quæ modo permittun-
„ tur, & tolerantur, non poſſe tandem aliquando damna-
„ ri, & a tota Eccleſia proſcribi. Quid ergo? & illæ ante
„ damnationem, & iſtæ interim, dum non damnantur, hoc
„ ipſo vere ſanæ, probabiles, & tutæ ſunt? Hoc ipſo ta-
„ citè approbari cenſentur ab ipſa Apoſtolica Sede? Quis
„ dicat? Alioqui Summi Pontifices non niſi falſo poterunt
„ affirmare, illas ſe ab Eccleſia proſcribere, & a fidelium
„ praxi prohibere, eo quod pravæ, ac noxiæ moribus Chri-
„ ſtianis ſint, & animarum ſaluti perniciosæ„.

XI. Allegata ſatis eſſent, pauca tamen adjicere lubet. Opiniones de non conjungendo jejùnio cum eſu carnium ex diſpenſatione, de epulis utriuſque generis non permiſcendis, probabiles olim habebantur. Quis aſſeruerit probabiles nunc eſſe? Nemo ſane, niſi illi, qui manus victas dare recuſant, niſi cum diſtricto anathematis mucrone illorum jugulum petitur. Sed nulla nobis cum iſtis docilitate, & ſimplicitate deſtitutis diſputatio eſt, qui non rationi, ſed vi tantum, gladioque faſces ſubmittunt. Ut imperitos, ſed dociles, ingenuoſque inſtruamus, iiſdem recordamur, Romanos Pontifices Chriſti Domini, cujus vices gerunt, veſtigia perſequi, exemplaque imitari. Porro Servator noſter Divinus permittit zizania ſimul cum tritico creſcere uſque dum opportunum occurrerit tempus eradicandi illa, ſalvo tritico. *Ne forte colligentes zizania eradicetis ſimul cum eis, & triticum. Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem &c. Matth.* 13 Porro zizania & triticum non tantum malos proboſque homines, verum etiam malam quoque, & bonam doctrinam ſignificare, per quam homines boni, malive fiunt, *certum* (inquit Camargo *loc. cit.*) *& obvium eſt ex ſacris Interpretibus: opiniones minus probabiles & falſæ tam ſimiles ſunt probabilioribus & veris, ut diſcerni vix queant.* Verum & *inter triticum* (inquit Hieronymus in Matth. c. 13.) *& zizania, quod*

appellatur lolium, quamdiu herba est .... grandis similitudo est, & in discernendo nulla aut difficilis distantia. Verum quamvis opiniones falsæ simillimæ veris sint, non propterea Deo, non Ecclesiæ probantur, sed cum pravis hominibus in tempore projicientur. Neque sibi indociles homines blandiantur, illudantque, ignorantia excusandos esse usque dum opiniones non damnentur? Quandoquidem, ubi bona fides, ubi sinceritas, cum audias supremum Pastorem contraria jubentem? Quid de filiis diceres, qui Patrum consiliis, quin nec mandatis parere velint, nisi cum evaginato gladio terra marique exterminare illos minantur? Plurima sileo in tempore dicturus. Audiant interim Augustinum *lib. de fide, & oper. cap. 17. Retibus enim bonis capi possunt pisces & boni, & mali. Retibus autem malis capi non possunt pisces boni. Quoniam in doctrina bona & bonus potest esse, qui audit & facit, & malus, qui audit & non facit. In Doctrina vero mala, & qui eam veram putat, quamvis ei non obtemperet malus est, & qui obtemperat pejor est*. Hanc Augustini Doctrinam amplectuntur Patres omnes, quoniam in Scripturis millies inculcata. Audi nunc quæ scribit P. Antonius Casnedi *tom.* 2. in dedicatione operis ad Christum JESUM. *Cum Magister veritatis sis, adeo humanæ condescendis insciticæ, ut in tuo veritatis Tribunali error inculpatus ipsam coæquat veritatem: eum enim non accusas, sed excusas; non plectis, sed præmiaris: ipsam Tuam Legem habendo pro Nonlege: & Tuam Non-Legem habendo pro Lege, si Lex, ut NON-LEX, & NON-LEX, ut Lex invincibiliter proponatur*. Audistin? Invincibiliter fornicaris, furaris, pejeras. Præmium a Deo recipies, non secus ac si castus, si justus, si verax fuisses: *Quia error inculpatus ipsam coæquat veritatem*. To *coæquat* uberrimam vim prodit. Hæc obiter. Expedit enim, etiam per transennam errata, quæ nobis videntur imperitis nocere Lectoribus, improbare, & eosdem admonere, ut sibi caveant.

CAPUT XI.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Cavendum tamen eſt, ne in expendendis Apoſtolicæ Se-
„ dis Conſtitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti
„ ſolicitudine nullus fiat diſſerendi, ambigendique Modus.
„ Sedula deinde opera conferenda, ut iſtiuſmodi dubia,
„ quæ facile pro ingeniorum varietate diſputando emer-
„ gunt, penitus inter vos dirimantur, ne diuturna un-
„ quam diſceptatione fluctuent animi, præſertim cum
„ Conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſcopum, quo tendunt,
„ aperte demoſtrent, & illuc prompte dirigi poteſt quic-
„ quid dubitando interturbare videatur. Id ſi animad-
„ vertiſſent qui de præſenti negotio plura dubitarunt,
„ nodum ſibi exolviſſent. Patebat enim nihil aliud No-
„ bis in animo fuiſſe, quam cohibere vivida nonnullorum
„ Theologorum ingenia, qui nimium ſacri jejunii fines
„ prætergreſſi, & non parum oblitit, illud ad retinendum
„ in officio corpus divinitus inſtitutum hoſti huic ſpiri-
„ tus infenſiſſimo blandiebantur. Statim ſiquidem compe-
„ riſſent quid in propoſitis quæſtionibus conſtituendum
„ eſſet, nec tibi moleſtiam exhibuiſſent, nec Nobis, quos
„ graviſſimæ undique circumſtant curæ, non parum tem-
„ poris occupaſſent &c.

§. I.

Documenta ſaluberrima in ultimo Reſcripti Pontificii membro contenta explicantur. Conſectaria ex nimia de jejunio diſputandi ſolicitudine.

I. BEne ſe res habet, ut hoc ultimum caput aureis verbis Cardinalis Bona, ſanctitate & doctrina non minus quam purpura Eminentiſſimi, atque in ſcribendo cœle-

leſtis unctionis mirabili quadam ſuavitate perfuſi, exordiar, ut ſin meo arido, ſterilique ſermone, Divina ſaltem tanti Viri eloquentia lectorum corda valeam emollire. Porro hæc ille ſcribit *Tract. de Divin. Pſalmod. cap.* 9. §. 3. *Hic liceat tandem ſubſiſtere, & deplorare. Heu quantum a priſco jejuniorum ritu receſſimus! Tunc vera jejunia erant, dura, & auſtera: nunc levia ſunt, & vix jejunii nomine digna, ludus, & umbra jejunii. Etiam in ipſis ſolemnioribus pervigiliis vix meridiem expectamus, ſtatutas Nonæ, & Veſperarum horas in ſolemni dumtaxat precum recitatione ſervantes. Utinam quod deeſt abſtinentiæ, aliarum virtutum exercitatione ſarciamus.* Hic non vetuſtæ ætatis ſcriptor quiſpiam eſt: ſed Doctor, qui proximum elapſum ſæculum illuſtravit.

II. Itaque, ut hanc collapſam jejuniorum diſciplinam inſtauraret Sanctiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. feliciter regnans duo edidit Diplomata. In præſenti vero Reſcripto, poſtquam quæſtiunculis ſuper eiſdem excitatis, ſibique propoſitis, reſponſa præbuit, admonet, ut caveamus interpretamenta nimium ſubtilia, quæ recidunt in quæſtiones inutiles, in contentiones, nulluſque ſit diſceptandi modus. Sed eo diligentius in morum ſcientia abſtinendum a controverſandi ſtudio, quod nimiæ iſtius generis quæſtiones illuc communiter tendunt, ut a legis obligatione homines eximant. Conſuluntur Theologi plures, dubitationes, poſtulata proponuntur, ut experiamur, ſi via aliqua a legis onere liberi tandem evadere poſſimus. Perſpicuæ ſunt communiter leges, manifeſta Decreta, & præcepta omnibus, qui bene erga legum obſervantiam animati ſunt, quique ſincero propriæ ſalutis deſiderio flagrant: ſemper vero occaſioni ſunt ambigendi, diſputandi, vitilitigandi iis, qui moribus vivere ſuis vellent, ſuaſque explere appetitiones. Quæ omnia non aliis, quam iis, quæ in manibus ſunt, confirmare exemplis volo. Quid quæſo primo Pontificio Diplomate *Non Ambigimus* manifeſtius? Et tamen ſecundum edere ad majorem explicationem neceſſum fuit? Quid quod ſecundo evulgato, non propterea ceſſarunt Diſputationes, con-

controverſiæ, dubitationes? Quis dixerit, a ſpiritu pœnitentiæ, ab amore jejuniorum ejuſmodi diſſidia proficiſci? *Præſertim cum Conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſcopum, quo tendunt, aperte demonſtrent, & illuc prompte dirigi poteſt quidquid dubitando interturbare videatur. Id ſi animadvertiſſent qui de præſenti negotio plura dubitarunt, nodum ſibi exolviſſent.* Verum, ut clarius pateant immania conſectaria, quæ ex ex Novo opinandi modo jam ab Alexandro VII. improbato, neceſſario conſequuntur, e re mea eſt diſtinctis §§. oculis illa ſubjicere. Paralellum inſtituam, in quo quorumdam Theologorum de jejunio opiniones cum SS. Patrum doctrina conferam.

§. II.

Paralellus, in quo nonnullorum Recentium Theologorum opiniones de ieiunio cum Patrum doctrina conferuntur.

III. VUlgari ſermone in alio opuſculo contuli opinationes de jejunio quorumdam Recentiorum cum Patrum Doctrina. Quia tamen argumentum iſtud hic propriam ſedem habet, operæ pretium exiſtimavi illud ad incudem revocare. Nec propterea actum agam. Quandoquidem quæ adducam evidenter demonſtrabunt quæ Pontifex Summus bis aſſerit in ſuo Reſcripto. *Patebat enim nihil aliud Nobis in animo fuiſſe, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium ſacri ieiunii fines prætergreſſi, & non parum obliti, illud ad retinendum in officio corpus Divinitus inſtitutum, hoſti huic ſpiritus infenſiſſimo blandiebantur.* Et prius in Reſcripti exordio. *Dum prænuntiatas Conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum Nobis fuit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent &c.* Efficacius ſane evincere nequeo vera eſſe quæ de quibuſdam Theologis hic adfirmantur, quam eorumdem Theologorum novas, inauditaſque opiniones in medium afferre. Quoniam

vero

vero opponunt eruditi Juniores, Patres Sanctos haud discussisse hodiernas quæstiones: *Quærunt*, inquiunt, *casus temporum Doctores temporum. Bellus erit ille Criticus, si ex S. Augustini doctrina dissolvere velit emergentes nodos*; idcirco Patrum testimonia Recentiorum opinionibus contraria promam. Concedendum tamen Recentioribus est, verum partim esse quod opponunt effatum, nempe casus temporum resolvere Doctores temporum. Et sane casuum, quos his temporibus Doctores excogitarunt, nunquam meminere Patres Sancti. Quin nec illis, nec Christianis illorum temporum in mentem venit disputare, essent ne fœminæ quinquagenariæ a jejunio liberæ, vel illi, qui habent duo *cauteria* seu duos *fontes*, aut illi, qui data opera fornicantur, ut debile effecti, sint a jejunio exempti? Hæ, & centum id genus quæstiones, quas eruditi Juniores veluti crearunt, incognitæ prorsus fuere Patribus. Quapropter verum habet, nos non posse hoc in sensu ex Patribus ejusmodi resolvere casus. Sed opponimus, decisiones istorum casuum a Recentibus invectas pugnare cum omnium Patrum principiis. Idque evincam sequentibus paragraphis in jejunii materia, ut hinc colligere quisque possit quæ in aliis controversiis dicere valeamus.

§. III.

Recentiores non pauci absolvunt fere omnes mulieres a jejunii lege.

IV. ANtequam rem ingredior, prævertere interest quæ nonnulli studiosissimi Casuistarum defensores obtrudere solent. Quid, inquiunt, crambem eamdem toties recoquis? Nonne sæpius plautinis salibus perfricata sunt festiva Casuistarum de jejunio paradoxa? Sola ergo invidentia vulneribus afferre manus impellit. Ita ne vero? Quid, si Recentissimi Authores in dies pergerent laxiores suorum Antiquorum renovare opinationes, easque lectoribus sequendas propone-

nere? Quid tum? An repetito veneno, repetenda non eſſet medicina? Adeſdum. Laxior ne in hoc genere opinio eſt præ illa, quæ omnes mulieres quinquagenarias vetulas efficit, ut a jejunio illas eximat? Et tamen hæc opinio diebus noſtris renovata eſt. Credere recuſas? Audi quid ex una parte Recentiſſimi Theologi, quid e regione Patres ſcribant.

P. Dominicus Viva Theologus noviſſimus hæc ſcribit *Tom.* 1. *curſ. Theol. p.* 1. *q.* 10. *a.* 6. *n.* 8. *In fœminis autem Probabiliter ex Vallerio, Narbona, Machado, Pellizario, Diana, contra quam plures putantes id non eſſe tutum, deſinit obligatio jejunandi inchoato anno quinquageſimo.* Leander, Paſqualigus, & alii benigniores non loquuntur de anno *inchoato*. Diana ſaltem advertit *tom.* 4. *tract.* 6. *Reſ.* 9. *n.* 2. *Doctrinam a Narbona, & Pellizario ſuperius adductam de anno quinquageſimo quoad mulieres..... incepto tantum, & non completo, minime approbari a multis.* Ipſe tamen probat. Et hanc laxiorem opinionem etiam de anno *inchoato* propagat P. Viva, qui *ibdem* ſimul excuſat Viros ſexagenarios, etiam robuſtos. *Quia robur ſenum eſt illuſivum.* Et mulieres, inquit Leander, poſt annum quinquageſimum non ſunt idoneæ generationi.

V. *An excuſetur a jejunio fœmina nubere volens, ſi ex jejunio deperdat formam, & colorem. Affirmant abſolute Sanchez, Lopez, quos citat & ſequitur Fagundez, Trullench. & Molpheſius.* Leander *diſp.* 8. *q.* 53. Quid cauſæ produnt? *Quia deperditio formæ in ordine ad nubendum cenſetur notabile damnum, quo imminente, non obligat præceptum jejunii. ibi.* Hactenus Leander.

VI.

S. Ambroſius *Serm.* 34.

„ Pudet dicere: Senes, & aniculæ
„ Quadrageſimam faciunt: juvenes,
„ & juvenculæ non faciunt.

S. Baſilius *Orat.* 2.

„ Senibns levem reddit laborem
„ jam olim contracta cum jejunio
„ familiaritas. Siquidem labores, quibus diutino uſu aſſuevèris, minus
„ offendunt. [item Orat. 2.] Jejunium ſervat parvulos, ſobrium reddit juvenem, venerabilem facit ſenem. Venerabilior eſt enim canities jejunio decorata.

S. Vincentius Ferrerius *Ser.* 1. *Ciner.*

„ Senex octoginta annorum, vel
„ amplius, qui ſemel bene poſſunt
„ comedere, tales non excuſantur in
„ aliquo prædictorum; quin ipſi peccant mortaliter. Et ideo cum diligentia omnes jejunemus.

S. Baſilius *Or.* 2.

„ Porro mulieribus, quam eſt naturale reſpirare, tam eſt conveniens
„ jejunare.... jejunium fœminis ornatus eſt congruentiſſimus. Ætate, ac robore vigentibus pro fræno eſt. Jejunium Matrimonii cuſtodia, Virginitatis nutritius.

S. Baſilius *Or.* 1. *de jejunio Coniugatorum.*

„ Jejunium.. tutus convictor coniu-

„ gatis. Non ſuſpicatur quemquam
„ inſidias ſtruere coniugio maritus con-
„ ſpiciens uxori familiare jejunium.
„ Non contabeſcet uxor zelotypia
„ cernens maritum amplecti jeju-
„ nium .... Jejunium vero in uſu
„ coniugii modum, temperantiamque
„ docet, ac voluptatum lege conceſſa-
„ rum immodicum uſum caſtigans
„ parit concors otium, ut perſeve-
„ rent in oratione „.

S. Paulus Apoſtolus 1. *Cor.* 7.

Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi, & jejunio.

S. Ambroſius *Serm.* 37.

„ Formam dedit nobis Deus in
„ hoc facto, ut jejuniorum tempore,
„ tanquam deſertum habitantes, abſti-
„ neamus epulis & voluptate mulieris.
„ Ne coniungatur nobis Eva, ut nos a
„ caſta obſervatione illecebroſa per-
„ ſuaſione ſubvertat.

S. Auguſtinus *Ser.* 78. *de temp.*

„ Caſtitatem ante omnia per to-
„ tam Quadrageſimam uſque ad fi-
„ nem Paſchæ cum propriis uxori-
„ bus cuſtodite.

S. Pontifex Nicolaus 1. *in Inſtruct. Bulgar. c.* 9.

„ Si enim ex conſenſu coniugato-
„ rum, etiam alio forte tempore,
„ mundo corpore vacatur orationi;
„ quanto potius iſto, quo Deo etiam
„ carnis noſtræ decimas damus, quo
„ ipſum in abſtinentia Dominum imi-
„ tamur.

Concilium Toletanum an. 1473.

„ Tempore, quo Sacrorum Cano-
„ num

VI. Si nuptæ ſint, jejunio non ſubiacent, ut reddere debitum queant. *An coniuges teneantur jejunare, quando jejunium impedit, ne invicem ſibi reddant debitum? Ut quid certum Reſpondeo non teneri.* Leander q. 48. Quid ſi mulier reddere debitum poſſet, at minus venuſta fieret? *Excuſatur mulier, ſi jejunando ſit macilenta, & inviſa viro.* Joannes La Cruz *præcep.* 3. *a.* 4. *dub.* 9. Clarius P. Filliucius *tract.* 27. *p.* 2. *c.* 6. *Uxor non valens ſe gratam ſervare viro ob maciem, vel pallorem, Doctores excuſant.*

VII. A jejunio laudati Recentiores abſolvunt omnes prægnantes fœminas, omnes nutrices, omnes, quæ hauriunt aquam per magnam diei partem, quæ lixivium efficiunt, quæ lineam ſuppellectilem lavant. Tandem, concludit P. Paſqualigus *Decis*, 304. *Quando autem linea ſuppellex jam mundata complicatur, adhuc labor eſt notabilis, quia in ea tendenda, & extendenda, atque premenda, prout opus eſt, requiritur magnus conatus, unde hoc quoque exercitium tollit obligationem jejunandi.* Invenies nunc mihi velim, quæ ſint mulieres in Mundo legibus jejunii aſtrictæ. Ante vigeſimum primum annum jejunii lege ſolutæ ſunt mulieres omnes. Poſt, aut nuptæ ſunt, aut ſecus. Si ſecundum, pulchritudinem ſervare, & fovere debent ut facilius ſponſos reperire queant. Si primum, venuſtas, &

& thoroſulas ſe maritis exhibere debent, ut eoſdem alliciant, valeantque onera ſuſtinere matrimonii. Jure itaque ac merito, immo neceſſitate cogente, Pontifex Summus eo direxit ſuas Apoſtolicas Conſtitutiones, ut refrænaret quorumdam *nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent*. Conferantur Patrum Sanctorum effata cum his Recentiorum opinionibus.

„ num Decretis nuptiarum celebra-
„ tio interdicitur, & carnalis copula
„ prohibetur.

S. Thomas Aquinas *in* 4. *diſt.* 32. *q.* 1. *a.* 5. *q.* 4.

„ Quia quando novæ ſponſæ tra-
„ duntur, animus coniugum magis
„ ex ipſa novitate ad curam carna-
„ lium occupatur, & ideo in nuptiis
„ conſueverunt ſigna multa lætitiæ
„ diſſolutæ oſtendi: & propter hoc
„ illis temporibus, in quibus homi-
„ nes præcipue ſe debent ad ſpiritua-
„ lia elevare, prohibitum eſt nuptias
„ celebrare„. Si plura cupis conſu-
le Fagnanum *lib.* 2. *Decret. cap. Capellan.*

§. IV.

Nonnulli Theologi Recentiores a jejunio abſolvunt circiter 50. *hominum ſtatus, ideſt fere omnes.*

VIII. NE ſuſpicio ulla ſuboriri poſſit me quidpiam per exaggerationem aſſerere, nolo Recentiorum opiniones, quibus Chriſtianos cujuſque fere ſtatus, ætatis, gradus, & dignitatis a jejunii lege abſolvunt, referre. Sed id præſtabo verbis P. Thomæ Hurtado, qui recenſet hominum ordines, quos P. Paſqualigus ſolutos a jejunii præcepto declarat. Hæc enim ſcribit P. Hurtado *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 9.

„ IX. Et in primis miror Zacha-
„ riam, qui, cum in tomo prægrandi
„ jam citato vix ſit ſtatus hominum
„ in Eccleſia, quem ab obligatione
„ jejunii non excludat, dicat, quod
„ potus iſte jejunium frangat, nixus
„ frivolis argumentis, cum alias ea,
„ quæ ſunt pro noſtra ſententia, val-
„ de urgentia ſint, decis 275. Excu-
„ ſat pauperes. 276. Servos, quibus
„ pa-

S. Baſilius *Hom.* 2.

„ Ne quis igitur ſemet excludat a
„ numero jejunantium, in quo omne
„ hominum genus, omnis ætas, o-
„ mnes dignitatum formæ cenſentur.
„ Angeli ſunt, qui in ſingulis Eccle-
„ ſiis deſcribunt, ac recenſent jeju-
„ nantium capita.
„ Excuſationes rejicit hom. 1. Ne

„ parum cibi miniſtratur . 277. iter „ agentes, qui non inveniunt ſuffi- „ ciens viaticum . 278. illos, qui or- „ dinarie pane, & aliis ſuſtentantur. „ 279. Uxoratos , qui ſi jejunant „ non poſſunt reddere debitum . 280. „ Fœminam , quæ ſi jejunat *colores* „ *perdit* , quibus grata redditur mari- „ to . 281. & 285. Virginem ſpon- „ ſam, vel ſponſalitia tractantem, ſi je- „ junans pulchritudinem amittat . 287. „ Omnes illos, qui exercent artes , „ vel officia laborioſa , etiam ſi dies „ feſtivi ſint , in quibus laborant . „ 293. Portantes onera . 295. Suto- „ res . 296 Cocos, qui condiunt ci- „ bos . 297. Fornarios . 298. Texto- „ res . 299. Molendinarios aſſiſtentes „ per diem molis . 300. Eos, qui cir- „ ca pelles curandas laborant . 301. „ Argentarios , & Aurifices . 302. „ Qui vendunt per vicos, & plateas „ merces per diem integrum.

„ 304. Mulieres lavatrices , etiam „ poſtquam extendunt, & duplicant „ pannos . Sartores , & Barbi-tonſo- „ res non excuſat, ſed illos eximunt „ Diana, & Fagundez. 305. Picto- „ res , & Sculptores . 306. Servos , „ & ſervas nimium laborantes . 307. „ & 308. Typographos , qui typis „ adſtant . 309. Marinarios . 310 Mi- „ lites præſtantes . 311. Qui templa „ adornant . 312. Iter facientes pedi- „ tes . 313. Etiamſi iter voluntarium „ ſit . 314. Iter facientes *Caballis* „ currendo . 315. Qui iter faciunt „ *mulabus de Alquiler* . 316. Luden- „ tes pila, vel alio ludo nimis labo- „ rioſo . 318. Qui debiles facti ſunt „ ex nimio inhoneſto coitu .

„ 319. Prædicatores , etiam ſi tri- „ bus tantum diebus ſeptimanæ ſer- „ monem habeant , cæteris diebus „ eximuntur . 326. Lectores , & Ca- „ thedratici cujuſcumque facultatis ex „ vi muneris eximuntur . Illi qui o- „ ſtentationis gratia legunt ad opi- „ nionem acquirendam . 328. Studen-

„ tes, „ cunctaris corporis infirmam valetu- „ dinem ; ne dixeris , te jejunium fer- „ re non poſſe . Neque enim mihi „ iſtam excuſationem profers , ſed „ juxta proverbium , Scienti loque- „ ris , nimirum Deo , quem nihil fu- „ git .

Percurrit hominum ſtatus eoſque jejunio ſubjicit *hom.* 2.

„ Dives es, ne jejunium affeceris „ contumelia , ne ex condemnatione „ ad longe majorem inediam adiga- „ ris .

„ Qui pauper eſt , ne ſimulatione „ utatur erga jejunium , quum illud „ jam olim habeat & domus , & vi- „ tæ ſocium .

„ Pueri, veluti plantæ teneræ , aqua „ jejunii, irrigantur .

„ Jejunium ſimilitudo eſt hominum „ cum Angelis , juſtorum contuber- „ nalis vitæ ſobrietas ... Excipite hoc „ pauperes contubernale vobis & men- „ ſæ ſocium . Excipite ſervi , ut reſ- „ pirationem a perpetuis ſervitii labo- „ ribus . Excipite divites , quod noxæ „ e luxu contractæ medeatur ... Ex- „ cipite male valentes ſanitatis ma- „ trem . Qui bona eſtis habitudine ex- „ cipite bonæ habitudinis cuſtodem .

S. Leo
Serm. 2. *de Quadrag.*

„ Appropinquante feſtivitate Paſcha- „ li adeſt maximum ſacratiſſimumque „ jejunium , quod obſervantiam ſui „ *univerſis fidelibus ſine exceptione de-* „ *nunciat* , *quia* nemo tam ſanctus „ eſt , ut non ſanctior , nemo tam „ devotus , ut non debeat eſſe devo- „ tior . Quis enim hujus vitæ conſti- „ tutus in incerto , aut immunis a „ tentatione , aut liber inveniatur a „ culpa ?

S. Ba-

„ tes, qui concluſiones defendunt,
„ aut lectionem oppoſitionis faciunt.
„ 330. Confeſſores nimium confeſſio-
„ nibus aſſiſtentes, etiam ſi id fa-
„ ciant voluntarie. 331. Etiam ſi lu-
„ cri gratia. 332. Studentes conti-
„ nue. 333. Advocatos, Procurato-
„ res, Judices, nimium laborantes.
„ 334. Scribas ſi majore parte diei
„ laborant, & Secretarios Princi-
„ pum diebus, quibus nimium labo-
„ rant. 335. Epiſcopos in diebus Or-
„ dinum, aut quibus exercitia labo-
„ rioſa exercent. 337. Infirmarios,
„ qui multis infirmis aſſiſtunt. 339.
„ Illos, qui in ſeptimana ſancta fla-
„ gellantur, etiamſi flagellatio volun-
„ taria ſit. 340. Peregrinos ad Loca
„ ſancta. 341. Eos, qui nimium vo-
„ racem habent calorem ſtomachi.
„ 343. num. 5. Catholicos, qui infi-
„ delibus inſerviunt. 349. Eum, cui
„ advenit Princeps hoſpes, ut illi in
„ menſa aſſiſtat, poteſt frangere je-
„ junium.

„ Et Decis. 325. dicit, quod la-
„ bor ingenii, & nimiæ attentionis
„ excuſat ab obligatione jejunii. Un-
„ de num. 4. concludit: *Ex quibus*
„ *colligitur, quod ſi quis per totum*
„ *ferme diem in negotiis difficillimis*
„ *occupatur, ut contingere poteſt in*
„ *Oratoribus Principum, Præfectis Ur-*
„ *bium, Ducibus exercituum, qui ſem-*
„ *per negotia difficilia animo revol-*
„ *vunt, non teneri ad jejunium, ſi-*
„ *quidem talis occupatio plurimum con-*
„ *ſumit ſpiritus, & inducit notabilem*
„ *debilitatem. Et idem cenſendum eſt*
„ *de cæteris Miniſtris, qui plurimum*
„ *occupantur in negotiis publicis.*

„ Hæc doctrina *valde notanda eſt*,
„ cum ſit *nimis conformis rationi*; &
„ ſic Præſides conſiliorum, & Conſi-
„ liarii viri, & ſimiles, *ſecure* ſunt
„ excuſati ab obligatione jejunii. Si
„ enim Lectores, Prædicatores deo-
„ bligantur a jejunio propter unam
„ lectionem, aut ſermonem unius ho-
„ ræ

S. Bernardus.
Serm. 2. de Quadr.

„ Hactenus uſque ad nonam jeju-
„ navimus ſoli, nunc uſque ad veſpe-
„ ram jejunabunt nobiſcum univerſi
„ Reges, & Principes, Clerus, &
„ Populus, nobiles, & ignobiles, ſi-
„ mul in unum dives, & pauper.

„ ræ ſpatio durantem; cum iſti Mi-
„ niſtri ſpatio quinque, vel trium
„ horarum aſſiſtunt, tractantes nego-
„ tia difficilia, & diverſa, obligati ad
„ ſtudendum, ut recte decidant cau-
„ ſas, multo magis excuſabuntur,
„ non ſolum diebus conſilii, ſed et-
„ iam diebus feſtivis, & feriatis. Ita
„ reſpondi interrogatus antequam vi-
„ derem auctorem iſtum.

„ Qui cum rationes probabiles in-
„ veniret ad omnes relatos excuſan-
„ dos, miratus ſum, non ſibi occur-
„ riſſe ad dicendum, quod chocola-
„ te non frangit; niſi forſan hoc di-
„ cat pro Italia, & aliis regionibus,
„ in quibus conſuetudo ipſum biben-
„ di non invaluit, ſicut invaluit in
„ Indiis, & Hiſpania„.

X. Teſtimonia, quæ ex Patribus adduxi, non eo omnia pertinent, ut onus præcepti imponant; ſed partim vim legis produnt, partim Chriſtifideles excitant, hortantur, urgentque ad cohibendam concupiſcentiam jejunii ſeveritate: oſtendunt quam alieni eſſe fideles debeant a conviviis, & comeſſationibus, potiſſimum Quadrageſimæ tempore. Quod iccirco animadverti, ne cavillari quiſpiam poſſit, Patrum teſtimonia nimis probare, nimiumque rigorem invehere. Hac quippe tempeſtate adeo invaluit relaxandæ legis auſus, & indulgendi appetitionibus carnis, & concupiſcentiæ libertas, quo vix, ac ne vix quidem, Patrum, & Conciliorum documenta promere liceat, quin plures inclament: Patrum effata nimiam redolere auſteritatem, niſi Caſuiſtica benignitate deliniatur.

XI. Innumera alia Caſuiſtarum teſtimonia adferre in medium poſſem. Sed pauca, quæ recenſui, ſatis ſuperque evincunt neceſſitatem cohibendi, ut inquit Sapientiſſimus Pontifex, nonnullorum Theologorum licentiam, qui de medio penitus legem jejunii ſuſtulere. Convenit penes omnes Theologos, tum ceſſare legem, cum majori ſubditorum parti ſuperflua eſt. Communitatem enim hominum primum lex reſpi-

reſpicit. Recentiores Theologi non pauci, circiter 50. Chriſtianorum ordines a jejunio abſolvunt : Nobiles & delicatos a carnium abſtinentia eximunt ob ſtomachi incommodum : Fœminas fere omnes exemptas a lege aſſerunt. Ne multa. Rationes ſupputa, & ſummam conficito. Heinc colliges, Chriſtianos, paucis exceptis, Caſuiſtarum quorumdam ſententiis communiter a lege jejunii exemptos eſſe : ergo alterutrum fatendum : aut legem jejunii ſublatam eſſe, quia, ceſſante fine legis in communi, ceſſat lex : aut improbanda eſt plurium Caſuiſtarum doctrina. Quid quod neceſſitatem coercendi non paucorum Theologorum in opinando licentiam, quo Apoſtolicæ Conſtitutiones BENEDICTI XIV. pertinent, agnoverunt & anteceſſores Romani Pontifices, & Theologi graviores. In Alexandri VII. Decreto an. 1665. hæc leguntur. *Sanctiſſimus D. N. audivit non ſine magno animi ſui mœrore . . . . . ſummam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere, per quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus Modus opinandi irrepſit alienus omnino ab evangelica ſimplicitate, Sanctorum Patrum doctrina, & quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela*. Similia pronuntiavit Innocentius XI. Theologorum duos referam, unum Hiſpanum, Gallum alterum, ambos inſignis Benedictini Ordinis alumnos. Primus eſt Doctiſſimus Cardinalis de Aguirre : *Sane inſigni Dei beneficio tribuendum, quod non multis annis poſt inchoatam, aut jam graſſantem licentiam opinandi in rebus Moralibus prætextu ſpecioſo illius probabilitatis, cœperunt non pauci viri pietate, ac doctrina inſignes ſcribere contra illam ad hæc uſque tempora*. tom. 1. *Theol. S. Anſel. diſ.* 2. *ſec.* 6. Alter celeberrimus Benedictinus eſt P. D. Joannes Mabillon, qui hæc ſcribit *tract. de ſtud. Monaſt.* 1. *c.* 16. *Poſtquam Neotericorum plurimi ſibi campum vendicarunt de humanis actibus, & peccatis diſſerendi, inconſultis ſacris Eccleſiæ Canonibus, eo devenit Moralium opinionum relaxatio, ut nullum pene excriminibus cenſeatur, quin aliquo indulgenti colore calamiſtretur.*

Tan-

Tantum abeſt, ut iſtorum Summiſtarum ſtudium ad Chriſtianæ Philoſophiæ conſecutionem quadantenus dirigat, quod potius ex libera ipſos legendi facultate non modicum ſequatur detrimentum. Adeo tamen altas radices egerunt in quorumdam imperitorum animis adverſus Chriſtianam Theologiam præjudicia, & in Ethicen Caſuiſticam propenſio, ut quidam Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter nudius tertius lecto ſequenti titulo ſolo: *Moralis Chriſtiana ex Scriptura Sacra, Traditione, Conciliis, Patribus, & inſignioribus Theologis excerpta, Authore R. P. Jacobo Beſombes*, edita Venetiis apud Simonem Occhi hoc currenti menſe: Lecto, inquam, titulo in volanti pagella impreſſo exclamavit. *Heu miſera temporum conditio! Vi, & terrore ad tartara detrudere Chriſtianos ſtudent Rigidiores iſti Theologi*. Eccur? Quia Morali Chriſtiana ex Sacra Scriptura, Traditione, Conciliis, Patribus, & inſignioribus Theologis excerpta animas dirigunt. Fortaſſe non veriſimile factum apparebit, ſed certe verum eſt, cujus teſtis eſt laudatus Bibliopola. In iſtos hæc ſcribit S. Bonaventura *in prolog. Confeſſional. Horrendum profecto eſt videre quoſdam Sacerdotes noſtri temporis, qui Sacram Scripturam, in qua præfati Regiminis ars ſufficientiſſime traditur, & jura Canonica, & ſcripta Doctorum, in quibus pleniſſime declaratur, vel per torporem legere negligunt, vel per ignorantiam neſciunt, & tamen cordis medicos in audiendis confeſſionibus ſe profiteri impudenter non metuunt.*

§. V.

§. V.

Adhortatio ad Jejunium. Funeſta Chriſtianorum illuſio, quod non diſtinguunt Literam Legis jejunii ab ejuſdem ſpiritu. Ab illa, non hoc, Eccleſia diſpenſare valet.

XII. INnumeri ſunt Caſuiſtarum de jejunio libri; ſed qui diſputare, non qui ieiunare doceant. Hactenus & nos de ieiunio diſputavimus, nunc ieiunium ſuadendum. Quaſi alieno contendendi vitio in vitium prolapſi ſumus contentionis. Sed Deo parere ſtudui, qui per Jeremiam populum ſuum inſtruens iuſſit *cap.* 1. *Ecce dedi verba mea in ore tuo, .. ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes : & ædifices, & plantes*. Prius convellenda præiudicia, diſſipandæ laxæ opiniones, diſperdendæ diſtinctiunlæ vanæ, occludenda effugia fuerunt : nunc irriganda ſacræ inediæ planta, excitandum pœnitentiæ ædificium. Non me latet, præſtiturum hæc in plurium cenſuras incurſurum. Adeo homines non pauci *Quæſtionariis*, ut vocant, libris, ſeu aridis quibuſdam deciſionibus ſunt innutriti, ut veram de moribus ſcribendi methodum faſtidiant. Si enim non mentem modo, verum etiam cor emollire, & voluntatem inflectere, opportunitate data, ſtudemus, clamitant, nos Concionatores, & Theologos agere. Nec advertunt ſe ignorantes prodere. Quoniam quæ mores ſpectant, non ſiſtunt in mentis illuſtratione; ſed eo potiſſimum ſpectant, ut reluctantem concupiſcentiam, effrænes appetitiones voluntati, & voluntatem rationi ſubjiciant. Hæc autem obtineri haud poſſunt, niſi ea adferantur in medium, quæ ad ciendos affectus neceſſaria ſunt. Quid ergo vitio vertunt uſum adhibere artis, ubi vel maxime neceſſarius eſt? Arguendi ne Patres omnes, quod tropis, figuris, cæteriſque artis dicendi præſidiis uſi ſunt? Concionatores ne, Rectoreſque tantum Patres Sancti fuerunt? Revera qui concionatorii ſtyli in morum Regulis verſandis cenſuram impingunt, vellentque

ea, qua Geometrica, & Mathematica Theoremata tractantur, methodo, morum quoque præcepta exponi, mirum in modum hallucinantur. Verum, morosis censoribus neglectis, viam insistamus.

XIII. *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Psal.* 4. An ignoratis, gulam unum esse ex septem capitalibus vitiis? Quin gulæ præstigio usus serpens est, ut priores Parentes nostros perimeret. Esus interdicti pomi universum infecit humanum genus. Voluptariæ epulæ, exquisitæque dapes pabulum vitiis omnibus subministrant, potissimum vero libidini. *Semper enim* (inquit Augustinus serm. 2. in prim. Domin. Quadr. *juncta est saturitati lascivia. Vicini sibi sunt venter, & genitalia, & pro membrorum ordine ordo vitiorum intelligitur. Ejecit ergo nos de Paradiso cibus? Reducat esuries, reducat jejunium.* Ex gula immanis illa soboles proficiscitur, quam S. Thomas describit 2. 2 *q.* 148 videlicet mentis hebetudo, scurrilitas, loquacitas, stupor, immunditiæ, multiloquium, ineptiæ. Heinc rei familiaris profusio, morborum series, & tandem accelerata mors tum corporis, tum animæ. *Plures occidit gula, quam gladius.*

XIV. En Sacræ inediæ necessitatem. Indomita hæc bellua nonnisi pabuli subtractione frænatur. *Si equo utereris, qui te gestiendo posset præcipitare* (inquit Augustinus tract de utilit. jejun. *c.* 3) *nonne, ut securum iter ageres, cibaria ferocienti subtraheres, & fame domares, quem fræno non posses? Caro mea jumentum meum est. Iter ago Hierusalem. Plerumque me rapit, & de via conatur excludere. Via autem mea Christus est. Ita exultantem non cohibebo jejunio?* An hic non vides, ipsius naturæ legem jejunium præscribentem? An ignoras Divina, & Ecclesiastica præcepta, quæ hocce naturæ jus moderantur, definiuntque? Jejunium est exterioris pœnitentiæ officium præcipuum Tu errores detestaris Lutheranorum, Calvinistarumque effutientium, *optimam pœnitentiam novam esse vitam*, ita ut *omnem satisfactionis vim & usum tollant*, inquit Tridentina Synodus. Sed novatores sibi-

lis

lis hanc excipiunt doctrinam, dum te pleno ventre audiunt de jejunio, de laborioſis pœnitentiæ operibus diſputantem. Quæſo te, ut ad punctum temporis ſaltem æqui hominis rationem induas, ut ex animi ſententia reciproca ineamus colloquia. Si vel ipſo Quadrageſimæ tempore, quo ſacroſancta auguſtæ Religionis noſtræ Myſteria te ad pœnitentiam, ad humiliationem, ad perſolvenda Divinæ Juſtitiæ graviſſima pro admiſſis flagitiis debita, ad imploranda Divina ſubſidia, ad vindicem placandam Juſtitiam, ad conciliandam Clementiam undiqueverſum alliciunt, invitant, impellunt, nihilo magis non commoveris, quam ſi hæc ad te nihil pertinerent : Si tot preſſus pœnitentiæ corporalis, ſeu ieiunii aculeis abdomini indulgere ſub variis prætextibus pergis, tu Chriſti Diſcipulis, & non Epicuri aſſeclis accenſendus eris?

XV. Diſpenſationis privilegium, inquis, obtinui ab Eccleſia. Eſto. At nunquid ab Eccleſia nactus es privilegium, ne tenteris a concupiſcentia tua, ne bellua corporis tui ſæviat in animam tuam, ne pœnas peccatis tuis debitas Divinæ perſolvas Juſtitiæ? Tam alta eſt hallucinatio tua, ut non modo temetipſum, ſed & Deum ipſum decipere audeas? Diſtingue pauliſper literam, ſeu corticem, a ſpiritu præcepti. Jejunii litera delectum ciborum, horam refectionis, & ſimilia præſcribit. Spiritus finis, & anima jejunii eſt carnis cohibere petulantiam, appetitionibus frænum imponere. Jejuniorum auſteritatem exteriorem delinivit Eccleſia jentaculi ſerotini, & vini permiſſu, & horæ refectionis capiendæ acceleratione. Verum nec tantillum temperavit jejunii ſpiritum. Hic nec diſpenſationi Eccleſiæ, nec conſuetudinis privilegio, nec Theologorum diſputationibus ſubjacet. Communi hominum imbecillitati indulget Eccleſia, quidquam exterioris ſeveritatis temperando. At non propterea, aut eximit, aut eximere a ſpiritu pœnitentiæ exterioris poteſt. Quin, quo major eſt diminutio macerationis exterioris, eo ferventior ſit oportet ſpiritus pœnitentiæ, & aliarum virtutum officia frequentiora, ut juſta fiat compenſatio. Mitior eſt

hodierni jejunii auſteritas? At mitior ne concupiſcentia; blandiorve carnis rebellio? Minor ne hodie neceſſitas pugnandi adverſus gulam, & tenebrarum poteſtates? Revolve priſca, & recentiora ſæcula. Reperturus ne eris Chriſtianorum quempiam Cœlum aſcendiſſe, qui carnem ſuam ieiuniis, vigiliis, aliiſque auſteritatibus non afflixerit? Severior ne Divina Juſtitia primis Eccleſiæ ſæculis, quam noſtris? Abundantior ne nunc, quam tum Miſericordia? Latior ne evaſit Paradiſi via, amplior janua? Pauciora ne ſunt tua ſcelera, quam Sanctorum illorum, qui aſſiduis jejuniis corpus ſuum perdomabant? Clementior ne Deus erga te, quam erga Sanctos, & innocentes ſuos? Illuſos ne hos pronunciaveris, quod tanta auſteritate carnem ſuam conflictaverint? Ergo te deceptum, te obcœcatum fateare neceſſum eſt. Concionatoria ne hæccine ſunt? Reſipiſce miſer, & arma lucis indue. Jejuna, quia peccaſti: ieiuna, ut non pecces: jejuna, ut accipias: ieiuna ut permaneant quæ accepiſti, inquit alicubi Chryſoſtomus. Oculos, animumque intende in Scripturas, in Sanctorum tum doctrinam, tum exempla, illorumque inſiſte veſtigiis, ſi quo pervenerunt illi, petere ſincere velis. Recentiores Theologos, qui te condocefaciunt vias, rimas, latebraſque, quibus declinare ieiunii legem queas, quin modum vincendi concupiſcentiam doceant, prorſus devita. Et ne ſuſpiceris, me quoslibet indiſcriminatim Theologos recentes parvifacere: legendos tibi ſummopere ſuadeo Ludovicum Granatenſem, Franciſcum Saleſium, Thomam de Villa Nova, & ut innumeros præteream, Cardinalem Bellarminum, qui hæc *Dom.* 4. *Adv. ſer.* 9. ſcribit. *At vero hodie ita delicati, ita teneri effecti ſumus, ut vix paucorum dierum jejunia pro multis ſceleribus, atque delictis ſuſtineri poſſint. Cilicia vero & cineres, vigiliæ & humiliationes, flagella & aliæ carnis afflictationes, non ſolum in moribus noſtris, ſed vix jam in LIBRIS reperiuntur.* Hos libros relinque, qui tibi ſolida pœnitentiæ arma, quibus devincere hoſtes valeas, non ſuppeditant; ſed contra, te armis ſpoliant, ut facilius in hoſtium tyranni-

dem

dem incidas. Gulæ inſidiæ quotidianæ ſunt, & familiares. Alimenta omnia corpori ſubtrahere nemo abſolute poteſt. Urget quotidie neceſſitas edendi & bibendi. Verum hæc ipſa ſuavis eſt nobis: & ſæpe ipſi ignoramus, utrum alimentum petat inevitabilis corporis cura, an voluptatis fallacia nos decipiat. Ad menſam accedimus cum duobus hoſtibus pugnaturi: cum fame, ut corpus interitui ſubducamus: cum voluptate, ne anima concupiſcentiæ præſtigiis capiatur. Si hoc certamine victor egredi aves, S. Auguſtinum imitare, qui *lib.* 10. *confeſſ. c.* 3. hæc ſcribit. *Hoc me docuiſti, ut quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumeremus. Sed dum ad quietem ſatietatis ex indigentiæ moleſtia tranſeo, in ipſo tranſitu mihi inſidiatur laqueus concupiſcentiæ. Ipſe enim tranſitus voluptas eſt .... Et cum ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi, adjungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa jucunditas, & plerumque præire conatur, ut ejus cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere vel dico, vel volo .... His tentationibus quotidie conor reſiſtere, & invoco dexteram tuam ad ſalutem meam.* Rides fortaſſe, quod hæc minuta crimina devitanda ſuadeam. Verum ſi iſta parvipendas, vix graviora vitabis. Cave ne nimia te fiducia decipiat. Si enim non times, iam lapſus es. Convivia appetere, lautioribus veſci epulis, domos concurſare, ut amicorum menſis opipare inſtructis accumbas, in ipſa Quadrageſima privilegia diſpenſationis captare; non Chriſtianorum eſt, ſed comiſſatorum, quorum Deus venter eſt, quorum finis interitus, & fletus æternus. Nec dicas. Hui tu! Num reformator es Mundi? Tu diſciplinæ reparator? Tu ne ſolus ſapis? Tibi ne ſoli faſces cæteri ſubmittent? Abſit. Non mihi, ſed Chriſto, eiuſque Vicario, legi, & præceptis ſubiicienda voluntas eſt. Pervetuſtas has nænias, omnibus legum tranſgreſſoribus quam familiariſſimas, ſæpius labefactavimus. Sciant interim prudentiſſimi homines paucos eſſe electos, paucos qui arctam viam ambulent. Quid quod rari ſunt & veri amici, rari & ſapientes, rari & prudentes, rara virtus. Audiant Hieronymum *lib.* 2. *adverſ. Jovin. Nec turbare*

nos

nos debet, si rari sint hujus propositi sectatores; quia rari sunt & amici boni, & fideles, & pudici, & continentes, semperque virtus rara est. Lege Fabricii continentiam, Curii paupertatem, & in tanta Urbe vix paucos invenies, quos sequaris.

FINIS.

OPE-

OPERA

Reverendi Patris Fr. Danielis Concina Ordinis Prædicatorum Venetiis impreſſa, & apud Simonem Occhi Bibliopolam in via Mercatoria ſub ſigno Italiæ proſtantia.

Latine Scripta.

COmmentarius Hiſtorico-Apologeticus in duas Diſſertationes tributus, quarum altera anticriticis animadverſionibus refellit ea, quæ adverſus paupertatis Diſciplinam a D. Patriarcha Dominico in ſuo Ordine conſtitutam, intemperantiore critice, ſcriptis prodiderunt Continuatores Bollandi, in Commentariis, nuper in Acta ejuſdem Patriarchæ editis. Altera eandem Diſciplinam a laxioribus P. Raphaelis de Pornaſio interpretamentis vindicat. Accedunt de origine Diſciplinæ Regularis primum in Ord. Præd. per B. Raymundum de Vineis XXIII. Magiſtrum Generalem ejuſdem Ordinis, inſtauratæ, Diſſertatio Hiſtorica, & Quæſtiuncula Moralis de Regularibus perſonatis, ſub nomine Caroli Antonii Plantamuræ. 1736. 4.

Diſciplina Apoſtolico-Monaſtica Diſſertationibus Theologicis illuſtrata, & in duas Partes tributa: in quarum prima, de Voto paupertatis Vita Communi circumſcripto: in altera, de cæteris ejuſdem Diſciplinæ præcipuis capitibus diſſeritur. Accedunt ſelecta quædam veterum Theologorum Monumenta. 1739. 4.

Præfatio ad Lectorem in Dictionarium caſuum conſcientiæ Joannis Pontas, & Animadverſiones Critico-Morales in Menda Pontaſiana, ſive Obſervationes quaſdam interpretis Auguſtani, cum Auctario duorum caſuum qui in eodem Dictionario deſiderantur.

Epiſtolæ Theologico-Morales ad Illuſtriſs. & Reverendiſs. Epiſcopum N. N. 1744. 4.

In Reſcriptum BENEDICTI XIV. P. M. ad Poſtulata ſeptem Archiepiſcopi Compoſtellæ Jejunii Legem ſpectantia, Commentarius Theologicus. 1745. 4.

Italice emiſſa, quorum Titulos hic latine ſubjicimus.

DIſciplina Vetus & Nova Romanæ Eccleſiæ circa Sacrum Quadrageſimale jejunium duabus Apoſtolicis Litteris: *Non ambigimus*, & *In Suprema*, Benedicti XIV. Summi Regnantis Pontificis expreſſa, atque Hiſtorico-Critico-Theologicis Animadverſionibus illuſtrata. 1742. 4.

De

De Probabiliſmi ac Rigoriſmi Hiſtoria Diſſertationes Theologico-Morales-Criticæ, quibus Principia fundamentalia Chriſtianæ Theologiæ explicantur, atque a recentiorum Probabiliſtarum cavillationibus vindicantur. Opus duobus Tomis digeſtum. In calce ſecundi Tomi adjecta eſt Diſſertatio Apologetica adverſus Libellum: *Difeſa della Diſſertazione Theologico-Morale-Critica de' Signori Abate Pietro Copelloti, ed Arciprete Bartolommeo Caſali* &c. Anno 1743. 4.

Quadrageſima a Foro contentioſo recentium quorumdam Caſuiſtarum ad recti Senſus, bonæque Fidei populi Chriſtiani Tribunal adpellans, ſuper jejunii præcepto cum carnium uſu conjungendi, ex eo duntaxat quod noceant cibi Quadrageſimales, Diſſertatio adverſus Libellos duos nuper hac de re editos. Editio prima, 1739. 4. quæ prodiit iterum eodem anno auctior, & emendatior, addita Præfatione Apologetica. Tertia demum editio novis Additamentis locupletata, videlicet duobus Brevibus Pontificiis de jejunio, atque integra Diſſertatione, qua refellitur Liber cui Titulus *Difeſa* &c. de quo ſupra in Hiſtoria Probabiliſmi &c. anno 1744 4. lucem aſpexit.

C. VII. 5. (26).